

DE HEIDELBERGSCHÉ
CATECHISMUS,

Gesplitst in kortere

Vragen en Antwoorden,

TEN DIENSTE VAN

CATECHESATIËN EN CHRISTELIJKE

HUISGEZINNEN.

Echtste Denk,

UTRECHT,
H. MELDER.

GUNNING

8
A
12

UNIVERSITEIT TE UTRECHT

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2072 1126

D. A. 12

DE HEIDELBERGSCHE
GUNNING
CATECHISMUS,

GESPLITST IN KORTERE

VRAGEN en ANTWOORDEN,

TEN DIENSTE VAN

CATECHESATIEN en CHRISTELIJKE
HUISGEZINNEN.

ACHTSTE DRUK.

W. Gunning

Prijs 15 ct. Noek. duodecim.

UTRECHT,
BIBLIOTHEEK DER
RIJKS UNIVERSITEIT
UTRECHT.

gec. B.

GOVERNMENT

RECEIVED
OFFICE OF THE
DIRECTOR

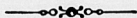
VOORBERICHT.

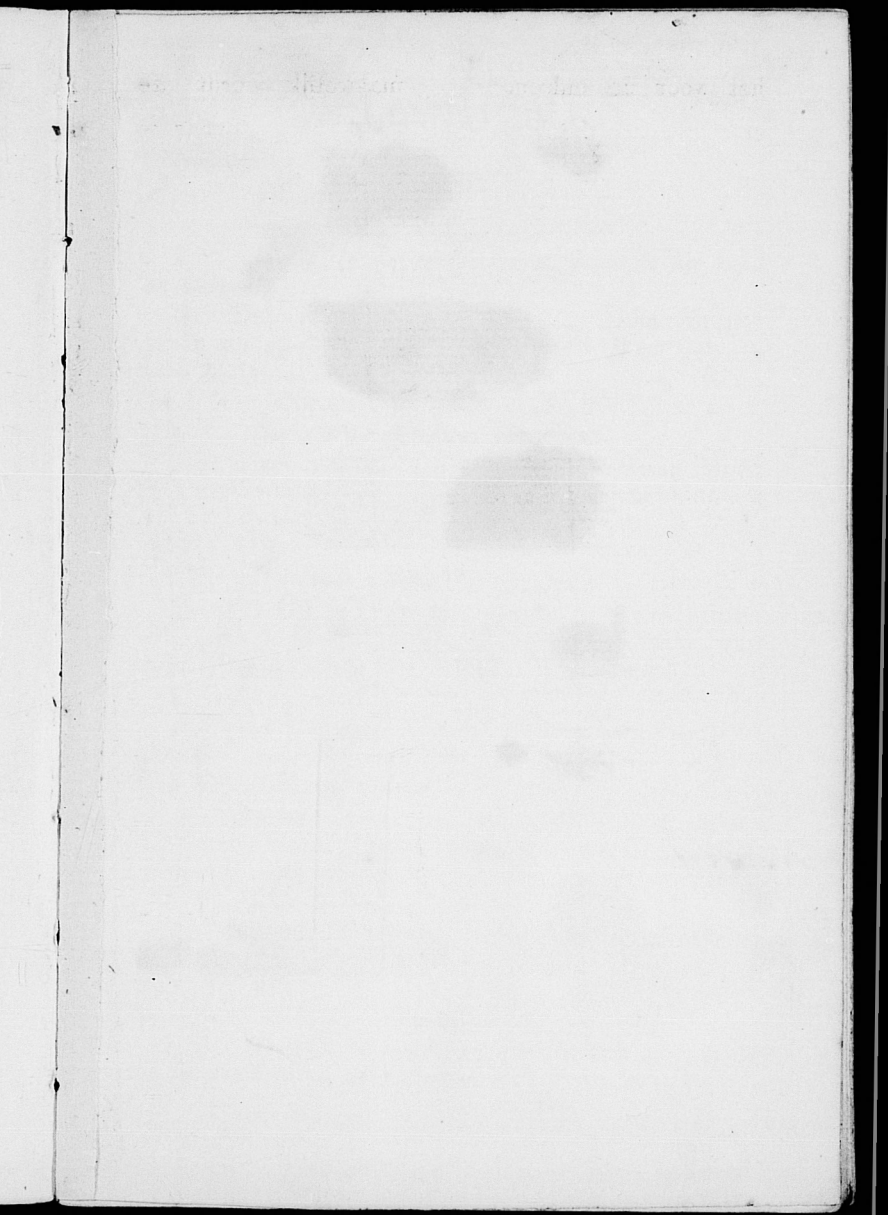
Dewijl onze kerkorde vordert dat elken Zondagmiddag de Heidelbergsche Catechismus voor de gemeente behandeld worde, moet het altijd groot voordeel in het onderwijs van de onkundigen aanbrengen, zoo men in de catechesatiën den leiddraad van die korte onderwijzing volgt, omdat de leerenden aldus in staat gesteld worden, de Catechismus-prediking met meer nut te kunnen aanhooren.

Ondertusschen heeft onze Catechismus dit gebrek, dat de antwoorden meestal vrij groot en dus voor velen moeielijk zijn te leeren, te verstaan en te onthouden. Aan dat gebrek heeft men gepoogd zooveel mogelijk te gemoet te komen,

door het splitsen van de antwoorden, waardoor het voor de onkundigen gemakkelijk wordt, ze van buiten te leeren, en de onderwijzer tevens te beter gelegenheid krijgt, zijn onderwijs verstaanbaar en gemakkelijk te maken.

Men vindt dus hier niets anders dan onzen Heidelbergschen Catechismus zelve, met de eigen woorden van onze Nederlandsche overzetting. Ik twijfel er niet aan, of dit zal het kleine Leerboekje aan velen in onze gemeente, die met alle recht voor den Catechismus groote achting hebben, niet weinig aanprijzen. God zegene deze welgemeende poging!

Rom. 14: 8.

8 Want het zij dat wij leven, wij leven den Heere; het zij dat wij sterven, wij sterven den Heere. Het zij dan dat wij leven, het zij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.

1 Petr. 3: 22

22 Het zij Paulus, het zij Apollos, het zij Cefas, het zij de wereld, het zij leven, het zij dood, het zij tegenwoordige, het zij toekomstige dingen, zij zijn allen uwe.

1 Kor. 6: 19, 20.

19 Of weet gij niet, dat alieder ligchaam een tempel is van den Heiligen Geest, die in u is, dien gij van God hebt, en dat gij uws zelfs niet zijt?

20 Want gij zijt duur gekocht; zoo verheerlijkt dan God in uw ligchaam en in uwen geest, welke Godes zijn.

1 Petr. 1: 18, 19.

18 Wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uwe ijdele wandeling, die u van de vaderen overgeleverd is;

19 Maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt lam;

Matth. 10: 29 - 31.

29 Worden niet twee muschjes om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uwen Vader.

30 En ook uwe haren des hoofds zijn allen geteld.

31 Vreest dan niet, gij gaat vele muschjes te boven.

Rom. 8: 28.

28 En wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, *namelijk* dengenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn.

Rom. 8: 16, 17.

16 Dezelve Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn.

17 En indien wij kinderen zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God, en medeërfgenamen van Christus; zoo wij anders met hem lijden, opdat wij ook met hem verheerlijkt worden.

Tid. 2: 11 - 14.

1 Joh. 3: 3.

3 En een iegelijk, die deze hoop op hem heeft, die reinigt zich zelf, gelijk hij rein is.

CATECHISMUS.

1ste Zondag.

Vraag 1.

1 V. *Welke is uw eenige troost, beide in het leven en sterven?*

A. Dat ik, met lijf en ziele, beide in het leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben. Rom. 14 : 8. 1 Cor. 3 : 22 en 6 : 19, 20.

2 V. *Hoe zijt gij zijn eigen geworden?*

A. Alzoo, dat Hij met zijn dierbaar bloed voor alle mijne zonden volkomenlijk betaald, en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft. 1 Petr. 1 : 18, 19.

3 V. *Wat baat u dit?*

A. Dat Hij mij alzoo bewaart, dat, zonder den wil mijns hemelschen Vaders, geen haar van mijn hoofd vallen kan. Math. 10 : 29—31.

4 V. *Wat meer?*

A. Dat mij ook alle ding tot mijne zaligheid dienen moet. Rom. 8 : 28.

5 V. *Hoe weet gij dat?*

A. Daarom, dat Hij mij ook, door zijnen Heiligen Geest, van 't eeuwige leven verzekert. Rom. 8 : 16, 17.

6 V. *Wat doet Hij u meer?*

A. Hij maakt mij van harte gewillig en bereid, om Hem voortaan te leven. Tit. 2 : 11—14.; 1 Joh. 3 : 3.

Vraag 2.

7 V. *Hoeveel stukken zijn u noodig te weten, opdat gij in dezen troost zaliglyk leven en sterven moogt?*

A. Drie stukken. Psalm 130 : 3, 4. Rom. 7 : 24, 25.

8 V. *Welk is het eerste?*

A. Hoe groot mijne zonde en ellende zij. Rom. 3 : 9—19.

9 V. *Welk is het tweede?*

A. Hoe ik van alle mijne zonden en ellende verlost worde. Rom. 3 : 23—25.

10 V. *Welk is het derde?*

A. Hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn. Rom. 12 : 1, 2.

1. DEEL.

Van des menschen ellende.

X 2de Zondag.

Vraag 3.

11 V. *Waaruit kent gij uwe ellende?*

A. Uit de Wet Gods. Rom. 3 : 20 en 7 : 7.

Vraag 4.

12 V. *Wat eischt de Wet Gods van ons?*

A. Dat leert ons Christus in eene hoofdsom. Matth. 22 : 37—40. Luk. 10 : 27.

13 V. *Wat leest gij daar?*

A. Gij zult den Heere uwen God liefhebben, met geheel uw hart, met geheel uwe ziel, met geheel uw verstand en met geheel uwe kracht. Dit is het eerste en het groot gebod.

14 V. *Welk is dan het tweede?*

A. Het tweede, dezen gelijk, is: Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelve.

15 V. *Leert dit Gods Woord ook elders?*

A. Aan deze twee geboden hangt de gansche Wet en de Profeten.

Psalm 130: 3, 4.

Rom. 7: 24, 25.

3 Zoo Gij, HEERE! de ongerechtigheden gadeslaat; Heere! wie zal bestaan?
4 Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.

24 Ik ellendig mensch! wie zal mij verlossen uit het ligchaam dezes doods?
25 Ik dank God, door Jezus Christus, onzen Heere.

Rom. 3: 9-19.

9 Wat dan? Zijn wij uitnemender? Ganschelijk niet: want wij hebben te voren beschuldigd beide Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonde zijn.
10 Gelijk geschreven is: Er is niemand regtvaardig, ook niet één;
11 Er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt.
12 Allen zijn zij afgeweken, te zamen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe.
13 Hunne keel is een geopend graf; met hunne tongen plegen zij bedrog; slangenvenijn is onder hunne lippen,
14 Welker mond vol is van vervloeking en bitterheid;
15 Hunne voeten zijn snel om bloed te vergieten;
16 Vernieling en ellendigheid is in hunne wegen;
17 En den weg des vredes hebben zij niet gekend.
18 Er is geene vreeze Gods voor hunne oogen.
19 Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde, en de geheele wereld voor God verdoemelijk zij.

Rom. 3: 23-25.

23 Want zij hebben allen gezondigd, enerven de heerlijkheid Gods;
24 En worden om niet geregtvaardigd, uit zijne genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is:
25 Welken God voorgesteld heeft tot eene verzoening, door het geloof in zijn bloed, tot eene betooning van zijne regtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die te voren geschied zijn, onder de verdraagzaamheid Gods;

Rom. 12: 1, 2.

IK bid u dan, broeders! door de ontfermingen Gods, dat gij uwe ligchamen stelt tot eene levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uwe redelijke godadienst.
2 En wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede, en welbehagelijke, en volmaakte wil van God zij.

Rom. 3: 20.

20 Daarom zal uit de werken der wet geen vleesch geregtvaardigd worden voor Hem: want door de wet is de kennis der zonde.

Rom. 7: 4.

7 Wat zullen wij dan zeggen? is de wet zonde? Dat zij verre. Ja ik kende de zonde niet dan door de wet: want ook had ik de begerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeeren.

Roath 22: 37-40

37 En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere, uwen God, met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand.

38 Dit is het eerste en het grootte gebod.

39 En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uwen naasten liefhebben als u zelve.

40 Aan deze twee geboden hangt de gansche wet en de profeten.

Luc. 10: 27.

27 En hij, antwoordende, zeide: Gij zult den Heere, uwen God, liefhebben, uit geheel uw hart, en uit geheel uwe ziel, en uit geheel uwe kracht, en uit geheel uw verstand; en uwen naasten als u zelve.

Red. 7: 20.

0 Voorwaar er is geen mensch regtvaardig op aarde, die goed doet, en niet zondigt.

1 Joh. 1: 8.

8 Indien wij zeggen, dat wij geene zonde hebben, zoo verleiden wij ons zelve, en de waarheid is in ons niet.

Rom 7: 10.

8 Want ik weet, dat in mij, dat is, in mijn vleesch, geen goed woont: want het lijken is *wel* bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet.

Rom 8: 7

7 Daarom dat het bedenken des vleesches vijandschap is tegen God: want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet.

Tit. 3: 3.

3 Want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde, en elkander hatende.

Gen. 1: 31.

31 En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de zesde dag.

Gen. 9: 6.

Wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed door den mensch vergoten worden: dat heeft den mensch naar *zijn* beeld gemaakt.

Gen. 5: 1.

DIT is het boek van Adams geslacht. Ten dage als God den mensch schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis Gods.

Esae 4: 24.

24 En den nieuwen mensch aandoen, die naar God geschapen is in ware regtvaardigheid en heiligheid.

Col. 3: 10.

10 En aangedaan hebt den nieuwen mensch, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld desgenen, die hem geschapen heeft;

1 Joh. 5: 3.

3 Want dit is de liefste Gods, dat wij zijne geboden bewaren; en zijne geboden zijn niet zwaar.

Gen. 2: 9, 9.

8 Ook had de HEERE God eenen hof geplant in Eden, tegen het oosten, en Hij stelde aldaar den mensch, dien Hij geformeed had.

9 En de HEERE God had alle geboomte uit het aardrijk doen spruiten, begeerlijk voor het gezicht, en goed tot spijze; en den boom des levens in het midden van den hof, en den boom der kennis des goeds en des kwaads.

Spreuk. 16: 4.

4 De boosdoener merkt op de ongerechte lip; een leugenaar neigt het oor tot de verkeerde tong.

Vraag 5.

16 V. *Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?*

A. Neen ik. Pred. 7 : 20. 1 Joh. 1 : 8.

17 V. *Hoe zoo?*

A. Want ik ben van nature geneigd God en mijnen naaste te haten. Rom. 7 : 18 en 8 : 7 ; Tit. 3 : 3.

3de Zondag.

Vraag 6.

18 V. *Heeft dan God den mensch zoo boos en verkeerd geschapen?*

A. Neen Hij. Gen. 1 : 31.

19 V. *Hoe heeft God hem dan geschapen?*

A. Hij heeft hem goed en naar zijn evenbeeld geschapen. Gen. 9 : 6 en 5 : 1.

20 V. *Wat is dat te zeggen?*

A. Dat is in ware gerechtigheid en heiligheid. Efeze 4 : 24.

21 V. *Tot wat einde schiep God hem zoodanig?*

A. Opdat hij God zijnen Schepper recht zoude kennen. Col. 3 : 10.

22 V. *Wat meer?*

A. Hem van harte lief hebben. 1 Joh. 5 : 3.

23 V. *Wat zou daarvan het gevolg zijn?*

A. Hij zou dan met Hem in de eeuwige gelukzaligheid leven. Gen. 2 : 8, 9.

24 V. *Waartoe dat?*

A. Om God te loven en te prijzen. Spreuk. 16 : 4.

Vraag 7.

25 V. *Van waar komt dan zulk een verdorven aard des menschen?*

A. Uit den val en de ongehoorzaamheid van

onze eerste voorouders, Adam en Eva, in het Paradijs. Gen. 3.

26 V. *Hoe komt daar onze verdorvenheid van daan?*

A. Alzoo, dat aldaar onze natuur alzoo verdorven is geworden, dat wij allen in zonden ontvingen en geboren worden. Rom. 5 : 12.

Vraag 8.

27 V. *Maar zijn wij alzoo verdorven, dat wij ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed, en geneigd tot alle kwaad?*

A. Ja wij; tenzij dat wij door den Geest Gods wedergeboren worden. Gen. 6 : 5; 1 Cor. 2 : 14; Joh. 3 : 5.

* 4de Zondag.

Vraag 9.

28 V. *Doet dan God den mensch geen onrecht, dat Hij in zijne wet van hem eischt wat hij niet doen kan?*

A. Neen Hij: Want God heeft den mensch alzoo geschapen, dat hij dat konde doen. Pred. 7 : 29.

29 V. *Wiens is dan de schuld?*

A. De mensch heeft zich zelve en alle zijne nakomelingen van die heerlijke gaven beroofd. Job 14 : 4.

30 V. *Hoe kwam hij daartoe?*

A. Door het ingeven des duivels, en door moedwillige ongehoorzaamheid. 2 Cor. 11 : 3. Rom. 5 : 19.

Vraag 10.

31 V. *Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?*

A. Neen Hij, geenszins; maar Hij vertoont zich schrikkelijk. Nah. 1 : 2.

D E slat
des

maakt h
ook, dat
eten van
2 En de
vrucht d
3 Maar
midden v
van die
gij niet t
4 Toen
zult den
5 Maar
van eet,
den, en
goed en
6 En de
tot spijz
oogen, j
verstand
vrucht e
haar, en
7 Toen
en zij w
en zij h
en maak
8 En zij
God, wa
des daan
zijne vr
HEERE
boomte e
9 En de
tot hem
10 En h
hof, en i
verborg
11 En E
geven, d
boom ge
gij daarv
12 Toer
mij geg
boom ge
13 En d
Wat is
vrouw z
en ik hel
14 Toen
Dewijl g
vloekt b
dierte d
gaan, en
levens.
15 En
u en tus
zaad en
den kop
nen vern
16 Tot
menigvu
dragt; m
tot uwen
over u h
17 En t
luisterd
van dien
zeggende
het aardr
smart zul
levens.
18 Ook
nrengen;
19 In l
brood ete
dewijl gi
stof, en g
20 Voor
vrouw H
venden i
21 En d
en zijne
hun aan.
22 Toen
mensch i
het goed
hand nie
boom de

DESlang nu was listiger dan al het gedierte des velds, hetwelk de HEERE God ge-

maakt had; en zij zeide tot de vrouw: Is het ook, dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezès hofs?

2 En de vrouw zeide tot de slang: Van de vrucht der boomen dezès hofs zullen wij eten;

3 Maar van de vrucht des booms, die in het midden des hofs is, heeft God gezegd: Gij zult van die niet eten, noch die aanroeren, opdat gij niet sterft.

4 Toen zeide de slang tot de vrouw: Gijlieden zult den dood niet sterven;

5 Maar God weet, dat, ten dage als gij daarvan eet, zoo zullen uwe oogen geopend worden, en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad.

6 En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijze, en dat hij een lust was voor de oogen, ja een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken; en zij nam van zijne vrucht en at; en zij gaf ook haren man met haar, en hij at.

7 Toen werden hun beider oogen geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren; en zij hechtten vijgeboom-bladeren zamen, en maakten zich schorten.

8 En zij hoorden de stem van den HEERE God, wandelende in den hof, aan den wind des dings. Toen verborg zich Adam en zijne vrouw voor het aangezicht van den HEERE God, in het midden van het geboonte des hofs.

9 En de HEERE God riep Adam, en zeide tot hem: Waar zijt gij?

10 En hij zeide: Ik hoorde uwe stem in den hof, en ik vreesde, want ik ben naakt; daarom verborg ik mij.

11 En Hij zeide: Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt? Hebt gij van dien boom gegeten, van welken Ik u gebod, dat gij daarvan niet eten zoudt?

12 Toen zeide Adam: De vrouw, die Gij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven, en ik heb gegeten.

13 En de HEERE God zeide tot de vrouw: Wat is dit, dat gij gedaan hebt? En de vrouw zeide: Die slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten.

14 Toen zeide de HEERE God tot die slang: Dewijl gij dit gedaan hebt, zoo zijt gij vervloekt boven al het vee, en boven al het gedierte des velds! Op uwen buik zult gij gaan, en stof zult gij eten, al de dagen uwes levens.

15 En Ik zal vijandschap zetten tusschen u en tusschen deze vrouw, en tusschen u w zaad en tusschen haar zaad: datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen.

16 Tot de vrouw zeide Hij: Ik zal zeer vernemigvuldigen uwe smart, namelijk uwer dragt; met smart zult gij kinderen baren; en tot uwen man zal uwe begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben.

17 En tot Adam zeide Hij: Dewijl gij gelusterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van dien boom gegeten, waarvan Ik u gebod, zeggende: Gij zult daarvan niet eten; zoo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uwes levens.

18 Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen; en gij zult het kruid des velds eten.

19 In het zweet uwes aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt: want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeeren.

20 Voorts noemde Adam den naam zijner vrouw Heva, omdat zij eene moeder aller levenden is.

21 En de HEERE God maakte voor Adam en zijne vrouw rokken van vellen, en toog ze hun aan.

22 Toen zeide de HEERE God: Ziet, de mensch is geworden als onzer één, kennende het goed en het kwaad! Nu dan, dat hij zijne hand niet uitsteke, en neme ook van den boom des levens, en ete, en leve in eeuwig-

23 Zoo verzond hem de HEERE God uit den hof van Eden, om den aardhodem te bouwen, waaruit hij genomen was.

24 En Hij dreef den mensch uit; en stelde cherubim tegen het oosten des hofs van Eden, en een vlammig lemmer enes zwaards, dat zich omkeerde, om te bewaren den weg van den boom des levens.

Rom. 5:12.

12 Daarom, gelijk door éénen mensch de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood; en alzoo de dood tot alle menschen doorgestaan is, in welken allen gezondigd hebben.

Gen. 6:5.

5 En de HEER zag, dat de boosheid des menschen menigvuldig was op de aarde, en al het gedichtsel der gelachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was.

1 Koa. 2:14.

14 Maar de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn: want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.

Joh. 3:5.

5 Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koningrijk Gods niet ingaan.

Red. 7:29.

29 Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God den mensch regt gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht.

Joh. 14:4.

2 Koa. 11:3.

3 Doch ik vrees, dat niet eenigzins, gelijk de slang Eva door hare arglistigheid bedrogen heeft, alzoo uwe zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is.

Rom. 5:19.

Nach. 1:2.

2 Een ijverig God en een wreker is de HEERE, een wreker is de HEERE, en zeer grimmig; een wreker is de HEERE aan zijne wederpartijders, en Hij behoudt den toorn zinen vijanden.

Sam. 2: 25
18 Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der menschen, als die de waarheid in ongerechtigheid te onder houden.

Luc. 12: 5
5 Maar ik zal u toonen, wien gij vreezen zult: vrees Dien, die, nadat Hij gedood heeft, ook magt heeft in de hel te werpen; ja ik zeg u, vrees Dien!

Gal. 3: 10
10 Want zoo velen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder den vloek: want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.

Deut. 27: 26
26 Vervloekt zij wie de woorden dezer wet niet zal bevestigen, dezelve doende; en al het volk zal zeggen: Amen.

1 Sam. 2: 25

25 Wanneer een mensch tegen een mensch zondigt, zoo zullen de goden hem oordeelen; maar wanneer een mensch tegen den HEER zondigt, wie zal voor hem bidden? Doch zij hoorden de stem huns vaders niet, want de HEER wilde hen dooden.

Matth. 10: 28
28 En vrees niet voor degenen die het ligchaam dooden, en de ziel niet kunnen dooden; maar vrees veelmeer hem die beide ziel en ligchaam kan verderven in de hel.

Matth. 25: 46
46 En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

3
A
zon
3
A
tijd
3
A
een
ven
Gal

3
A
rec
3
A
de
Go
wo
3
A
zie

3
oor
er
mo

32 V. *Waarover?*

A. Beiden over de aangeboren en werkelijke zonden. Rom. 1 : 18.

33 V. *Wil Hy ze dan ook straffen?*

A. Hij wil ze door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen. Luc. 12 : 5.

34 V. *Hoe meet gij, dat God de zonden straffen wil?*

A. Zoo heeft Hij gesproken: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al 't geen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen. Gal. 3 : 10. Deut. 27 : 26.

Vraag 11.

35 V. *Is God dan ook niet barmhartig?*

A. God is wel barmhartig; maar Hij is ook rechtvaardig. Exod. 34 : 7.

36 V. *Wat wilt gij daarmede zeggen?*

A. Daarom zoo eischt zijne gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste straffe gestraft worde. 1 Sam. 2 : 25.

37 V. *Wat is de hoogste straffe?*

A. Dat is de eeuwige straffe aan lichaam en ziel. Matth. 10 : 28 en 25 : 46.

2 D E E L.

Van des menschen verlossing.

5de Zondag.

Vraag 12.

38 V. *Aangezien wij dan, naar Gods rechtvaardig oordeel, tijdelijke en eeuwige straffe verdiend hebben, is er eenig middel, waardoor wij deze straffe ontgaan mogen, en weder tot genade komen?*

A. God wil, dat zijner gerechtigheid genoeg geschiede. Gen. 18: 25.

39 V. *Wat zullen wij dan doen?*

A. Daarom moeten wij aan dezelve, òf door ons zelve, òf door eenen anderen volkomenlijk betalen. Col. 3: 25. 2 Cor. 5: 15.

Vraag 13.

40 V. *Maar kunnen wij door ons zelve betalen?*

A. In geenerlei wijze. Marc. 8: 37.

41 V. *Waarom niet?*

A. Want wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder. Rom. 2: 5.

Vraag 14.

42 V. *Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?*

A. Neen! Ps. 49: 8, 9. Hebr. 10: 4.

43 V. *Waarom niet?*

A. Ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mensch gemaakt heeft. Ezech. 18: 20. 1 Cor. 15: 21.

44 V. *Wat reden is er meer?*

A. Ten anderen, zoo kan ook geen bloot schepsel den last van Gods eeuwigen toorn tegen de zonde dragen, en anderen daarvan verlossen. Jes. 33: 14.

Vraag 15.

45 V. *Wat moeten wij dan voor eenen Middelaar en Verlosser zoeken?*

A. Eenem zulken, die een waarachtig en rechtvaardig mensch is.

46 V. *Anders niet?*

A. Ja, en nochtans ook sterker dan alle schepselen.

25 M
onregt
er is g

8 niem
ooit ku
rantsoe
9 (wa
te koste
den);

20 I
de z
heid d
gen o
regtig
zijn,
zen z

Gen. 10: 25.

25 Het zij verre van u zulk een ding te doen, te dooden den regtvaardige met den goddelooze, dat de regtvaardige zij gelijk de goddelooze: verre zij het van u: zoude de Regter der gansche aarde geen regt doen?

Gal. 3: 25.

25 Maar wie onrecht doet, die zal het onrecht dragen dat hij gedaan heeft, en er is geen aanneming des persoons.

2 Cor. 5: 15.

14 Want de liefde van Christus dringt ons:

15 als die dit oordeelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn; en hij is voor allen gestorven, opdat degenen die leven niet meer zichzelf zouden leven, maar dien die voor hen gestorven en opgewekt is.

Matth. 10: 37.

37 Of wat zal een mensch geven tot lossing van zijne ziel?

Rom. 2: 5.

5 Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelf toorn als een schat in den dag des toorns en der openbaring van het regtvaardig oordeel Gods,

Psalm. 49: 8.

8 niemand van hen zal zijnen broeder ooit kunnen verlossen; hij zal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven;

9 (want de verlossing hunner ziel is te kostelijk, en zal in eeuwigheid ophouden);

Hebr. 10: 4.

4 want het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme.

Exod. 10: 20.

1 Petr. 15: 21

20 De ziele die zondigt, die zal sterven: de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders, en de vader zal niet dragen de ongerechtigheid des zoons: de gerechtigheid des regtvaardigen zal op hem zijn, en de goddeloosheid des goddeloozen zal op hem zijn.

21 Want dewijl de dood door een mensch is, zoo is ook de opstanding der dooden door een mensch.

Isa. 33: 14.

14 De zondaars te Sion zijn verschrikt, beving heeft de huichelaars aangegrepen; zij zeggen: Wie is er onder ons die bij een verterend vuur wonen kan, wie is er onder ons die bij een eeuwigen gloed wonen kan?

1 Kor. 15: 21.

Gal. 6: 4.

21 Want dewijl de dood door een' mensch is, zoo is ook de opstanding der dooden oor een' mensch.

7 Dwaalt niet, God laat zich niet bespotten. Want zoowat de mensch zaait, dat zal hij ook maaijen;

Hebr. 7: 26, 27.

26 Want zoodanig een Hoogepriester betaamde ons, heilig, onnoezel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hooger dan de hemelen geworden; 27 wien het niet alle dagen noodig was, gelijk den hoogepriesters, eerst voor zijne eigene zonden slagtofferen opteofferen, daarna voor de zonden des volks; want dat heeft hij éénmaal gedaan, als hij zichzelf opgeofferd heeft.

Psalm 90: 11.

Jes. 53: 6, 7.

11 Wie kent de sterkte uws toorns, en uwe verbolgenheid, naardat gij te vreezen zijt?

6 Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijnen weg; doch de HEEER heeft onzer aller ongerechtigheid op hem doen aanloopen. 7 Als dezelve geëischt werd, toen werd hij verdrukt; doch hij deed zijnen mond niet open: als een lam werd hij ter slagting geleid, en als een schaap dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed hij zijnen mond niet open.

Hand 20: 28.

28 Zoo hebt dan acht op uzelve, en op de geheele kudde over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke hij verkregen heeft door zijn eigen bloed.

Kor. 1: 30.

30 Maar uit hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en regtvaardigheid en heiligmaking en verlossing;

Rom. 1: 1-4.

PAULUS, een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen apostel, afgezonderd tot het evangelie van God, 2 (Hetwelk Hij te voren beloofd had door zijne profeten, in de heilige Schriften) 3 Van zijnen Zoon, (die geworden is uit het zaad van David, naar het vleesch; 4 Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der dooden) namelijk Jezus Christus, onzen Heere:

Gen. 3: 15.

15 En ik zal vijandschap zetten tusschen u en tusschen deze vrouw, en tusschen uw zaad en tusschen haar zaad; dat zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verze vermorzelen.

47 V. *Hoeveel sterker dan alle schepselen?*

A. Dat is, die ook waarachtig God is.

6de Zondag.

Vraag 16.

48 V. *Waarom moet Hij een waarachtig mensch zijn?*

A. Omdat Gods rechtvaardigheid vorderde, dat de menschelijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde. 1 Cor. 15: 21. Gal. 6: 7.

49 V. *Waarom moet Hij een rechtvaardig mensch wezen?*

A. Omdat een mensch, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen. Hebr. 7: 26, 27.

Vraag 17.

50 V. *Waarom moet hij ook een waarachtig God zijn?*

A. Opdat Hij uit kracht van zijne Godheid den last van Gods toorn aan zijne menschheid dragen mocht. Psalm 90: 11. Jes. 53: 6, 7.

51 V. *Waarom nog?*

A. Opdat Hij ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht. Hand. 20: 28.

Vraag 18.

52 V. *Maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mensch is?*

A. Onze Heere Jezus Christus, die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking, en tot eene volkomen verlossing geschonken is. 1 Cor. 1: 30.

Vraag 19.

53 V. *Waaruit weet gij dat?*

A. Uit het heilig Evangelie. Rom. 1: 1—4.

54 V. *Hoe is dat Evangelie bekend geworden?*

A. God zelf heeft het eerstelijk in 't Paradijs geopenbaard. Gen. 3: 15.

55 V. *Hoe verder?*

A. Namaals heeft Hij het door de heilige Patriarchen (of Aartsvaders) en Profeten laten verkondigen. Rom. 1: 2. Hebr. 1: 1.

56 V. *Ook nog op eenige andere wijze?*

A. Hij heeft het door de offeranden en andere ceremoniën (of plechtigheden) der Wet laten voorbeelden. Hebr. 10: 1.

57 V. *Heeft dat alles zijne vervouling gekregen?*

A. Hij heeft het ten laatste door zijnen eeniggeboren Zoon vervuld. Hebr. 1: 1.

7de Zondag

Vraag 20.

58 V. *Worden alle menschen wederom door Christus zalig, alzoo zij door Adam zijn verdoemd geworden?*

A. Neen zij. Luc. 13: 23, 24.

59 V. *Wie dan?*

A. Alleen degenen, die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd, en al zijne weldaden aannemen. Joh. 3: 36. Joh. 1: 12.

Vraag 21.

60 V. *Wat is een oprecht geloof?*

A. Een oprecht geloof is een zeker weten of kennisse, waardoor ik 't al voor waarachtig houde, dat ons God in zijn Woord geopenbaard heeft. Joh. 17: 3. Joh. 3: 33.

61 V. *Is dat genoeg?*

A. Niet alleen, maar ook een zeker vertrouwen. Ephes. 3: 12.

62 V. *Hoe komt men daaraan?*

A. 't Welk de H. Geest, door het Evangelie, in mijn hart werkt.

36 Die
eeuwige
zaam is,
de toorn

3 En
u ken
God,
den he

Rom. 1: 2. Le bl. 11.

Hebr 1: 1.

God voortijds veelmaal en op velerlei wijs tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon.

Hebr. 10: 1.

Want de wet, hebbende een schaduw der toekomende goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden die zij alle jaren gedurig offeren nimmermeer heiligen degenen die daar toegaan:

Luce 13: 23, 24

23 En er zeide een tot hem: Heere! zijn er ooc weinigen, die zalig worden? En hij zeide tot hen:

24 Strijdt om in te gaau door de enge poort: want velen, zeg ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen;

Joh. 3: 36.

36 Die in den Zoon geloofd, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

Joh. 1: 12.

12 Maar zoovelen hem aangenomen hebben, dien heeft hij magt gegeven kinderen Gods te worden, *namelijk* die in zijnen naam gelooven;

Joh. 14: 3.

3 En dit is het eeuwige leven, dat zij u kennen den eenigen waarachtigen God, en Jezus Christus dien gij gezondent hebt.

Joh. 3: 33.

33 Wie zijn getuigenis aangenomen heeft, die heeft bezegeld dat God waarachtig is;

Ephes. 3: 12.

12 In denwelken wij hebben de vrijmoedigheid, en den toegang met vertrouwen, door het geloof aan hem.

Gal. 2 : 20.

20 Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, *doch* niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en 't geen ik nu in het vleesch leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, die mij liefgehad heeft en zichzelf voor mij overgegeven heeft.

Rom. 8 : 23, 24.

23 Want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods,

24 en worden omniét geregtvaardigd uit zijne genade door de verlossing die in Christus Jezus is,

Spere. 1 : 5.

5 En al het Joodsche land ging tot hem uit, en die van Jeruzalem, en werden allen van hem gedoopt in de rivier den Jordaan, belijdende hunne zonden.

63 V. *Wat moet gij dan vertrouwen?*

A. Dat niet alleen anderen, maar ook mij, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is. Gal. 2 : 20.

64 V. *Op wat grond, en om welke reden?*

A. Uit loutere genade, alleen om Christus' verdiensten. Rom. 3 : 23, 24.

Vraag 22.

65 V. *Wat is dan eenen Christen noodig te gelooven?*

A. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt. Marc. 1 : 5.

66 V. *Wat wordt ons daarin beloofd?*

A. 't Geen ons de twaalf Artikelen onzes algemeen en ongetwijfelden Christelijken geloofs in ééne hoofdsom leeren.

Vraag 23.

67 V. *Hoe luidt het eerste Artikel?*

A. Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

68 V. *Welk is het tweede?*

A. En in Jezus Christus, zijnen eeniggeboren Zoon, onzen Heere.

69 V. *Welk is het derde?*

A. Die ontvangen is van den H. Geest, geboren uit de maagd Maria.

70 V. *Welk is het vierde?*

A. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle.

71 V. *Welk is het vijfde?*

A. Ten derden dage wederom opgestaan van de dooden.

72 V. *Welk is het zesde?*

A. Opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders.

73 V. *Welk is het zevende?*

A. Van waar Hij komen zal, om te oordeelen de levenden en de dooden.

74 V. *Welk is het achtste?*

A. Ik geloof in den H. Geest.

75 V. *Welk is het negende?*

A. Ik geloof eene heilige, algemeene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen.

76 V. *Welk is het tiende?*

A. Vergeving der zonden.

77 V. *Welk is het elfde?*

A. Wederopstanding des vleesches.

78 V. *Welk is het twaalfde?*

A. En een eeuwig leven.

8ste Zondag.

Vraag 24.

79 V. *Hoe worden deze twaalf artikelen verdeeld?*

A. In drie deelen.

80 V. *Welk is het eerste deel?*

A. Van God den Vader, en onze schepping
1 art.

81 V. *Welk is het tweede?*

A. Van God den Zoon, en onze verlossing.
2—7 art.

82 V. *En het derde?*

A. Van God den H. Geest, en onze heiligmaking. 8—12 art.

Vraag 25.

83 V. *Is er niet maar een eenig, waarachtig God?*

A. Ja. Deut. 6 : 4. Eph. 4 : 6.

ter-

elen

ste-

d?

ing

ng.

lig-

od?

Deut. 6: 4.

Eph. 4: 6.

4 Hoor, Israël! de HEERE, onze God, is een
enig HEERE!

6 Eén God en Vader van allen, die daar
is boven allen, en door allen, en in u allen.

Psalm 29: 29

29 De verborgene dingen zijn voor den HEERE, onzen God; maar de geopenbaarde zijn voor ons en voor onze kinderen, tot in eeuwigheid, om te doen al de woorden dezer wet.

Matth. 20: 19.

2 Cor. 13: 13.

19 Gaat dan henen, onderwijst al de volken, ezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; leerende hen onderhouden alles, wat ik u geboden heb.

13 De genade van den Heere Jezus Christus, en de liefde van God, en de gemeenschap des Heiligen Geestes, zij met u allen. Amen.

1 Cor. 8: 6.

6 Nogtans hebben wij *maar éénen* God, den Vader, uit welken alle dingen zijn, en wij tot Hem; en *maar éénen* Heere, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn, en wij door hem.

Apok. 11: 3.

3 Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebe-reid, alzoo dat de dingen die men ziet niet geworden zijn uit dingen die gezien worden.

Eph. 1: 5, 6.

5 die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in zichzelf, naar het welbe-hagen van zijnen wil,
6 tot prijs der heerlijkheid zijner ge-nade door welke hij ons begenadigd heeft in den Geliefde,

Psalm 23: 1

Psalm 55: 23.

Een psalm Davids.
De HEER is mijn herder, mij zal niets ontbreken.

23 Werp uwe zorg op den HEER, en hij zal u onderhouden; hij zal in eeuwigheid niet toelaten dat de regtvaardige wankele.

1 Petr. 5: 7.

7 Werpt al uwe bekommernis op hem, want hij zorgt voor u.

84 V. *Waarom noemt gij dan den Vader, den Zoon en den H. Geest?*

A. Omdat God zich alzoo in zijn Woord geopenbaard heeft. Deut. 29 : 29.

85 V. *Hoe heeft Hij zich geopenbaard?*

A. Alzoo, dat er zijn drie onderscheiden personen. Matth. 28 : 19. 2 Cor. 13 : 13.

86 V. *Zijn dat dan geen drie onderscheiden Goden?*

A. Neen; Zij zijn de éénige, waarachtige en eeuwige God. 1 Cor. 8 : 6.

9de Zondag.

Vraag 26.

87 V. *Wat geloofst gij met deze woorden: Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?*

A. Dat de eeuwige Vader onzes Heeren Jezus Christus den hemel en de aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft. [Gen. 1.] Hebr. 11 : 3.

88 V. *Wat meer?*

A. Dat Hij ook dezelve nog door zijnen eeuwigen raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert. [Psalm 104.]

89 V. *Geloofst gij dat God alleen de Vader van den Heere Jezus Christus is?*

A. Neen; maar ook dat Hij, om zijns Zoons Christus wille, mijn God en mijn Vader is. Eph. 1 : 5, 6.

90 V. *Van wat nuttigheid is u dat?*

A. Dat ik op Hem alzoo vertrouwe, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddrift des lijfs en der ziele verzorgen. Psalm 23 : 1. Ps. 55 : 23. 1 Petr. 5 : 7.

91 V. *Is u dat van nog meer nut?*

A. Hij zal mij ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, ten beste keeren. Psalm 119 : 71. Rom. 8 : 28.

92 V. *Hoe kunt gij dat weten?*

A. Daar Hij zulks doen kan als een almachtig God. 2 Tim. 1 : 12.

93 V. *Hoe nog meer?*

A. Daar Hij het ook doen wil als een getrouw Vader. Psalm 103 : 13.

10de Zondag.

Vraag 27.

94 V. *Wat verstaat gij door Gods Voorzienigheid?*

A. Gods almachtige en alomtegenwoordige kracht. Hebr. 1 : 3. Hand. 17 : 27, 28.

95 V. *Waardoor verloont zich die kracht werkzaam?*

A. Door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met zijne hand nog onderhoudt en regeert. [Job 38] en 12 : 7—10. Psalm 36 : 3. Hand. 17 : 25.

96 V. *Hoe onderhoudt en regeert Hij die?*

A. Alzoo, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen niet bij geval, maar van zijne vaderlijke hand ons toekomen. [Psalm 104] en 145 : 15, 16. Hand. 14 : 17. Jac. 1 : 17.

Vraag 28.

97 V. *Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft, en nog door zijne Voorzienigheid onderhoudt?*

A. Dat wij in allen tegenspoed geduldig zijn. Hebr. 10 : 36.

71
ben
leer

3 dew
ziner
beeld z
gen dra
nadat h
door zic
gezet en
teit in

7
en
het
u t
8
het
zee
9
han
10
leef
men

17 Al
gift is
lichten
anderin

Psalm 119: 41

Rom. 8: 20.

71 Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik uwe inzettingen leerde.

28 En wij weten, dat dengenen die God liefhebben alle dingen medewerken ten goede, *namelyk* dengenen die naar zijn voornemen geroepen zijn.

2 Tim 1: 12

12 om welke oorzaak ik ook deze dingen lijd, maar ik word niet beschaamd; want ik weet wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat hij magtig is mijn pand bij hem weggelegd te bewaren tot dien dag.

Psalm 103: 13

13 Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de **HEER** over degenen die hem vreezen.

Hebr. 1: 3

Hand. 17: 24, 20.

3 dewelke alzoo hij is het afschijnsel zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord zijner kracht, nadat hij de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeggebracht heeft, is gezeten aan de regterhand der Majesteit in de hoogste hemelen,

27 Opdat zij den Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mogten; hoewel Hij niet verre is van een' iegelijk van ons.

28 Want in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij; gelijk ook eenigen van uwe poëten gezegd hebben: Want wij zijn ook zijn geslacht.

Job 12: 7-10

Psalm 36: 3

7 En waarlijk vraag toch de beesten, en elk van die zal het u leeren; en het gevogelte des hemels, dat zal het u te kennen geven.

8 Of spreek tot de aarde, en zij zal het u leeren; ook zullen de visschen der zee het u vertellen.

9 Wie uit deze alle weet niet dat de hand des **HEEREN** dit doet?

10 in wiens hand de ziel is van alwat leeft, en de geest van alle vleesch des menschen.

3 Want hij vleit zichzelf in zijne oogen, als men zijne ongerechtigheid vindt die te haten is.

Hand. 17: 25

25 En wordt ook van menschenhanden niet gediend, *als* iets behoevende, alzoo Hij zelf allen het leven, en den adem, en alle dingen geeft.

Psalm 145: 15, 16.

Hand. 14: 17

15 *Ain.* Aller oogen wachten op u, en gij geeft hun hunne spijs te zijner tijd.

16 *Pé.* Gij doet uwe hand open en verzadigt alwat er leeft, naar uw welbehagen.

17 Hoewel Hij nogtans zich zelf niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van den hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijs en vrolijkheid.

Jac. 1: 17

Hebr. 10: 36

17 Alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van den Vader der lichten afkomende, bij welken geen verandering is of schaduw van omkeering.

36 Want gij hebt lijdzaamheid van noode, opdat gij den wil Gods gedaan hebbende, de belofenis moogt wegdragen;

Open. 32: 10.

10 ik ben geringer dan al deze weldadigheden en dan al deze trouw, die gij aan uwen knecht gedaan hebt; want ik ben met mijnen staf over dezen Jordaan gegaan, en nu ben ik tot twee heiren geworden.

1 Petr. 5: 7.

7 Werpt al uwe bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u.

*Handl. 17: 20 zie
bl. 16.*

2 Sam. 15: 25, 26.

25 Toen zeide de koning tot Zadok: Breng de arke Gods weder in de stad: indien ik genade zal vinden in des HEEREN oogen, zoo zal Hij mij wederhalen, en zal ze mij laten zien, mitsgaders zijne woning.

26 Maar indien Hij alzoo zal zeggen: Ik heb geen lust tot u; zie, hier ben ik, Hij doe mij, zoo als het in zijne oogen goed is.

Matth. 1: 21.

21 en zij zal een zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten JEZUS; want hij zal zijn volk zaligmaken van hunne zonden.

Col. 1: 14.

14 in denwelke wij de verlossing hebben door zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden;

Handl. 2: 12.

12 En de zaligheid is in geen ander; want er is ook onder den hemel geen andere naam die onder de menschen gegeven is, door welken wij moeten zalig worden.

Tit. 1: 16.

16 Zij belijden dat ze God kennen, maar zij verloochenen hem met de werken, alzoo zij afschuwelijk zijn en ongehoorzaam en tot alle goed werk ongeschikt.

98 V. *Maar hoe moeten wij in voorspoed gezind zijn?*

A. In voorspoed dankbaar. Gen. 32 : 10.

99 V. *Hoe zullen wij ons gedragen tegenover het toekomende?*

A. In hetgeen ons nog toekomen kan, zullen wij een goede hoop of toevorzicht hebben op onzen getrouwen God en Vader, dat ons geen schepsel van zijne liefde scheiden zal. 1 Petr. 5 : 7.

100 V. *Waarom?*

A. Omdat alle schepselen alzo in zijne hand zijn, dat zij tegen zijnen wil zich noch roeren noch bewegen kunnen. Hand. 17 : 28. vergel. 2 Sam. 15 : 25, 26.

11de Zondag.

Vraag 29.

101 V. *Waarom wordt Gods Zoon Jezus genaamd?*

A. Omdat Hij de Zaligmaker is.

102 V. *Waarom heet Hij Zaligmaker?*

A. Omdat Hij ons zalig maakt. Matth. 1 : 21.

103 V. *Hoe maakt Hij ons zalig?*

A. Hij verlost ons van onze zonden. Col. 1 : 14.

104 V. *Is er anders geen Zaligmaker?*

A. Neen; bij niemand anders is eenige zaligheid te zoeken of te vinden. Hand. 4 : 12.

Vraag 30.

105 V. *Gelooven dan die ook aan den eenigen Zaligmaker Jezus, die hunne zaligheid bij zich zelven, bij de heiligen, of ergens elders zoeken?*

A. Neen zij; maar zij verloochenen met der daad den eenigen Heiland en Zaligmaker, Jezus, ofschoon zij zich zijns met den mond roemen. Titus 1 : 16.

106 V. *Waarom zegt gij dat?*

A. Van tweeën een: óf Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, óf die dezen Zaligmaker met een waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, wat tot hunne zaligheid van noode is. Joh. 1 : 16. Col. 1 : 19, 20. Hebr. 7 : 25.

12de Zondag

Vraag 31.

107 V. *Wat beteekent de naam Christus?*

A. Gezalfde.

108 V. *Waarom wordt Hij zoo genoemd?*

A. Omdat Hij van God den Vader verordineerd is, en met den H. Geest gezalfd. Psalm 45 : 8. Jes. 61 : 1. Joh. 10 : 36. Hand. 10 : 38.

109 V. *Waartoe?*

A. Tot onzen hoogsten Profet en Leeraar, Hand. 3 : 22.

110 V. *Tot welk een Leeraar?*

A. Die ons Gods verborgen raad en wil van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft. Luc. 4 : 18. Joh. 15 : 15.

111 V. *Waartoe is Hij meer gezalfd?*

A. Tot onzen eenigen Hoogepriester. Ps. 110 : 4. Hebr. 5 : 6.

112 V. *Hoedanig een Hoogepriester?*

A. Die ons met de eenige offerande zijns lichaams verlost heeft. Ef. 5 : 2. Hebr. 10 : 14.

113 V. *Welken priesterlijken dienst verricht Hij meer?*

A. Met zijne voorbedding treedt Hij ons steeds voor bij den Vader. Hebr. 9 : 24. 1 Joh. 2 : 1.

114 V. *Spreekt de Bijbel nog van een derde ambt?*

16 En u
ontvange

8 gij
goddelo
uw God
uwe me

36 ze
gehell
Gij las
Ik ber

18 De
heeft H
den, on
digen,
harte;

4 De
hem r
eeuwig
zedeke

2 en
ook Cl
zelve
een o
tot eer

24 V
heilig
welk
in de
voor

Joh. 1: 16.
16 En uit zijne volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade;

Gal. 3: 19, 20.
19 Want het is des Vaders welbehagen geweest, dat in hem al de volheid wonen zoude,
20 en dat hij door hem, vrede gemaakt hebbende door het bloed zijns kruises, door hem zeg ik alle dingen verzoenen zoude tot zichzelf, hetzij de dingen die op de aarde, hetzij de dingen die in de hemelen zijn.

Hebr. 4: 25.

25 waarom hij ook volkomen kan zalig-maken degenen die door hem tot God gaan, alzoo hij altijd leeft om voor hen te bidden.

Psalm. 45: 1.

8 gij hebt gerechtigheid lief en haat goddeloosheid: daarom heeft u, o God, uw God gezalfd met vreugde-olie boven uwe medegenooten.

Jes. 61: 1.

De Geest des Heeren HEEREN is op mij, omdat de HEER mij gezalfd heeft, om eene blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen; hij heeft mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om den gevangenen vrijheid uitte-roepen, en den gebodenen opening der gevangenis:

Joh. 10: 36.

36 zegt gijlieden tot mij, dien de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God, omdat ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?

Hand. 10: 30.

38 aangaande Jezus van Nazareth, hoe hem God gezalfd heeft met den Heiligen Geest en met kracht; welke het land doorgegaan is goeddode, en genezende allen die van den duivel over-weldigd waren; want God was met hem.

Hand. 3: 22.

22 Want Mozes heeft tot de vaderen gezegd: De Heer uw God zal u een profeet verwekken uit uwe broederen gelijk mij: dien zult gij hooren in alles wat hij tot u spreken zal;

Luce 4: 10.

18 De Geest des Heeren is op mij, daarom heeft Hij mij gezalfd; Hij heeft mij gezonden, om den armen het evangelie te verkonden, om te genezen, die gebroken zijn van harte;

Joh. 15: 15.

15 Ik heet u niet meer dienstknechten, want de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet; maar ik heb u vrienden genoemd, want alwat ik van mijnen Vader gehoord heb, dat heb ik u bekend-gemaakt.

Psalm 110: 1.

4 De HEER heeft gezwooren, en het zal hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening Melchizédéks.

Hebr. 5: 6.

6 gelijk hij ook op een andere plaats zegt: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening Melchizédéks.

Joh. 5: 2.

2 en wandelt in de liefde, gelijkwerijs ook Christus ons liefgehad heeft en zichzelf voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slagtoffer, Gode tot een welriekenden reuk.

Hebr. 10: 14.

14 Want met ééne offerande heeft hij in eeuwigheid volmaakt degenen die ge-heiligd worden.

Hebr. 10: 24.

24 Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in den hemel zelve, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons:

Mijne kinderens, ik schrijf u deze dingen opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus den rechtvaardige;

Psalm. 2: 6.

6 Ik toch heb mijnen Koning gezalfd over Sion, den berg mijner heiligheid.

Luc. 1: 32, 33.

32 Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden, en God de Heer zal hem den troon van zijnen vader David geven; 33 en hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in eeuwigheid, en aan zijn koninkrijk zal geen einde zijn.

Matth. 23: 10.

18 En Jezus bij hen komende sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde.

Handl. 26: 14.

14 en als wij allen ter aarde nedergewallen waren, hoorde ik eene stem tot mij sprekende, en zeggende in de Hebreeuwse taal: Saul, Saul, wat vervolgt gij mij? Het is u hard tegen de prikkels de verzenen te slaan.

Joh. 10: 20.

28 Zij gaven hem dan scheldwoorden, en zeiden: Gij zijt zijn discipel, maar wij zijn discipelen van Mozes;

Handl. 11: 26.

26 En het is geschied dat zij een geheel jaar tezamen vergaderden in de gemeente, en een groote schare leerden, en dat de discipelen het eerst te Antiochië Christenen genaamd werden.

1 Kor. 6: 15.

15 Weet gij niet dat uwe lichamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen en maken ze leden eener hoer? Dat zij verre.

1 Joh. 2: 20.

20 Doch gij hebt de zalving van den Heilige, en gij weet alle dingen.

2 Cor. 1: 21, 22.

21 Maar die ons met u bevestigt in Christus, en die ons gezalfd heeft, is God:

22 die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven.

Matth. 10: 32.

32 Een iegelijk dan die mij belijden zal voor de menschen, dien zal ik ook belijden voor mijnen Vader die in de hemelen is;

1 Thes. 5: 11.

11 Daarom vermaant elkander, en sticht de één den ander, gelijk gij ook doet.

Hebr. 13: 15, 16.

15 Laat ons dan door hem altijd Gode opofferen een offerande des lofs, dat is, de vrucht der lippen die zijnen naam belijden.

16 En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zoodanige offeranden heeft God een welbehagen.

1 Joh. 2: 5.

5 zoo wordt ook zelve als levende steenen gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden opteofferen, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.

1 Joh. 5: 19.

12 want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de overheden, tegen de magten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.

Rom. 12: 1.

Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uwe lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst;

Luc. 22: 27, 28.

29 En ik verordineer u het koninkrijk, gelijk erwijs mijn Vader mij dat verordineerd heeft;

30 opdat gij eet en drinkt aan mijne tafel in mijn koninkrijk, en zit op troonen, oordeelende de twaalf geslachten Israels.

1 Tim. 6: 12.

12 Strijd den goeden strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getuigen.

20 F
haast
De g
zij m

A. De Bijbel noemt Hem onzen eeuwigen Koning. Ps. 2 : 6. Luc. 1 : 32, 33.

115 V. *Wat doet Hij als zoodanig?*

A. Hij regeert ons met zijn Woord en met zijnen Geest. Matth. 28 : 18. Hand. 26 : 14.

116 V. *Wat nog meer?*

A. Hij beschut en behoudt ons bij de verworven verlossing. Joh. 10 : 28.

Vraag 32.

117 V. *Maar waarom wordt gij een Christen genaamd?* Hand. 11 : 26.

A. Omdat ik door 't geloof een lidmaat van Christus, en alzoo zijner zalving deelachtig ben. 1 Cor. 6 : 15. 1 Joh. 2 : 20. 2 Cor 1 : 21, 22.

118 V. *Waar toe zijt gij die deelachtig?*

A. Opdat ik zijnen naam bekenne. Matth. 10. 32. 1 Thess. 5 : 11.

119 V. *Waar toe meer?*

A. Dat ik mij zelve tot een levend dankoffer Hem offere. Hebr. 13 : 15, 16. 1 Petr. 2 : 5. Rom. 12 : 1.

120 V. *Waar toe nog?*

A. Dat ik met een vrij en goed geweten in dit leven tegen de zonde en den duivel strijde. Ef. 6 : 12 en 1 Tim. 6 : 12.

121 V. *Zal die stryd altijd duren?*

A. Hier namaals zal ik in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regeeren. Luc. 22 : 29, 30. Rom. 16 : 20. 2 Tim. 2 : 12.

13de Zondag.

Vraag 33.

122 V. *Waarom is Christus Gods eeniggeboren Zoon genaamd?*

Rom. 16 : 20

2 : 12

20 En de God des vredes zal den satan haast onder uwe voeten verpletteren. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met ulieden. Amen.

12 indien wij verdragen, wij zullen ook met hem heerschen; indien wij hem verloochenen, hij zal ons óók verloochenen;

A. Omdat Hij alleen de eeuwige en natuurlijke Zoon van God is. Psalm 2: 7. Joh. 1: 18. Hebr. 1: 2.

123 V. *Zijn wij dan niet Gods kinderen?*

A. Wij zijn om zijnent wil, uit genade, tot kinderen Gods aangenomen. Ef. 1: 5. Gal. 4: 6, 7.

Vraag 34.

124 V. *Waarom noemt gij hem onzen Heere?*

A. Omdat Hij ons tot zijn eigendom gemaakt heeft. Hand. 10: 36. Tit. 2: 14.

125 V. *Hoe zijn wij zijn eigendom geworden?*

A. Hij heeft ons met lijf en ziel gekocht. 1 Cor. 6: 20.

126 V. *Waarvan heeft Hij ons vrijgekocht?*

A. Van al onze zonden Tit. 2: 14.

127 V. *Voor welken prijs?*

A. Niet met goud of met zilver, maar met zijn dierbaar bloed. 1 Petr. 1: 18, 19.

128 V. *Wat bezitten wij meer, als zijn eigendom?*

A. De verlossing van alle geweld des Duivels Hebr. 2: 14, 15. 1 Joh. 3: 8.

14de Zondag.

Vraag 35.

129 V. *Wat is dat gezegd: Die ontvangen is van den H. Geest, geboren uit de maagd Maria?*

A. Dat Gods eeuwige Zoon, die waarachtig en eeuwig God is en blijft, de ware menschelijke natuur aangenomen heeft. Joh. 1: 14. 1 Tim. 3: 16. 1 Joh. 4: 2.

130 V. *Waaruit aangenomen?*

Psalm
7 Ik z
HEER he
Zoon, h

3 welk
genaam
wereld g

6 En
heeft G
zonden
Vader
7 Zoon
knecht
een zo
naam

18
lijke
uit
vade
19
Chri
onb

14 I
heeft
heer
als d
van

16
heic
pen
in
gep
de

Psalm 2: 4

7 Ik zal van het besluit verhalen: de
HEER heeft tot mij gezegd: Gij zijt mijn
Zoon, heden heb ik u gegeneerd.

Hebr. 1: 2

2 Welken hij gesteld heeft tot een erf-
genaam van alles, door welken hij ook de
wereld gemaakt heeft:

Gal. 4: 6, 7

6 En overmits gij kinderen zijt, zoo
heeft God den Geest zijns Zoons uitge-
zonden in uwe harten, die roept: Abba,
Vader!

7 Zoo dan gij zijt niet meer een dienst-
knecht maar een zoon; en indien gij
een zoon zijt, zoo zijt gij ook een erfge-
naam Gods door Christus.

1 Kor. 6: 20

1 Petr. 1: 10, 19

18 Wetende dat gij niet door verganke-
lijke dingen, zilver of goud, verlost zijt
uit uwen ijdel wandel die u van de
vaderen overgeleverd is,

19 maar door het dierbaar bloed van
Christus, als van een onbestraffelijk en
onbevlekt lam;

Joh. 6: 14

14 En het Woord is vleesch geworden, en
heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijne
heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid
als des Eeniggeborenen van den Vader), vol
van genade en waarheid.

1 Tim. 3: 16

16 En buiten allen twijfel de verborgen-
heid der godzaligheid is groot: God is ge-
openbaard in het vleesch, is geregtvaardig
in den Geest, is gezien van de engelen, is
gepredikt onder de heidenen, is geloofd in
de wereld, is opgenomen in heerlijkheid.

Psalm 1: 10

18 Niemand heeft ooit God gezien: de
eniggeboren Zoon die in den schoot
des Vaders is, die heeft hem ons ver-
klaard.

Eph. 1: 5

5 één Heer, één geloof, één doop;

Handl. 10: 36

36 Dit is het woord dat hij gezonden
heeft den kinderen Israels, verkondi-
gende vrede door Jezus Christus: deze
is een Heer van allen.

Act. 2: 14

14 die zichzelf voor ons gegeven
heeft, opdat hij ons zoude verlossen van
alle ongerechtigheid, en zichzelf een
eigen volk zoude reinigen, ijverig in
goede werken.

Hebr. 2: 14, 15

14 Overmits dan de kinderen des vlee-
sches en bloeds deelachtig zijn, zoo is hij
ook desgelijks derzelve deelachtig ge-
worden, opdat hij door den dood teniet-
doen zoude degenen die 't geweld des
doods had, dat is den duivel,

15 en verlossen zoude al degenen die
met vrees des doods door al hun leven
der dienstbaarheid onderworpen waren.

1 Joh. 3: 0

8 Die de zonde doet, is uit den duivel; want
de duivel zondigt van den beginne. Hiertoe is
de Zoon van God geopenbaard, opdat hij de
werken des duivels verbreken zou.

1 Joh. 4: 2

2 Hieraan kent gij den Geest van God:
alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in
het vleesch gekomen is, die is uit God;

Luc. 2: 7.
7 en zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wond hem in doeken, en leide hem neder in de krib, omdat voor hen geen plaats was in de herberg.

Luc. 1: 47.
42 en riep uit met groote stem, en zeide: Gezegend zijt gij onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht uws schoots.

Luc. 1: 35.
35 En de engel antwoordende zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen: daarom ook dat heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.

Gal. 4: 5.
4 Ik heb een verbond gemaakt met mijnen uitverkorene, ik heb mijnen knecht David gezworen:

5 Ik zal u zaad tot in eeuwigheid bevestigen, en uwen troon opbouwen van geslacht tot geslacht. Sela.

Heb. 2: 17.
17 Waarom hij in alles den broederen moest gelijk worden, opdat hij een barmhartig en een getrouw Hoogepriester zoude zijn in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen.

1 Tim. 2: 5.
5 Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der menschen, die mensch Christus Jezus,

2 Cor. 5: 21.
21 Want dien, die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in hem.

Gal. 3: 13.
13 Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt:

Rom. 8: 10.
18 Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der menschen, als die de waarheid in ongerechtigheid tenonderhouden:

1 Petr. 4: 1.
19 want God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.

Dewijl dan Christus voor ons in het vleesch geleden heeft, zoo wapent gij u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vleesch geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde,

Gal. 4: 4.
4 maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet,

Luc. 1: 10-20.
18 De geboorte van Jezus Christus was nu aldus. Want als Maria zijne moeder met Jozef ondertrouwd was, eer zij tezamen gekomen waren werd zij zwanger bevonden uit den Heiligen Geest.

19 Jozef nu, haar man, alzoó hij rechtvaardig was en haar niet wilde openbaar te schande maken, was van wille haar heimelijk te verlaten.

20 En alzoó hij deze dingen in den zin had, zie, de engel des Heeren verscheen hem in den droom, zeggende: Jozef, gij zoon Davids, wees niet bevreesd Maria uwe vrouw tot u te nemen; want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest;

Hand. 13: 23.
23 Van het zaad van dezen heeft God Israel, naar de belofte, verwekt den Zaligmaker Jezus,

Heb. 4: 15.
15 Want wij hebben geen hoogepriester die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde.

Heb. 2: 6.
6 En nu heeft hij zoo veel uitnemender bediening gekregen, als hij ook eens beteren verbonds Middelaar is, hetwelk in betere beloftenissen bevestigd is.

1 Cor. 2: 10, 12.
10 En gij zijt in hem volmaakt, die het Hoofd is van alle overheid en magt;

11 In welken gij ook besneden zijt met eene besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het ligchaam der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus:

12 Zijnde met hem begraven in den doop, in welken gij ook met hem opgewekt zijt, door het geloof der werking Gods, die hem uit de dooden opgewekt heeft.

Rom. 8: 10.
10 Want indien wij vijanden zijnde met God verzoend zijn door den dood zijns Zoons, veelmeer zullen wij verzoend zijnde behouden worden door zijn leven;

Matth. 26: 31.
31 Toen zeide Jezus tot hen: Gij zult allen aan mij geërgerd worden in dezen nacht; want er is geschreven: Ik zal den herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.

A. Uit het vleesch en bloed van de maagd Maria. Luc. 2 : 7. Gal. 4 : 4. Luc. 1 : 42.

131 V. *Hoe kon dit geschieden?*

A. Door de werking des H. Geestes. Matth. 1 : 18, 20. Luc. 1 : 35.

132 V. *Waarom was dit noodig?*

A. Opdat Hij ook het ware zaad van David zij. Psalm 89 : 4, 5. Hand. 13 : 23.

133 V. *Wat meer?*

A. Zijnen broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Hebr. 2 : 17 en 4 : 15.

Vraag 36.

134 V. *Wat nuttigheid bekomt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?*

A. Dat Hij onze Middelaar is. 1 Tim. 2 : 5. Hebr. 8 : 6.

135 V. *Wat nog meer?*

A. Dat Hij, met zijne onschuld en volkomen heiligheid, mijne zonden, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt. 2 Cor. 5 : 21. Coloss. 2 : 10a, 12.

15de Zondag.

Vraag 37.

136 V. *Wat verstaat gij door 't moordje geleden?*

A. Dat Hij Gods toorn gedragen heeft. Gal. 3 : 13.

137 V. *Was Gods toorn eigenlijk tegen Hem?*

A. Neen; maar tegen de zonde van 't gansche menschelijk geslacht. Rom. 1 : 18 ; 5 : 10. 2 Cor. 5 : 19.

138 V. *Heeft Hij dien toorn gedragen?*

A. Ja, en wel aan lichaam en ziel. Matth. 26 : 31. 1 Petr. 4 : 1.

139 V. *Wanneer?*

A. Den ganschen tijd zijns leven op de aarde; maar inzonderheid aan het einde van zijn leven. Luc. 12: 50. Hebr. 5: 7, 8.

140 V. *Tot wat einde heeft Hij dat gedaan?*

A. Opdat Hij met zijn lijden, als met het eenige zoenoffer, ons lijf en ziele van de eeuwige verdoemenis verlost. Rom. 5: 10. 1 Petr. 3: 18a.

141 V. *Waartoe meer?*

A. Opdat Hij ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierve. Joh. 3: 15, 16. Hebr. 5: 9.

Vraag 38.

142 V. *Wat beteekent het, dat Hij onder den rechter Pontius Pilatus geleden heeft?*

A. Dat Hij onschuldig onder den wereldlijken rechter veroordeeld is. Matth. 27: 24, 25, 26.

143 V. *Waartoe was dat noodig?*

A. Opdat Hij ons daarmede van Gods streng oordeel, dat over ons gaan zou, bevrijdde. Jes. 53: 5. Rom. 8: 1.

Vraag 39.

144 V. *Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met eenen anderen dood gestorven ware?*

A. Ja, want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op zich geladen heeft. 1 Petr. 2: 24.

145 V. *Hoe kunt gij dat daaruit weten?*

A. Omdat de dood des kruises van God vervloekt was. Gal. 3: 13, 14.

16de Zondag.

Vraag 40.

146 V. *Waarom heeft Christus zich tot in den dood moeten vernederen?* Matth. 16: 21. Luk. 24: 46.

Luc. 12: 50.

50 Maar ik moet met een doop gedoopt worden, en hoe word ik geperst, totdat het volbragt zij!

Matth. 10.

10 Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door den dood zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door zijn leven.

1 Joh. 3: 10?

18 Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat hij ons tot God zou brengen; die wel is gedood in het vleesch, maar levend gemaakt door den Geest;

Heb. 9: 9.

9 En geheiligd zijnde, is hij allen, die hem gehoorzaam zijn, eene oorzaak der eeuwige zaligheid geworden:

Jen. 3: 5.

5 Maar hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op hem, en door zijne striemen is ons genezing geworden.

Gen. 3: 1.

ZOO is er dan nu geene verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest.

Joh. 5: 8, 9?

7 Die in de dagen zijns vleesches gebeden en smeekingen tot dengenen die

hem uit den dood konde verlossen, met sterk geroep en tranen, geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vrees, 8 hoewel hij de Zoon was, nogtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen hij heeft geleden,

Joh. 8: 15, 12.

14 En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzoo moet de Zoon des menschen verhoogd worden;

15 Opdat een iegelijk, die in hem geloofd, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

16 Want alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in hem geloofd, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

Matth. 27: 24, 25, 26.

24 Als nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veel meer, dat er oproer werd, nam hij water en wiesch de handen voor de schare, zeggende: Ik ben onschuldig aan het bloed dezeggende; gijlieden moogt toezien.

25 En al het volk, antwoordende, zeide: Zijn bloed kome over ons, en over onze kinderen!

26 Toen liet hij hun Bar-ablas los, maar Jezus gegeeseld hebbende, gaf hij hem over om gekruisigd te worden.

Joh. 2: 24.

24 die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij den zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden; door wiens striemen gij genezen zijt.

Gal. 3: 13, 14.

13 Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons: want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.

14 Opdat de zegening van Abraham tot de heidenen komen zou in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof.

Matth. 16: 21.

21 Van toen aan begon Jezus zijnen discipelen te vertoonen, dat hij moest heengaan naar Jeruzalem, en veel lijden van de ouderlingen, en overpriesteren, en schriftgeleerden, en gedood worden, en ten derden dage opgewekt worden.

Luc. 24.

46 En zeide tot hen: Alzo is er geschreven, en alzoo moest de Christus lijden, en van de dooden opstaan ten derden dage;

Rom 5: 19.

19 want gelijk door de ongehoorzaamheid van dien éénen mensch velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzoo zullen ook door de gehoorzaamheid van éénen velen tot rechtvaardigen gesteld worden.

Rom. 6: 23

23 Want de bezolding der zonde is de dood, maar de genadigste Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere.

Matth. 26: 54

54 Hoe zonden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzoo geschieden moet?

Joh. 19: 34, 35.

34 maar een der krijgsknechten doorkast zijne zijde met een speer, en terstond kwam er bloed en water uit.

35 En die het gezien heeft die heeft het getuigd, en zijn getuigenis is waarachtig, en hij weet dat hij zegt 't geen waar is, opdat ook gij gelooven moogt.

Heb. 9: 28.

27 En gelijk het den menschen gezet is éénmaal te sterven, en daarna het oordeel,

Rom. 6: 4.

7 Want die gestorven is, die is geregtvaardigd van de zonde.

Luc. 16: 22.

22 En het geschiedde dat de bedelaar stierf, en van de engelen gedragen werd in den schoot Abrahams.

1. Joh. 2: 24.

24 Maar die van Christus zijn, hebben het vleesch gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden.

Joh. 5: 24.

4 Wij zijn dan met hem begraven door den doop in den dood, opdat gelijkwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij in nieuweheid des levens wandelen zouden.

Rom 1: 32.

32 Dewelke, daar zij het regt Gods weten, (namelijk, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn) niet alleen de zelve doen, maar ook mede een wegevalen hebben in degenen, die ze doen.

Joh. 2: 19.

17 maar van den boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten; want ten dage als gij daarvan eet zult gij den dood sterven.

Rom. 8: 4-5.

42 En als het nu avond was geworden, dewijl het de voorbereiding was, welke is de vóórabbat,

43 kwam Jozef die van Arimathéa was, een aanzienlijk raadsheer, die ook zelf het koninkrijk Gods was verwachtende, en zich verstoutende ging hij in tot Pilatus en begeerde het ligchaam van Jezus.

44 En Pilatus verwonderde zich dat hij alreede gestorven was, en den hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroegde hem of hij lang gestorven was:

45 en als hij 't van den hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het ligchaam.

Gal. 4: 6.

8 Niemand van hen zal zijnen broeder immermeer kunnen verlossen; hij zal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven:

Joh. 5: 24.

24 Voorwaar, voorwaar zeg ik u, wie mijn woord hoort, en gelooft hem die mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdorpenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven.

Rom. 7: 14.

12 Dat dan de zonde niet heersche in uw sterfelijk ligchaam, om haar te gehoorzamen in deszelfs begeerlijkheden; 13 en stelt uwe leden niet der zonde tot wapenen der ongerechtigheid, maar stelt uzelve Gode als uit de dooden levend geworden zijnde, en stelt uwe leden Gode tot wapenen der gerechtigheid.

14 Want de zonde zal over u niet heerschen; want gij zijt niet onder de wet

A. Daarom, dat niet anders voor onze zonden kon betaald worden, dan door den dood van Gods Zoon. Rom. 5 : 19.

147 V. *Waarom niet?*

A. Van wege Gods gerechtigheid. Rom. 1 : 32. en 6 : 23.

148 V. *Waarom meer niet?*

A. Van wege Gods waarheid. Gen. 2 : 17. Matth. 26 : 54.

Vraag 41.

149 V. *Waarom is Hij begraven?*

A. Om daarmede te betuigen dat Hij waarlijk gestorven is. Marc. 15 : 42—45. Joh. 19 : 34, 35.

Vraag 42.

150 V. *Zoo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het, dat wij ook nog moeten sterven?* Hebr. 9 : 27.

A. Onze dood is geen betaling voor onze zonden. Psalm 49 : 8.

151 V. *Wat dan?*

A. Alleen eene afsterving der zonden. Rom. 6 : 7.

152 V. *Wat meer?*

A. Een doorgang tot het eeuwige leven. Joh. 5 : 24. Luc. 16 : 22.

Vraag 43.

153 V. *Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en den dood van Christus aan het kruis?*

A. Dat door zijne kracht onze oude mensch met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt. 1 Petr. 2 : 24. Gal. 5 : 24. Rom. 6 : 4.

154 V. *Waartoe moet dat dienen?*

A. Opdat de booze lusten van het vleesch niet meer in ons regeeren. Rom. 6 : 12, 14.

155 V. *En wat volgt daaruit?*

A. Dat wij ons zelve tot eene offerande der dankbaarheid aan God opofferen. Rom. 6 : 13.

Vraag 44.

156 V. *Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle?*

A. Omdat mijn Heere Christus in zijn gansche lijden, maar inzonderheid aan het kruis, in onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwalen gezonken was. Joh. 12 : 27. Matth. 26 : 37 en 27 : 46.

157 V. *Waartoe dat?*

A. Opdat ik verzekerd zij en mij ganschelijk vertrooste, dat Hij daardoor mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft. Hebr. 5 : 7, 8, 9.

158 V. *Wanneer komt u die troost het meest te pas?*

A. In hooge aanvechtingen. Rom. 7 : 24, 25.

17de Zondag.

Vraag 45.

159 V. *Wat nut ons de opstanding van Christus?*
Matth. 28 : 6. Hand. 13 : 30. 1 Cor. 15 : 4.

A. Ten eerste, heeft Hij door zijne opstanding den dood overwonnen. Openb. 1 : 18.

160 V. *Waartoe?*

A. Opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij ons door zijnen dood verworven had, konde deelachtig maken. Rom. 4 : 25.

161 V. *Wat nuttigheid is er meer?*

A. Ten andere, worden wij ook door zijne kracht opgewekt tot een nieuw leven. Rom. 6 : 4, 5, 6,

162 V. *Wat nog?*

A. Ten derde, is ons de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding. 1 Cor. 15 : 20, 21, 22.

13 E
wapen
zelve
worde
wapen

3
zo
ze

7
en
den
en
zijn
8

9
he
ee

4
is
Sc

Rom. 6: 13.

13 En stelt uwe leden niet der zonde tot wapen der ongerechtigheid; maar stelt u zelven Gode, als uit de dooden levende geworden zijnde, en stelt uwe leden Gode tot wapen der gerechtigheid.

Matth. 26: 27.

37 En met zich nemende Petrus, en de twee zonen van Zebedéus, begon hij droevig en zeer beangst te worden.

Hebr. 5: 7, 8, 9.

7 Die in de dagen zijns vleesches, gebeden en smeekingen tot dengenen, die hem uit den dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geoeffd hebbende, en verhoord zijnde uit de vrees,

8 Hoewel hij de Zoon was, nogtans ge-

Rom. 7: 14
Rom. 7: 14
heeft niet het geest
26: heeft gebeden,

9 en geheiligd zijnde, is hij allen die hem gehoorzaam zijn een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden,

1 Rom. 15: 4.

4 en dat hij is begraven, en dat hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften;

Rom. 4: 25.

25 welke overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze regtvaardigmaking.

Rom. 6: 4, 5, 6.

4 Wij zijn dan met hem begraven, door den doop in den dood, opdat, gelijk-rwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden.

5 Want indien wij met hem ééne plant geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, zoo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking zijner opstanding,

6 dit wetende dat onze oude mensch met hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde tenietgedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen;

Job. 12: 27.

27 Nu is mijne ziel ontroerd; en wat zal ik zeggen? Vader! verlos mij uit deze ure! Maar hierom ben ik in deze ure gekomen.

Matth. 27: 46.

46 En omtrent de negende ure riep Jezus met eene groote stem, zeggende: ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI! dat is: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten!

Rom. 7: 24, 25.

24 Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichhaam dezès doods?

25 Ik dank God door Jezus Christus onzen Heer.

Matth. 20: 6.

6 Hij is hier niet; want hij is opgestaan, gelijk hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats waar de Heer gelegen heeft.

Hand. 13: 30.

30 Maar God heeft hem uit de dooden opgewekt;

Openb. 1: 10?

18 en die leef; en ik ben dood geweest, en zie, ik ben levend in alle eeuwigheid, amen. En ik heb de sleutels der hel en des doods.

1 Kor. 15: 20, 21, 22.

20 Maar nu, Christus is opgewekt uit de dooden, en is de eersteling geworden dergenen die ontslapen zijn.

21 Want dewijl de dood door een' mensch is, zoo is ook de opstanding der dooden door een' mensch.

22 Want gelijk ze allen in Adam sterven, alzóó zullen ze ook in Christus allen levendgemaakt worden;

Hand. 1: 9.

9 En als hij dit gezegd had, werd hij opgenomen daar zij het zagen, en een wolk nam hem weg van hunne oogen.

Luc. 24 : 51.

51 En het geschiedde als hij ze zeggende, dat hij van hen scheidde en werd opgenomen in den hemel.

Hand. 1: 9, 10, 11.

9 Kn als hij dit gezegd had, werd hij opgenomen, daar zij het zagen, en eene wolk nam hem weg van hunne oogen.

10 En alzoo zij hunne oogen naar den hemel hielden, terwijl hij heenvoer, ziet, twee mannen stonden bij hen in witte kleeding;

11 Welke ook zeiden: Gij galilésche mannen! wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in den hemel, zal alzoo komen, gelijkterwijs gij hem naar den hemel hebt zien heen varen.

Joh. 15: 7.

7 Doch ik zeg u de waarheid: het is u nut, dat ik wegga; want indien ik niet wegga, zoo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien ik heenga, zoo zal ik hem tot u zenden.

Hand. 3: 21.

21 Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprigting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond al zijner heilige profeten van alle eeuwe.

Hebr. 9: 26.

28 Alzoo ook Christus, eenmaal geofferd zijnde, om veler zonden weg te nemen, zal ten anderen maal zonder zonde gezien worden van degenen, die hem verwachten tot zaligheid.

Matth. 20: 20.

20 En ziet, ik ben met ulieden al de dagen tot de volcinding der wereld. Amen.

Rom. 1: 3, 4.

3 Van zijnen Zoon, (die geworden is uit het zaad van David, naar het vleesch;
4 Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der dooden) namelijk Jezus Christus, onzen Heere:

Rom. 9: 5.

5 Welker zijn de vaderen, en uit welke Christus is zooveel het vleesch aangaat, dewelke is God boven allen te prijzen in eeuwigheid, amen.

Joh. 14: 23.

23 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zoo iemand mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren; en mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen tot hem komen en zullen woning bij hem maken.

Joh. 15: 20.

28 Ik ben van den Vader uitgegaan en ben in de wereld gekomen, wederom verlaat ik de wereld en ga henen tot den Vader.

Jer. 23: 24.

24 Zoude zich iemand in verborgen plaatsen kunnen verbergen, dat ik hem niet zoude zien? spreekt de HEER; vervul ik niet den hemel en de aarde? spreekt de HEER.

Matth. 23: 11.

11 Want de armen hebt gij altijd met u, maar mij hebt gij niet altijd.

Hand 17: 27.

4 Want indien hij op aarde ware, zoo zou hij zelfs geen priester zijn, dewijl er priesters zijn, die naar de wet gaven offeren;

Matth. 20: 20.

die Gaven.

27 Opdat zij den Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mogten; hoewel Hij niet verre is van een' iegelijk van ons. ..

18de Zondag.

Vraag 46.

163 V. *Wat verstaat gij daarmede: Opgevaren ten hemel?* Hand. 1 : 9.

A. Dat Christus voor de oogen zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven. Luc. 24 : 51. Hand. 1 : 9, 10, 11.

164 V. *Wat nuttigheid ligt daarin voor ons?*

A. Dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt, om te oordeelen de levenden en de dooden. Joh. 16 : 7. Hand. 1 : 11 : 3 : 21. Hebr. 9 : 28.

Vraag 47.

165 V. *Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?* Matth. 28 : 20.

A. Christus is waarachtig mensch en waarachtig God. Rom. 1 : 3, 4 en 9 : 5.

166 V. *Is Hij dan, naar zijne menschelijke natuur, bij ons?*

A. Naar zijne menschelijke natuur is Hij nu niet meer op aarde. Joh. 16 : 28. Matth. 26 : 11. Hebr. 8 : 4.

167 V. *Naar zijne goddelijke dan?*

A. Naar zijne Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons. Matth. 28 : 20. Joh. 14 : 23.

Vraag 48.

168 V. *Maar zoo de menschheid niet overal is, waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?*

A. Geenszins, daar de Godheid onbegrijpelijk en overal tegenwoordig is. Jer. 23 : 24. Hand. 17 : 27.

169 V. *Wat besluit gij daaruit?*

A. Zoo moet volgen dat ze wel buiten hare aangenomen menschheid is, en nogtans persoonlijk met haar vereenigd blijft. Col. 2 : 9. Joh. 3 : 13.

Vraag 49.

170 V. *Wat nut geeft ons de hemelvaart van Christus?*

A. Ten eerste, dat Hij in den hemel voor het aangezicht zijns Vaders onze voorspreker is. Hebr. 9 : 24. Rom. 8 : 34. 1 Joh. 2 : 1.

171 V. *Wat meer?*

A. Ten andere, dat wij ons vleesch in den hemel tot een zeker pand hebben. Ef. 5 : 30 en 2 : 6.

172 V. *Waarvan moet ons dit pand verzekering geven?*

A. Dat Hij, als het Hoofd, ons, zijne lidmaten, ook tot zich zal nemen. Joh. 14 : 2, 3.

173 V. *Wat nut hebben wij nog meer van 's Heeren hemelvaart?*

A. Dat Hij ons zijnen Geest tot een tegenpand zendt. Joh. 16 : 7. Ef. 1 : 13, 14.

174 V. *En waartoe dient ons dit tegenpand?*

A. Door zijne kracht zoeken wij 't geen daar boven is, waar Christus is, zittende aan Gods rechterhand, en niet hetgeen op aarde is. Fil. 3 : 20. Col. 3 : 1.

19de Zondag.

Vraag 50.

175 V. *Waarom wordt daarbij gezegd: Zittende ter rechterhand Gods?* Marc. 16 : 19.

A. Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij zich zelve daar bewijze als het Hoofd zijner Christelijke Kerk. Ps. 110 : 1, 2. Ef. 1 : 20.

176 V. *Is Hij daar ook als zoodanig werkzaam?*

Col. 2: 9

9 Want in hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk;

Joh. 3: 13

13 En niemand is opgevaren in den hemel, dan die uit den hemel nedergelkomen is, *namelijk* de Zoon des menschen die in den hemel is.

Hebr. 9: 24

24 Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in den hemel zelve, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons;

Rom. 8: 34

34 Wie is 't die verdoemt? Christus is 't die gestorven is, ja wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt.

1 Joh. 2: 1

1 **M**ijne kinderen! ik schrijf u deze dingen, opdat zij niet zondiget; en indien iemand gezondigd heeft, wij hebben eenen voorspraak bij den Vader: Jezus Christus, den rechtvaardigen.

Eph. 5: 30

30 Want wij zijn leden zijns lichaams, van zijn vleesch en van zijne beenen.

Eph. 2: 6

6 En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons meê gezet in den hemel in Christus Jezus.

Joh. 14: 2, 3

2 In het huis mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zou ik het u gezegd hebben: ik ga heen om u plaats te bereiden.

3 En zoo wanneer ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zoo kome ik weder, en zal u tot mij nemen, opdat gij ook zijn moocht, waar ik ben.

Joh. 16: 4

7 Doch ik zeg u de waarheid, het is u nut dat ik wegga; want indien ik niet wegga, zoo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien ik henenga, zoo zal ik hem tot u zenden.

Eph. 1: 13, 14

13 in welken ook gij zijt, nadat gij het woord der waarheid, *namelijk* het evangelie uwer zaligheid, gehoord hebt: in welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte.

14 die het onderpand is van onze erfenis tot de verkregen verlossing, tot prijs zijner heerlijkheid.

Fil. 3: 20

20 Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, *namelijk* den Heer Jezus Christus.

Col. 3: 1

Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is zittende aan de rechterhand Gods:

Marc. 16: 19

19 De Heer dan nadat hij tot hen gesproken had, is opgenomen in den hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods.

Psalm 110: 1, 2

De HEER heeft tot mijnen Heer gesproken: Zit aan mijne rechterhand, totdat ik uwe vijanden gezet zal hebben tot eene voetbank uwer voeten.

2 De HEER zal den scepter uwer sterkte zenden uit Sion, *zeggende*: Heersch in het midden uwer vijanden.

Eph. 1: 20

20 Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij hem uit de dooden heeft opgewekt; en heeft hem gezet tot zijne rechterhand in den hemel;

Joh. 5: 22.

1 Kon. 15: 24

23 Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven;

24 daarna zal het einde zijn, wanneer hij het koningrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben, wanneer hij zal tenietgedaan hebben alle heerschappij en alle magt en kracht.

1. Act. 3: 22

Ex. 4: 2

22 welke is aan de regterhand Gods, opgevaren ten hemel, de engelen en magten en krachten hem onderdanig gemaakt zijnde.

8 Daarom zegt hij: Als hij opgevaren is in de hoogte, heeft hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft den menschen gaven gegeven.

Hand. 2: 33

1 Kon. 15: 25, 26

33 Hij dan door de regterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort wat gij nu ziet en hoort.

25 Want hij moet als Koning heerschen, totdat hij al de vijanden onder zijne voeten zal gelegd hebben.

26 De laatste vijand die tenietgedaan wordt is de dood.

Rom. 8: 34, 35.

Hand. 17: 31

34 Wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is; ja wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter regterhand Gods is, die ook voor ons bidt.

31 daarom dat hij een dag gesteld heeft op welken hij den aardbodem rechtvaardig zal oordeelen, door een man dien hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl hij hem uit de dooden opgewekt heeft.

35 Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benaauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?

1 Thess. 1: 10.

2 Thess. 1: 10.

10 en zijnen Zoon uit de hemelen te verwachten, denwelken hij uit de dooden opgewekt heeft, namelijk Jezus die ons verlost van den toekomstigen toorn.

10 wanneer hij zal gekomen zijn om verheerlijkt te worden in zijne heiligen, en wonderbaar te worden in allen die gelooven (overmits onze getuigenis onder u is geloofd geworden) in dien dag.

Ps. 3: 20.

Openb. 1: 7

20 Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, namelijk den Heere Jezus Christus;

7 Zie, hij komt met de wolken, en alle oog zal hem zien, ook degenen die hem doorstoken hebben; en alle geslachten der aarde zullen over hem rouwbedrijven; ja amen.

2 Thess. 1: 7, 8, 9

Matth. 25: 40

7 En u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van den Heere Jezus van den hemel met de engelen zijner kracht:

41 Dan zal hij zeggen ook tot degenen, die ter linkerhand zijn: Gaat weg van mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijnen engelen bereid is.

8 Met vlammen vuur wraak doende over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het evangelie van onzen Heere Jezus Christus niet gehoorzaam zijn;

Matth. 25: 34

9 Dewelke zullen tot straf lijden het eeuwige verdierf, van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid zijner sterkte:

34 Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen die tot zijne regterhand zijn: Komt gij gezegenden mijns Vaders, beert het koningrijk 't welk u bereid is van de grondlegging der wereld;

17 Daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen te zamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heere te gemoet, in de lucht; en alzoo zullen wij altijd met den Heere wezen.

2

8 Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Begter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die zijne verschijning liefgehad hebben.

A. Ja; Hij is het Hoofd, door 't welk de Vader alle dingen regeert. Joh. 5 : 22. 1 Cor. 15 : 24. 1 Petr. 3 : 22.

Vraag 51.

177 V. *Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?*

A. Eerstelijk, dat Hij door zijnen H. Geest in ons, zijne lidmaten, de hemelsche gaven uitgiet. Hand. 2 : 33. Ef. 4 : 8.

178 V. *Wat meer?*

A. Dat Hij ons met zijne macht tegen alle vijanden beschut en behoudt. 1 Cor. 15 : 25, 26. Rom. 8 : 34, 35.

Vraag 52.

179 V. *Wat troost u de wederkomst van Christus, om te oordeelen de levenden en de dooden?* Hand. 17 : 31.

A. Dat ik in alle droefenis en vervolging, met een opgericht hoofd, mijnen Rechter uit den hemel verwacht. 1 Thess. 1 : 10. 2 Thess. 1 : 10.

180 V. *Wien verwacht gij als uw Rechter?*

A. Even denzelve, die zich te voren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld, en al den vloek van mij weggenomen heeft. Fil. 3 : 20. Openb. 1 : 7.

181 V. *Wat verwacht gij van Hem?*

A. Dat Hij al zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis zal werpen. 2 Thess. 1 : 7, 8, 9. Matth. 25 : 41.

182 V. *Wat meer?*

A. Dat Hij mij met alle uitverkorenen tot zich in de eeuwige blijdschap en heerlijkheid nemen zal. 1 Thess. 4 : 17. Matth. 25 : 34. 2 Tim. 4 : 8.

20ste Zondag.

Vraag 53.

183 V. *Wat gelooft gij van den H. Geest?*

A. Eerstelijk, dat Hij te zamen met den Vader en den Zoon waarachtig en eeuwig God is. Hand. 5 : 3, 4. Matth. 28 : 19. 2 Cor. 13 : 13.

184 V. *Wat gelooft gij van Hem tot uwen troost?*

A. Dat Hij ook mij gegeven is. Rom. 8 : 23. 1 Joh. 3 : 24. Joh. 14 : 17.

185 V. *Waartoe?*

A. Om mij, door een oprecht geloof, Christus en alle zijne weldaden deelachtig te maken. 1 Cor. 12 : 3. 2 Cor. 4 : 13. Gal. 5 : 22. Rom. 8 : 9. 1 Cor. 2 : 12.

186 V. *Waartoe meer?*

A. Om mij te troosten. Joh. 14 : 15, 16. Hand. 9 : 31.

187 V. *Waartoe nog?*

A. Om eeuwiglijk bij mij te blijven. Joh. 14 : 16, 17. Ef. 4 : 30.

2 aan de uitverkorenen naar de voorkennis van God den Vader, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus: genade en vrede zij u vermenigvuldigd.

21ste Zond

Vraag 54

2 aan de gemeente Gods die te Corinthen is, den geheiligden in Christus Jezus, den geroepen heiligen, met allen die den naam van onzen Heer Jezus Christus aanroepen in alle plaats, behalve hunnen en onzen Heer:

188 V. *Wat gelooft gij van de heilige algemeene Christelijke Kerk?*

A. Dat Gods Zoon zich eene gemeente (ten eeuwigen leven uitverkoren) vergadert, beschermt en onderhoudt. Hand. 20 : 28. 1 Tim. 3 : 15. Rom. 8 : 29. 1 Petr. 1 : 2.

189 V. *Waaruit verkoren?*

A. Uit het gansche menschelijk geslacht. 1 Cor. 1 : 2. Hebr. 12 : 23. Openb. 7 : 9.

190 V. *Waardoor vergaderd?*

23 tot de algemeene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot God den Regter over allen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen,

9 Nadezen zag ik, en zie, een groote schare die niemand tellen konde, uit alle natie en geslachten en volken en talen, staande vóór den troon en vóór het Lam, bekleed zijnde met lange witte kleederen, en palmtakken waren in hunne handen;

3 En Petrus zeide: Ananias, waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij den Heiligen Geest liegen zoudt en onttrekken van den prijs des lands?

4 Zoo het gebleven was, bleef het niet het uwe, en verzocht zijnde, was het niet in uwe magt? Wat is 't dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt den menschen niet gelogen maar Gode.

23 En niet alleen dit, maar ook wij zelve die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelve zeg ik zuchten in ons zelve, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams.

17 namelijk den Geest der waarheid, welken de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet hem niet en kent hem niet; maar gij kent hem, want hij blijft bij ulieden en zal in u zijn.

13 Dewijl wij nu denzelfden geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook,

9 Doch gijlieden zijt niet in het vleesch, maar in den Geest, zoo namelijk de Geest Gods in u woont; maar zoo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt hem niet toe.

15 Indien gij mij liefhebt, zoo bewaart mijne geboden:

16 en ik zal den Vader bidden, en hij zal u een anderen Trooster geven, opdat hij bij u blijve in eeuwigheid,

16 En ik zal den Vader bidden, en Hij zal u eenen anderen Trooster geven, opdat hij bij u blijve in der eeuwigheid;

17 Namelijk den Geest der waarheid, welken de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet hem niet, en kent hem niet; maar gij kent hem, want hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn.

15 maar zoo ik vertoef, opdat gij moogt weten hoe men in het huis Gods moet verkeeren, hetwelk is de gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der waarheid.

19 Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve doopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden alles wat ik u geboden heb.

13 De genade des Heeren Jezus Christus en de liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen. Amen.

24 En wie zijne geboden bewaart, blijft in hem, en hij in denzelve. En hieraan kennen wij dat hij in ons blijft, namelijk uit den Geest dien hij ons gegeven heeft.

3 Daarom maak ik u bekend, dat niemand die door den Geest Gods spreekt, Jezus een vervloeking noemt; en niemand kan zeggen Jezus den Heer te zijn, dan door den Heiligen Geest.

22 Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goetheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.

12 Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen die ons van God geschonken zijn;

31 De gemeenten dan door geheel Judea en Galilea en Samarië hadden vrede, en werden gesticht; en wandelende in de vreeze des Heeren en de vertroosting des Heiligen Geestes, werden zij vermenigvuldigd.

30 En bedroeft den Heiligen Geest Gods niet, door welken gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing.

28 Zoo hebt dan acht op u zelve, en op de geheele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opziners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door zijn eigen bloed.

29 Want die hij tevoren gekend heeft, die heeft hij ook tevoren verordineerd ten beelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat hij de eerstgeborene zij onder vele broederen;

Maarc. 16. 20.

Maarc. 16. 20.

20 En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigte het woord door teekenen, die daarop volgden. Amen.

14 En eene zekere vrouw, met name Lydia, eene purperverkoopster, van de stad Thyatira, die God dienste, hoorde ons, welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetreen van Paulus gesproken weri.

Eph. 4. 4. 13.

4 Eén ligchaam is het, en één Geest, gelijk-kerwijs gij ook geroepen zijt tot ééne hoop wgr beroeping :

13 Totdat wij allen zullen komen tot de eenigheid des geloofs en der kennis van den Zoon Gods, tot eenen volkomenen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus.

20 En ziet, ik den met ulie den al de dagen, tot de vol einding der wereld. Amen.

Rom. 8. 30.

38 Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch magten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen,

39 Noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander scheidsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere.

2 Om welke oorzaak ik ook deze dingen lijde, maar word niet beschaamd : want ik weet, wien ik geloof heb, en ik ben verzekerd, dat Hij magtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag.

12 Om welke oorzaak ik ook deze dingen lijde, maar word niet beschaamd : want ik weet, wien ik geloof heb, en ik ben verzekerd, dat Hij magtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag.

1 Kor. 1. 8. 9.

8 Welke God u ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn in den dag van onzen Heere Jezus Christus.

9 God is getrouw, door welken gij geroepen zijt tot de gemeenschap van zijnen Zoon Jezus Christus, onzen Heere.

1 Joh. 1. 3.

3 Hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met den Vader, en met zijnen Zoon Jezus Christus.

1 Kor. 1. 9. we hier benen.

1 Cor. 3. 21-23

Eph. 1. 3.

21 Niemand dan roeme op menschen, want alles is het uwe :

22 hetzij Paulus hetzij Apollos hetzij Cefas, hetzij de wereld hetzij leven hetzij dood, hetzij tegenwoordige hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle de uwe ;

23 doch gij zijt van Christus, en Christus is Gods.

3 Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus.

Rom. 12. 6-8.

6 Hebbende nu verscheiden gaven, naar de genade die ons gegeven is,

7 zoo laat ons die gaven besteden, hetzij profetie, naar de mate des geloofs; hetzij bediening, in het bedienen; hetzij die leert, in het leeren;

8 hetzij die vermaant, in het vermanen; die uitdeelt, in eenvoudigheid; die een voorstander is, in naastigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.

1 Joh. 4. 10.

10 Een iegelijk gelijk hij gave ontvangen heeft, alzoo bediene hij dezelve aan den ander, als goede uitdeelaers der menigerlei genade Gods.

Psalm 103. 3.

3 die al uwe ongerechtigheid vergeeft, die al uwe krankheden geneest;

Heeb. 10. 17.

17 en hunner zonden en hunner ongerechtigheden zal ik geenszins meer gedenken.

3 Doet geen ding door twistig of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de één den ander uitnemender dan zichzelf.

A. Door zijnen Geest en door zijn Woord.
 Marc. 16 : 20. Hand. 16 : 14.

191 V. *Hoe geschiedt die vergadering?*

A. In eenigheid des waren geloofs. Eph. 4 : 4, 13.

192 V. *Wanneer doet Hij dat?*

A. Van het begin der wereld tot aan het einde. Matth. 28 : 20.

193 V. *Wat gelooft gij van u zelven?*

A. Dat ik een levend lidmaat van die gemeente ben.

194 V. *Wat meer?*

A. Dat ik het eeuwig zal blijven. Rom. 8 : 38, 39. 2 Tim. 1 : 12. 1 Cor. 1 : 8, 9.

Vraag 55.

195 V. *Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?*

A. Eerstelijk, dat alle en elk geloovige, als lidmaten, aan den Heere Christus gemeenschap hebben. 1 Cor. 1 : 9. 1 Joh. 1 : 3.

196 V. *Welke voorrechten zijn hieraan verbonden?*

A. Elk heeft ook gemeenschap aan al zijne schatten en gaven. 1 Cor. 3 : 21—23. Ef. 1 : 3.

197 V. *Welke plichten vloeien daaruit voort?*

A. Elk lidmaat moet zich schuldig weten, zijne gaven ten nutte en tot zaligheid der andere lidmaten aan te leggen. Rom. 12 : 6-8. 1 Petr. 4 : 10.

198 V. *Hoe moet dit geschieden?*

A. Gewilliglijk en met vreugde. Fil. 2 : 3.

Vraag 56.

199 V. *Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?*

A. Dat God mijne zonden nimmermeer wil gedenken. Ps. 103 : 3. Hebr. 10 : 17.

200 V. *Welke zonden?*

A. Alle mijne zonden, ook mijnen zondigen aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb. Rom. 7 : 23.

201 V. *Waarom wil Hij die niet gedenken?*

A. Om het genoegdoen van Christus. 2 Cor. 5 : 19. Col. 1 : 14.

202 V. *Wat wil God integendeel doen?*

A. Mij de gerechtigheid van Christus schenken. 2 Cor. 5 : 21.

203 V. *Met welke bedoeling?*

A. Opdat ik nimmermeer in 't gerichte Gods kome. Joh. 5 : 24. Rom. 8 : 33.

22ste Zondag

Vraag 57.

204 V. *Wat troost geeft u de opstanding des vleesches?* [1 Cor. 15.]

A. Dat niet alleen mijne ziel, na dit leven, van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden. Pred. 12 : 7. Fil. 1 : 23. Luc. 16 : 22 en 23 : 43.

205 V. *Wat nog meer?*

A. Dat ook dit mijn vleesch wederom met mijne ziel zal vereenigd worden. Rom. 8 : 11. 1 Cor. 6 : 14.

206 V. *Hoe zal dat geschieden?*

A. Door de kracht van Christus opgewekt zijnde. Joh. 5 : 28. 1 Cor. 15 : 20.

207 V. *Hoedanig zal uw lichaam dan wezen?*

A. Het zal aan het verheerlijkt ligchaam van Christus gelijkvormig zijn. Fil. 3 : 21 enz. 1 Cor. 15 : 42—44a.

Vraag 58.

208 V. *Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven?*

Rom. 7: 23.

23 maar ik zie een andere wet in mijne leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde die in mijne leden is.

Col. 1: 14.

14 In denwelken wij de verlossing hebben door zijn bloed, namelijk de vergaving der zonden;

Joh. 5: 24.

24 Voorwaar, voorwaar zeg ik u: die mijn woord hoort, en geloof Hem, die mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven.

1 Petr. 12: 7.

7 en het stof wederom tot aarde keert gelijk het geweest is, en de geest weder tot God keert die hem gegeven heeft.

Luc. 16: 22.

22 En het geschiedde, dat de beledaard stierf, en van de engelen gedragen werd in den schoot van Abraham.

Rom. 8: 11.

11 En indien de Geest desgenen, die Jezus uit de dooden opgewekt heeft, in u woont, zoo zal Hij, die Christus uit de dooden opgewekt heeft, ook uwe sterfelijke lichamen levend maken, door zijnen Geest, die in u woont.

1 Cor. 15: 20.

20 Maar nu, Christus is opgewekt uit de dooden, en is de eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn.

1 Cor. 15: 42-44.

42 Alzoo zal ook de opstanding der dooden zijn. Het lichaam wordt gezaaid in verdereijheid, het wordt opgewekt in onverdereijheid;

43 Het wordt gezaaid in oneef, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht.

44 Ken natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er opgewekt. Er is een natuurlijk lichaam, en er is een geestelijk lichaam.

2 Cor. 5: 19.

19 Want God was in Christus de wereld met zich zelve verzoenende, hunne zonden hun niet toerekende; en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.

2 Cor. 5: 21.

21 Want dien die geen zonde gekend heeft, heeft hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden regtvaardigheid Gods in hem.

Rom. 8: 33.

33 Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die regtvaardig maakt.

Phil. 1: 23.

23 Want ik word van deze twee gedrongen, hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is zeer ver het beste;

Luc. 23: 43.

43 En Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg ik u: heden zult gij met mij in het paradijs zijn.

1 Cor. 6: 14.

14 en God heeft ook den Heer opgewekt, en zal ons opwekken door zijne kracht.

Joh. 5: 28.

28 Verwondert u daar niet over; want de ure komt, in welke allen die in de graven zijn zijne stem zullen hooren,

Phil. 3: 21.

21 Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor hij ook alle dingen zich zelve kan onderwerpen.

Joh. 17: 22.

22 En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt; opdat zij een zijn, gelijk als wij één zijn :

1 Gen. 2: 9.

9 Maar gelijk geschreven is : Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des menschen niet is opgeklimmen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.

Psalm 4: 8.

8 Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn.

Openb. 4: 8-11.

8 En de vier dieren hadden elk een voor zich zelf zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol oogen; en hebben geene rust dag en nacht, zeggende : Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almagtige, Die was, en Die is, en Die komen zal.

9 En wanneer de dieren heerlijkheid, en eer, en dankzegging gaven Hem, die op den troon zat, die in alle eeuwigheid leeft;

10 Zoo vielen de vier en twintig ouderlingen voor Hem, die op den troon zat, en aanbaden Hem, die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hunne kroonen voor den troon, zeggende :

11 Gij, Heere! zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen, en door uwen wil zijn zij, en zijn zij geschapen.

Joh. 3: 36.

36 Wie in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar wie den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

eeuwige leven, en verzoenen, maar in uit den dood overge-

Rom. 3: 21-22

21 Maar nu is de regtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten:

22 namelijk de regtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen die gelooven; want er is geen onderscheid.

Rom. 5: 8, 9, 10.

8 maar God bevestigt zijne liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren:

9 veelmeer dan, zijnde nu geregtvaardigd door zijn bloed, zullen wij door hem behouden worden van den toorn.

10 Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door den dood zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door zijn leven.

Matth. 25: 21, 34

21 En zijn heer zeide tot hem : Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws heeren.

34 Alsian zal de Koning zeggen tot degenen, die tot zijne rechterhand zijn : Komt, gij gezegenden mijns Vaders! beërf dat koningrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld.

Jes 64: 4.

4 Ja van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht.

1 Petr. 1: 8.

8 Denwelken gij niet gezien hebt, en nogtans liefhebt; in denwelken gij nu, hoewel hem niet ziende, maar geloovende, u verheugt met eene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde;

Hebr. 2: 4

4 Ziet, zijne ziel verheft zich, zij is niet regt in hem; maar de regtvaardige zal door zijn geloof leven.

Rom. 5: 1.

WIJ dan, geregtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus;

Joh. 5: 24

Overnaar, overnaar
see ik in: die mijn
wereld heeft, en geloofd
Heem, die mij gesonden
heeft, die heeft het
hem met in de ver-
gven in het leven.

Gal. 2: 21

21 Ik doe de genade Gods niet teniet; want indien de regtvaardigheid door de wet is, zoo is dan Christus tevergeefs gestorven.

Hebr. 10: 43

43 Dezen geven al de profeten getuigenis, dat een iegelijk die in hem geloof vergeving der zonden ontvangen zal door zijnen naam.

Rom. 7: 14, 15.

14 Want wij weten, dat de wet geestelijk is; maar ik ben vleeschelijk vercocht onder de zonde.

15 Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet; want hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik.

A. Dat ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal. Joh. 17 : 22. Matth. 25 : 21, 34.

209 V. *Zal die zaligheid groot zijn?*

A. Zoo, dat geen oog haar gezien, en geen oor haar gehoord heeft, en zij in geens menschen hart gekomen is. 1 Cor. 2 : 9. Jes. 64 : 4.

210 V. *Weet gij dat zeker?*

A. Ja, daar ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel. Ps. 4 : 8. 1 Petr. 1 : 8.

211 V. *Waartoe zal dezelve dienen?*

A. Om God daarin eeuwiglijk te prijzen Openb. 4 : 8.—11.

23ste Zondag

Vraag 59.

212 V. *Wat baat het u nu, dat gij dit al geloofd?*

A. Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben. Hab. 2 : 4b. Rom. 5 : 1.

213 V. *Wat meer?*

A. Dat ik een erfgenaam ben van 't eeuwige leven. Joh. 3 : 36a. Joh. 5 : 24.

Vraag 60.

214 V. *Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?*

A. Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus. Rom. 3 : 21, 22. Gal. 2 : 21, [22] Hand. 10 : 43.

215 V. *Is dat mogelijk?*

A. Ja, ofschoon mijn geweten mij beklagt, dat ik tegen alle geboden Gods zwaarlijk gezondigd, en geen van dezelve gehouden heb. Rom. 5 : 8, 9, 10.

216 V. *Zyt gij dan nu zooveel beter?*

A. Neen, ik ben nog steeds van mij zelve tot alle boosheid geneigd. Rom. 7 : 14, 15.

217 V. *Om welke reden geschiedt dit dan?*

A. Zonder eenige mijner verdiensten, uit loutere genade. Rom. 3: 24.

218 V. *Op welken grond?*

A. Dat God mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent. 2 Cor. 5: 21.

219 V. *Hoe wordt u zijne heiligheid toegerekend?*

A. Evenals had ik nooit zonde gehad, noch gedaan. Rom. 4: 6—8.

220 V. *Hoe wordt u zijne rechtvaardigheid toegerekend?*

A. Als had ik al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft. 2 Cor. 5: 21.

221 V. *In hoe verre?*

A. Zooverre ik zulk eene weldaad met een geloovig hart aanneem. Rom. 4: 23, 24. 10: 10.

Vraag 61.

222 V. *Hoe zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?*

A. Niet, dat ik van wege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben.

223 V. *Waarom dan?*

A. Daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijne gerechtigheid voor God is. Fil. 3: 9. 1 Cor. 1: 30.

224 V. *Waar toe dient dan hier het geloof?*

A. Omdat ik die weldaden niet anders dan door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan. Joh. 1: 12. Hand. 16: 31.

Rom. 3: 24.

En worden om niet
gerechtvaardigd met
zijne genade, alleen de
verlossing, die in
Christus Jesus is.

2 Cor. 5: 21 die hier
binnen

Rom. 4: 23, 24.

23 Nu is 't niet alleen om zijnentwil
geschreven, dat het hem toegerekend
is,

24 maar ook om onzentwil, welken
het zal toegerekend worden, *namelijk*
dengenen die gelooven in hem die Jezus
onzen Heer uit de dooden opgewekt
heeft,

1 Kor. 1: 30

30 Maar uit Hem zijt gij in Christus Je-
sus, die ons geworden is wijsheid van God,
en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en ver-
lossing.

Joh. 1: 12.

12 Maar zoo velen hem aangenomen hebben,
dien heeft hij magt gegeven kinderen Gods

te worden, *namelijk*
die in synen naam
gelooven.

2 Cor. 5: 21

21 Want dien, die geene zonde
gekend heeft, heeft Hij zonde
voor ons gemaakt, opdat wij
zouden worden rechtvaardig-
heid Gods in hem.

Rom. 4: 5-8.

6 gelijk ook David den mensch zalig-
spreekt welken God de rechtvaardigheid
toerekent zonder werken,

7 zeggende: Zalig zijn ze welker on-
gerechtigheden vergeven zijn en welker
zonden bedekt zijn,

8 zalig is de man welken de Heer de
zonde niet toerekent.

Rom. 10: 10

10 want met het hart gelooft men ter
rechtvaardigheid, en met den mond belijdt
men ter zaligheid.

Phil. 3: 9

9 en in hem bevonden worde niet heb-
bende mijne rechtvaardigheid die uit de
wet is, maar die door 't geloof van
Christus is, *namelijk* de rechtvaardigheid
die uit God is door het geloof;

Heand. 16: 31

31 En zij zeiden: Geloof in den Heere
Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij
en uw huis.

Matth. 5: 20, 21

20 Want ik zeg u, tenzij uwe gerechtigheid overvloediger zij dan der schriftgeleerden en der farizee's, dat gij in 't koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan.

Gal. 3: 10

10 Want zooveel als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder den vloek; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.

1 Joh. 1: 8, 9

8 Indien wij zeggen dat wij geen zonde hebben, zoo verleiden wij onszelve en de waarheid is in ons niet.

9 Indien wij onze zonden belijden, hij is getrouw en regtvaardig, dat hij ons de zonden vergeve en ons reinige van alle ongerechtigheid.

Matth. 5: 12

12 Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzoo hebben zij vervolgd de profeten, die vóór u geweest zijn.

Luc. 14: 10

10 Alzoo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zoo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen.

Rom. 3: 8

8 En zeggen wij niet liever (gelijk wij gelasterd worden, en gelijk sommigen zeggen, dat wij zeggen) Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome? welker verdoemens rechtvaardig is.

Matth. 4: 10

10 Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten voortbrengen.

2 Cor. 5: 17

17 Zoo dan indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbijgegaan, zie, het is alles nieuw geworden.

Matth. 23: 37, 38

37 En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heer uwen God met geheel uw hart en met geheel uwe ziel en met geheel uw verstand.

38 Dit is het eerste en het groote gebod.

Jes. 64: 6

6 Doch wij allen zijn als een onreine, en al onze geregtigheden zijn als een bezoedeld kleeid; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons weg als een wind;

Jac. 3: 2

2 Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, magtig om ook het geheele ligchaam in den toom te houden.

Matth. 10: 43, 42

41 Die eenen profet ontvangt in den naam eens profeten, zal den loon eens profeten ontvangen; en die eenen regtvaardigen ontvangt in den naam eens regtvaardigen, zal den loon eens regtvaardigen ontvangen.

42 En zoo wie één' van deze kleinen te drinken geeft alleenlijk enen beker koud waters, in den naam eens discipels, voorwaar zeg ik u, hij zal zijnen loon geenszins verliezen.

1 Cor. 4: 7

7 Want wie onderscheidt u? en wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? en zoo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, als of gij het niet ontvangen hadt?

Rom 6: 1

Wat zullen wij dan zeggen? Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?

Rom. 6: 2

2 Dat zij verre. Wij die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelfde leven?

24ste Zondag

Vraag 62.

225 V. *Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God zijn?*

A. Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan, gansch volkomen en aan Gods Wet in alle stukken gelijkmatig moet zijn. Matth. 5 : 20; 22 : 37, 38. Gal. 3 : 10.

226 V. *Kunnen ze ook een stuk derzelve zijn?*

A. Neen; want ook onze beste werken zijn in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevuurd. Jes. 64 : 6. 1 Joh. 1 : 8, 9. Jac. 3 : 2.

Vraag 63.

227 V. *Hoe! Verdienen onze goede werken niet, die nochtans God in dit en in het toekomstige leven wil beloonen?* Matth. 5 : 12; 10 : 41, 42.

A. Deze belooning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade. Luc. 17 : 10. 1 Cor. 4 : 7.

Vraag 64.

228 V. *Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddelooze menschen?*

A. Neen zij. Rom. 3 : 8; 6 : 1.

229 V. *Waarom niet?*

A. Het is onmogelijk, dat zoo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zoude voortbrengen vruchten der dankbaarheid. Matth. 7 : 18. Rom. 6 : 2. 2 Cor. 5 : 17.

25ste Zondag,

Vraag 65.

230 V. *Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al zijne weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk een geloof?*

A. Van den H. Geest. 1 Cor. 12 : 3, 9.

231 V. *Hoe brengt Hij dat te weeg?*

A. Hij werkt en versterkt het in onze harten.
Gal. 5 : 22. Ef. 3 : 16, 17.

232 V. *Waardoor werkt Hij het?*

A. Door de verkondiging van het H. Evangelie.
Rom. 10 : 14, 17. 1 Cor. 1 : 21.

233 V. *Waardoor versterkt Hij het?*

A. Door het gebruik der Sacramenten. Matth.
28 : 19. Hand. 2 : 46; 16 : 14, 15, 32, 33.

Vraag 66.

234 V. *Wat zijn Sacramenten?*

A. Heilige zichtbare waartekenen en zegelen.

235 V. *Door wien zijn ze ingesteld?*

A. Door God.

236 V. *Waartoe?*

A. Opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangeliums des te beter te verstaan geve. Rom. 4 : 11.

237 V. *Waartoe nog meer?*

A. Opdat Hij ons, door het gebruik daarvan de belofte des Evangeliums verzegele.

238 V. *Wat is die belofte des Evangeliums?*

A. Dat Hij ons, vanwege het eenig slachtoffer van Christus aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt. Hand. 2 : 38. Matth. 26 : 28.

Vraag 67.

239 V. *Zyn dan het Woord en de Sacramenten beide daarheen gerigt, of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op den eenigen grond onzer zaligheid wijzen?*

A. Ja zij toch; want de H. Geest leert ons in het Evangelie, en verzekert ons door de Sacramenten

1. Kor. 12:3, 9

3 Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door den Geest Gods spreekt, Jezus eene vervloeking noemt; en niemand kan zeggen Jezus den Heere te zijn, dan door den Heiligen Geest.

9 En eenen anderen het geloof, door denzelfden Geest; en eenen anderen de gaven der gezondmakingen, door denzelfden Geest;

Ep. 3:16, 17

16 Opdat Hij u geve, naar den rijkdom zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door zijnen Geest in den inwendigen mensch;

17 Opdat Christus door het geloof in uwe harten wone, en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt;

Matth. 23:19

19 Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; leerende hen onderhouden alles, wat ik u geboden heb.

Hand. 2:46

46 en dagelijks eendragtig in den tempel volhardende, en van huis tot huis brood brekende, aten zij tezamen met verheuging en eenvoudigheid des harten.

Rom. 4:11

11 En hij heeft het teeken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was toegerekend, opdat hij zoude zijn een vader van allen die gelooven in de voorhuid zijnde, teneinde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend worde.

Hand. 2:38

38 En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen.

Gal. 5:22

22 Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, langmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.

Rom. 10:14, 17

14 Hoe zullen zij dan hem aanroepen, in welken zij niet geloofd hebben? en hoe zullen zij in hem gelooven, van welken zij niet gehoord hebben? en hoe zullen zij hooren, zonder die hun predikt?

17 Zoo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het woord Gods.

1. Kor. 1:21

21 Want naardemaal in de wijsheid Gods de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zoo heeft het God behaagd door de dwaasheid der prediking zaligtemaken die gelooven:

Hand. 16:14, 15
32, 33

14 En een zekere vrouw met name Lydia, een purperverkoopster van de stad Thyatira, die God diende, hoorde ons; welker hart de Heer heeft geopend, dat zij achtnam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

15 En als zij gedoopt was en haar huis, bad zij ons, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld dat ik den Heer getrouw ben, zoo komt in mijn huis en blijft er; en zij dwong ons.

32 En zij spraken tot hem het woord des Heeren, en tot allen die in zijn huis waren.

33 En hij nam hen tot zich in die ure des nachts, en wiesch hen van de striemen; en hij werd terstond gedoopt, en al de zijnen;

Matth. 26:28

28 want dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, t welk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden.

Rom. 6: 3.

1 Petr 11 1 26.

3 Of weet gij niet, dat zooveelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in zijnen dood gedoopt zijn?

26 Want zoodikwijls als gij dit brood zult eten en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat hij komt.

Matth. 23: 19.
wie enige blaadzij:

Matth. 26: 26.

Joh. 1: 33.

26 En als zij aten nam Jezus het brood, en gezegend hebbende brak hij het, en gaf het den discipelen, en zeide: Neemt, eet. dat is mijn ligchaam.

38 En ik kende hem niet; maar die mij gezonden heeft om te doopen met water, die had mij gezegd: Op welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op hem blijven, deze is 't die met den Heiligen Geest doopt.

Matth. 23: 19
wie enige blaadzij

1 Joh. 1: 7.

1 Petr. 6: 11.

7 deze kwam tot een getuigenis, om van het licht te getuigen, opdat zij allen door hem gelooven zouden.

11 En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewasschen, maar gij zijt geregtvaardigd in den naam des Heeren Jezus en door den Geest onzes Gods.

Hand. 22: 16.

Joh. 3: 29.

16 En nu wat vertoefst gij? Sta op, en laat u doopen en uwe zonden afwassen, aanroepende den naam des Heeren.

27 want zooveelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan.

1 Joh. 1: 20, 21.

Hand. 2: 37.

20 die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd, waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water.

37 En als zij dit hoorden, werden zij verslagen in het hart, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen, mannen broeders?

21 Waarvan het tegenbeeld de doop ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuilheid des ligchaams, maar die een vraag is eener goede conscientie tot God, door de opstanding van Jezus Christus;

Openb. 1: 5.

5 Wie overwint, die zal bekleed worden met witte kleederen; en ik zal zijnen naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en ik zal zijnen naam belijden voor mijnen Vader en voor zijne engelen.

dat onze volkomen zaligheid in de eenige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is. Rom. 6 : 3. 1 Cor. 11 : 26.

Vraag 68.

240 V. *Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet?*

A. Twee: den heiligen Doop en het heilig Avondmaal. Matth. 28 : 19. Matth. 26 : 26.

26de Zondag

Vraag 69.

241 V. *Hoe wordt gij in den heiligen Doop vermaand en verzekerd, dat de eenige offerande van Jezus Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?*

A. Alzoo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet heeft. Joh. 1 : 33. Matth. 28 : 19.

242 V. *Wat heeft Hij u daarbij toegezegd?*

A. Hij heeft mij daarbij toegezegd, dat ik met zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijne zonden gewasschen ben. 1 Joh. 1 : 7. 1 Cor. 6 : 11.

243 V. *Zijt gij hiervan zeker?*

A. Ja, zoo zeker als ik uitwendig met het water (hetwelk de onzuiverheid des vleesches pleegt weg te nemen) gewasschen ben. Hand. 22 : 16. Gal. 3 : 27. 1 Petr. 3 : 20, 21.

Vraag 70.

244 V. *Wat is dat, met het bloed van Christus gewasschen te zijn?*

A. Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben, om des bloeds Christi wille, hetwelk Hij in zijne offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft. Hand. 2 : 37. Openb. 1 : 5.

245 V. *Wat is het, met den Geest van Christus gewasschen te zijn?*

A. Het is door den H. Geest vernieuwd te zijn.
Joh. 3: 5. Ezech. 36: 25.

246 V. *Wat meer?*

A. Tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn.
1 Cor. 12: 13.

247 V. *Tot welk einde?*

A. Opdat wij hoe langer hoe meer der zonde
afsterven, en in een godzalig. onstraffelijk leven
wandelen. Col. 2: 11, 12. Rom. 6: 4.

Vraag 71.

248 V. *Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij
ons zoo zekerlijk met zijn bloed en Geest wasschen wil,
als wij met het doopwater gewasschen worden.*

A. In de inzetting des Doops.

249 V. *Hoe luidt die?*

A. Matth. 28: 19: Gaat dan henen, onderwijst al
de volkeren, dezelve doopende in den naam des
Vaders en des Zoons en des H. Geestes.

250 V. *Is hierbij ook eene belofte?*

A. Marc. 16: 16: Die geloofd zal hebben en
gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet
zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.

251 V. *Vindt men die belofte ook wel meer in de
H. Schrift?*

A. Ja; deze belofte wordt ook herhaald, waar
de Schrift den Doop het bad der wedergeboorte
en de afwassing der zonden noemt. Ef. 5: 26.
Tit. 3: 5. Hand. 22: 16.

27ste Zondag

Vraag 72.

252 V. *Is dan het witerlijk waterbad de afwassing
der zonde zelve?*

Joh. 3: 5.

5 Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koningrijk Gods niet ingaan.

1 Koen. 12: 13.

13 want ook wij allen zijn door éénen Geest tot één ligchaam gedoopt, hetzij Joden hetzij Grieken, hetzij dienstknechten hetzij vrijen; en wij zijn allen tot éénen Geest gedrenkt.

Naam. 6: 4.

4 Wij zijn dan met hem begraven, door den doop in den dood, opdat, gelijkewijs Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden.

Col. 2: 11, 12.

25 Dan zal ik rein water op u sprenge en gij zult rein worden, van al uwe onreinheden en van al uwe dregoden zal ik u reinigen.

Col. 2: 11, 12.

11 in welchen gij ook besneden zijt met een besnijdenis die zonder handen geschiedt, in het uittrekken van het ligchaam der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus:

12 zijnde met hem begraven in den doop, in welchen gij ook met hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die hem uit de dooden opgewekt heeft.

Col. 5: 26.

26 Opdat hij haar heiligen zou, haar gereinigd hebbende met het bad des waters door het woord:

Hand. 22: 16.

16 En nu, wat vertoefst gij? sta op, en laat u doopen, en uwe zonden afwasschen, aanroepende den naam des Heeren.

Tit. 3: 5.

5 Heeft Hij ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar zijne barmhertigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes:

1 Joh. 1: 7.

7 Maar indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zoo hebben wij gemeenschap met elkander, en het bloed van Jezus Christus, zijnen Zoon, reinigt ons van alle zonde.

Openb. 1: 5.

5 En van Jezus Christus, die de getrouwe getuige is, de eerstgeborene uit de dooden, en de Overste der koningen der aarde. Hem, die ons heeft liefgehad, en ons van onze zonden gewasschen heeft in zijn bloed,

1 Cor. 6: 11.

11 En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewasschen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt geregtvaardigd, in den naam van den Heere Jezus, en door den Geest onzes Gods:

Openb. 7: 14.

14 En ik sprak tot hem: Heer, gij weet het. En hij zeide tot mij: Deze zijn 't die uit de groote verdrukking komen; en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen en hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams.

Handb. 2: 39.

39 Want u komt de belofte toe, en uw en kinderen, en allen, die daar verre zijn, zoo velen als er de Heere, onze God, toe roepen zal.

Hebr. 9: 14

14 Hoe veel te meer zal het bloed van Christus, die door den eeuwigen Geest zich zelve Gode onstraffelijk opgeoffert heeft, uw geweten reinigen van doode werken, om den levenden God te dienen?

Marth. 3: 11.

11 Ik doop u wel met water tot bekeering; maar die na mij komt, is sterker dan ik, wiens schoenen ik niet waardig ben hem na te dragen; die zal u met den Heiligen Geest en met vuur doopen.

Tit. 3: 5, 6.

5 heeft hij ons zaliggemaakt, niet uit de werken der regtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar naar zijne barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes,

6 denwelken hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus onzen Zaligmaker;

Joh. 3: 29.

27 Want zoo velen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan.

Gen. 17: 9.

9 En Ik zal mijn verbond oprigten tusschen Mij en tusschen u, en tusschen uw zaad na u in hunne geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot eenen God, en uw zaad na u.

1 Cor. 7: 14.

14 Want de ongeloofige man is geheiligd door de vrouw, en de ongeloofige vrouw is geheiligd door den man: want anders waren uwe kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig.

Matth. 10: 14, 16.

14 Maar Jezus, dat ziende, nam het zeer kwalijk, en zeide tot hen: Laat de kinderkeus tot mij komen, en verhindert ze niet, want derzulken is het koninkrijk Gods.

15 Voorwaar zeg ik u: zoo wie het koninkrijk Gods niet ontvangt, gelijk een kinderen, die zal in hetzelfde geenszins ingaan.

16 En hij omving ze met zijne armen, en de handen op hen gelegd hebbende, zegende hij dezelve.

A. Neen het; want alleen het bloed van Jezus Christus en de H. Geest reinigt ons van alle onze zonden. 1 Joh. 1 : 7. Hebr. 9 : 14. Openb. 1 : 5. Matth. 3 : 11. 1 Cor. 6 : 11. Tit. 3 : 5, 6.

Vraag 73.

253 V. *Waarom noemt dan de H. Geest den Doop het bad der wedergeboorte en de afwassching der zonden?*

A. God spreekt alzoo niet zonder groote oorzaak.

254 V. *Waarom doet God dit?*

A. Ten eerste, om ons daarmede iets te leeren; ten tweede, om ons daarmede iets te verzekeren.

255 V. *Wat wil Hij ons daarmede leeren?*

A. Dat, gelijk de onzuiverheid des lichaams door water weggenomen wordt, alzoo ook onze zonden door het bloed en den Geest van Christus weggenomen worden.

256 V. *Waarvan wil Hij ons door dit goddelijk pand en waarteeken verzekeren?*

A. Dat wij zoo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewasschen zijn, als wij uitwendig met water gewasschen worden. Openb. 7 : 14. Gal. 3 : 27.

Vraag 74. ✕

257 V. *Zal men ook de jonge kinderen doopen?*

A. Ja; mitsdien zij zoowel als de volwassenen in Gods verbond en in zijne gemeente begrepen zijn. Gen. 17 : 7. Hand. 2 : 39. 1 Cor. 7 : 14.

258 V. *Waarom meer?*

A. Omdat hun door Christus bloed de verlossing van de zonden en de H. Geest, die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt. Marc. 10 : 14, 16.

259 V. *En moeten ze daarom gedoopt worden?*

A. Zij moeten door den Doop, als door het teeken des verbonds, der Christelijke Kerke worden ingelijfd. Hand. 2 : 38, 39.

260 V. *En verder?*

A. Zij moeten ook, door den Doop, van de kinderen der ongeloovigen onderscheiden worden. 1 Cor. 7 : 14.

261 V. *Hoe geschiedde dit vroeger?*

A. In 't Oude Verbond door de besnijdenis, voor welke in 't Nieuwe Verbond de Doop ingezet is. Gen. 17 : 10. Col. 2 : 11, 12.

28ste Zondag

Vraag 75.

262 V. *Hoe wordt gij in 't Avondmaal vermaand en verzekerd, dat gy aan de eenige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al zijn goed gemeenschap hebt?*

A. Alzoo, dat Christus mij en allen geloovigen van dit gebroken brood te eten, en van dezen drinkbeker te drinken bevolen heeft. 1 Cor. 11 : 24, 25.

263 V. *Waartoe moeten wij dat doen?*

A. Tot zijne gedachtenis. Luk. 22 : 19, 20.

264 V. *Heeft Hij daarbij ook iets toegezegd?*

A. Ja; eerstelijk dat zijn lichaam voor mij aan 't kruis geofferd en gebroken, en zijn bloed voor mij vergoten is. Marc. 14 : 24.

265 V. *Is dat zeker?*

A. Ja, zoo zeker, als ik met oogen zie dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt. 1 Cor. 11 : 26.

266 V. *Wat belooft Hij meer in 't Avondmaal?*

Hand. 2: 30, 39.

38 En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van Jezus Christus, tot vergeving der zonden; en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen.

39 Want u komt de belofte toe, en uwen kinderen, en allen die verre zijn, zoeven als er de Heer onze God toe roepen zal.

Col. 2: 11, 12.

11 In welken gij ook besneden zijt met eene besnijdenis, die zonder handen gescheedt, in de uittrekking van het ligchaam der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus:

12 Zijnde met hem begraven in den doop, in welken gij ook met hem opgewekt zijt, door het geloof der werking Gods, die hem uit de dooden opgewekt heeft.

Luc. 22: 19, 20.

19 En hij nam brood, en als hij gedankt had, brak hij het, en gaf het hun, zeggende: Dat is mijn ligchaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot mijne gedachtenis.

20 Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt.

1 Cor. 7: 14.

14 Want de ongeloofige man is geheiligd door de vrouw, en de ongeloofige vrouw is geheiligd door den man; want anders waren uwe kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig.

Gen. 14: 10.

10 Dit is mijn verbond, dat gijlieden houden zult tusschen Mij en tusschen u, en tusschen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden worde.

1 Cor. 11: 24, 25.

24 En als hij gedankt had, brak hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn ligchaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot mijne gedachtenis.

25 Desgelijks nam hij ook den drinkbeker, na het eten des avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in mijn bloed. Doet dat, zoo dikwijls als gij dien zult drinken, tot mijne gedachtenis.

Marc. 14: 24.

24 En hij zeide tot hen: Dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt.

1 Cor. 11: 26.

26 Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat hij komt.

Joh. 6: 54.

54 Die mijn vleesch eet, en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven; en ik zal hem opwekken ten uitersten dage.

Joh. 6: 35.

35 En Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens; die tot mij komt, zal geenszins hongeren, en die in mij gelooft, zal nimmermeer dorsten.

Joh. 6: 51, 54 + 57.

51 Ik ben dat levende brood, dat uit den hemel nedergedaald is; zoo iemand van dit brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. En het brood, dat ik geven zal, is mijn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld.

52 De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan ons deze zijn vleesch te eten geven?

53 Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik ulieden: ten zij dat gij het vleesch des Zoons des menschen eet, en zijn bloed drinkt, zoo hebt gij geen leven in u zelve.

54 Wie mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven, en ik zal hem opwekken ten uitersten dage;

55 want mijn vleesch is waarlijk spijs, en mijn bloed is waarlijk drank.

56 Wie mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, die blijft in mij en ik in hem.

57 Gelijkerwijs mij de levende Vader gezonden heeft en ik leef door den Vader, alzo wie mij eet, dezelve zal leven door mij.

1 Cor. 10: 16.

16 De drinkbeker der dankzegging dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des ligchaams van Christus?

Eph. 5: 30.

30 want wij zijn leden zijns ligchaams, van zijn vleesch en van zijn been.

1 Cor. 6: 17.

17 Maar wie den Heer aanhangt is één geest met hem.

A. Dat Hij zelf mijne ziel met zijn gekruist lichaam en vergoten bloed tot het eeuwige leven spijst en laaft. Joh. 6 : 54.

267 V. *Is ook dit zeker?*

A. Zoo zeker, als ik het brood en den beker des Heeren (als zekere waartekenen van het lichaam en bloed van Christus) uit des dienaars hand ontvang en mondelijk geniet.

Vraag 76. X

268 V. *Wat is dat te zeggen: het gekruiste lichaam van Christus eten en zijn bloed drinken?*

A. Het is, vooreerst, met een geloovig hart het gansche lijden en sterven van Christus aannemen. Joh. 6 : 35.

269 V. *Wat is daarvan de vrucht?*

A. Dat wij vergeving der zonden en 't eeuwige leven verkrijgen. Joh. 6 : 51, 54, 57.

270 V. *Wat beteekent het meer?*

A. Dat wij door den H. Geest, die te zamen in Christus en in ons woont, met zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer vereenigd worden. 1 Cor. 10 : 16.

271 V. *Hoe vereenigd?*

A. Alzoo, dat wij, al is het dat Christus in den hemel is, en wij op de aarde zijn, nochtans vleesch van zijn vleesch, en been van zijne beenen zijn. Eph. 5 : 30.

272 V. *Hoe verder?*

A. Dat wij ook van ééne Geest, als leden eens lichaams van ééne ziel, eeuwiglijk leven en geregeerd worden. 1 Cor. 6 : 17.

Vraag 77.

273 V. *Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de geloovigen zoo zekerlijk met zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van dezen drinkbeker drinken?*

A. In de inzetting des Avondmaals. Matth. 26 : 26, 27, 28. Marc. 14 : 22, 23, 24. Luc. 22 : 19, 20. 1 Cor. 11 : 23—26.

274 V. *Hoe luidt dezelve?*

A. De Heere Jezus, in den nacht, in welken Hij verraden werd, nam het brood; en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: „Neemt, eet, dat is mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot mijne gedachtenis!” Oesgelijks nam Hij ook den drinkbeker na het eten des avondmaals, en zeide: „Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in mijn bloed. Doet dat, zoo dlkwijls als gij dien zult drinken, tot mijne gedachtenis!” Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren totdat Hij komt.

275 V. *Zijn er meer zulke plaatsen in den Bijbel?*

A. Deze toezegging wordt ook herhaald door Paulus in 1 Cor. 10 : 16, 17, waar hij spreekt: De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet eene gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet eene gemeenschap des lichaam van Christus? Want één brood is het, zoo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.

29ste Zondag.

Vraag 78.

276 V. *Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?*

A. Neen; gelijk het water in den Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de

Health. 26: 26, 27, 28. - Marc. 14: 22-24.

26 En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak hij het, en gaf het den discipelen, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn lichaam.

27 En hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit.

28 Want dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden.

22 En als zij aten nam Jezus brood, en als hij gezegend had brak hij het, en gaf het hun, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn lichaam.

23 En hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende gaf hun dien, en zij dronken allen uit denzelve.

24 En hij zeide tot hen: Dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, 't welk voor velen vergoten wordt.

Luce. 22: 19, 20.

19 En hij nam brood, en als hij gedankt had brak hij het, en gaf 't hun, zeggende: Dat is mijn lichaam 't welk voor u gegeven wordt: doet dat tot mijne gedachtenis.

20 Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in mijn bloed, 't welk voor u vergoten wordt.

1 Cor. 11: 23-26.

23 Want ik heb van den Heer ontvangen 't geen ik ook u overgegeven heb, dat de Heer Jezus in den nacht in welken hij verraden werd het brood nam,

24 en als hij gedankt had brak hij 't, en zeide: Neemt, eet, dat is mijn lichaam dat voor u gebroken wordt: doet dat tot mijne gedachtenis.

25 Desgelijks nam hij ook den drinkbeker na het eten des avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in mijn bloed: doet dat, zoodikwijls als gij dien zult drinken, tot mijne gedachtenis.

26 Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat hij komt.

16 De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet eene gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet eene gemeenschap des lichaams van Christus?

17 Want een brood is het, zoo zijn wij velen een lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn.

1 Cor. 10: 16, 17

1 Cor. 10: 3, 4.

3 En allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben ;
4 En allen denzelfden geestelijken drank gedronken hebben: want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus.

afwas
godde

277

A.

niet

naar

licha

27

licha

Verb

licha

A

oorz

27

A

ten

en

2

A

ond

en

dra

lev

2

wa

de

he

tot

ze

pe

zo

afwassching der zonde zelve is; maar alleen een goddelijk waarteeken en verzekering daarvan.

277 V. *Wat wilt gij daarmede zeggen?*

A. Alzoo wordt ook het brood in het Nachtmaal niet het ligchaam van Christus zelf; hoewel het, naar den aard en eigenschap der Sacramenten, het lichaam van Christus genaamd wordt. 1 Cor. 10: 3, 4.

Vraag 79.

278 V. *Waarom noemt dan Christus het brood zijn lichaam, en den drinkbeker zijn bloed, of het Nieuwe Verbond in zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus?*

A. Christus spreekt alzoo niet zonder groote oorzaak.

279 V. *Waarom?*

A. Ten eerste, om ons daardoor iets te leeren; ten andere, om ons door deze zichtbare teekenen en panden iets te verzekeren.

280 V. *Wat wil Hij ons daardoor leeren?*

A. Dat, gelijk brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzoo ook zijn gekruisigd lichaam en zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden.

281 V. *Wat wil Hij ons daardoor verzekeren?*

A. Eerstelijk, dat wij zoo waarachtiglijk zijn waar lichaam en bloed door de werking van den H. Geest deelachtig worden, als wij deze heilige waarteekenen met den lichamelijken mond tot zijne gedachtenis ontvangen.

282 V. *Wat meer?*

A. Dat al zijn lijden en gehoorzaamheid zoo zekerlijk ons eigen is, alsof wij zelf in eigen persoon alles hadden geleden, en Gode voor onze zonden hadden genoeg gedaan.

30ste Zondag.

Vraag 80.

283 V. *Wat onderscheid is er tusschen het Avondmaal des Heeren en de Paapsche Mis?*

A. Het Avondmaal des Heeren en de Paapsche Mis zijn onderscheiden. Vooreerst, ten opzichte van 's Heeren offerande; ten tweede, van zijne gemeenschap; ten derde, van zijne aanbidding.

284 V. *Wat leert ons het Avondmaal van Christus offerande?*

A. Het Avondmaal des Heeren betuigt ons dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben, door de eenige offerande van Jezus Christus, die Hij zelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft.

285 V. *En wat leert de Mis daarvan?*

A. De Mis leert dat de levenden en dooden door Christus lijden slechts dán vergeving van zonden hebben, wanneer Christus dagelijks voor de zonden van de Mispriesters geofferd wordt.

286 *Wat leert het Avondmaal van onze gemeenschap met Christus?*

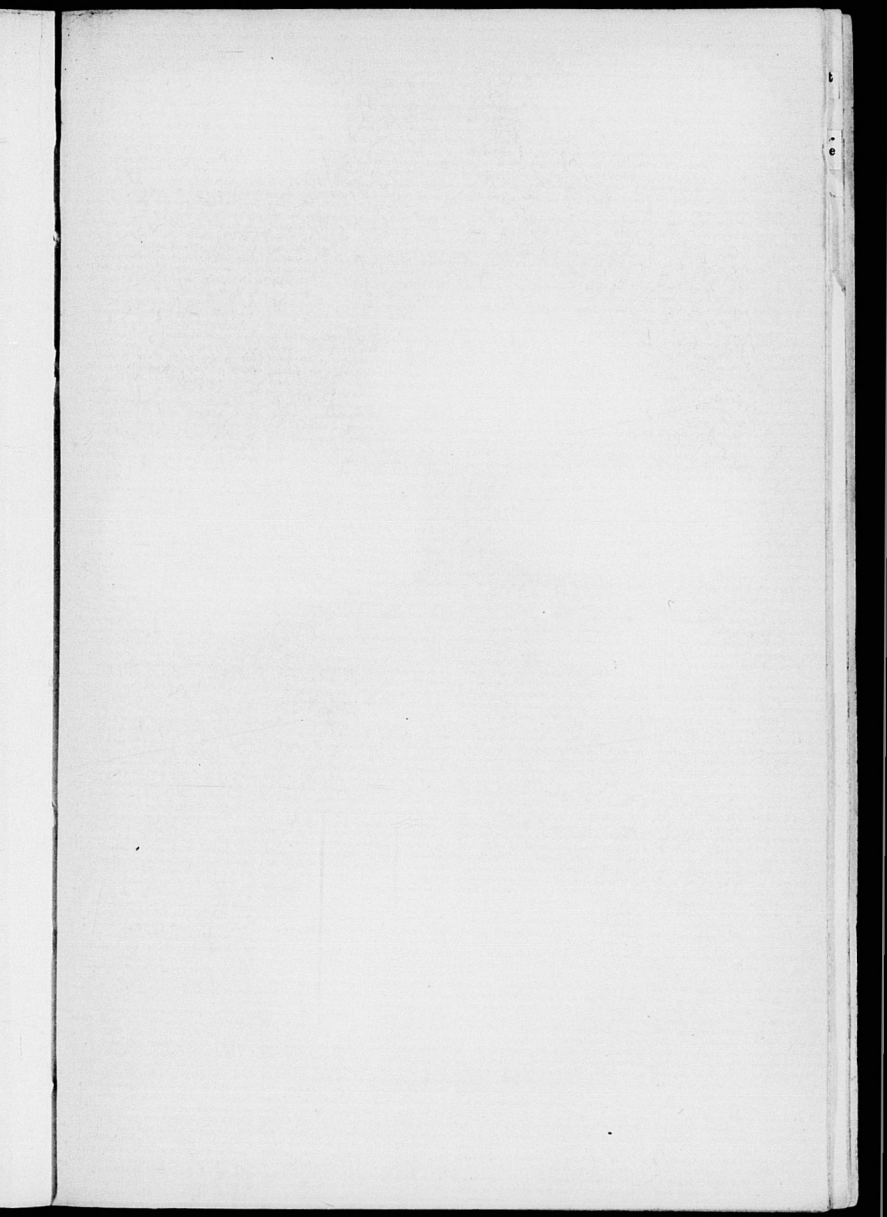
A. Dat wij door den H. Geest Christus worden ingelijfd, die naar zijne menschelijke natuur niet op de aarde, maar in den hemel is, ter rechterhand Gods, zijns Vaders!

287 V. *Wat zegt de Mis hiervan?*

A. Dat Christus lichamenlijk onder de gestalte van het brood en den wijn is.

288 V. *Wat leert ons het H. Avondmaal van de aanbidding?*

A. Dat Christus, als in den hemel zittende, daar van ons wil aangebeden zijn.

1 Cor. 11: 28.

28 Maar de mensch beproeve
zich zelve, en ete alzoo van
het brood, en drinke van den
drinkbeker.

Psalm 11: 19.

19 De offeranden Gods zijn een gebro-
ken geest; een gebroken en verslagen
hart zult gij o God niet verachten.

Jes. 56: 2

2 Want mijne hand heeft al deze din-
gen gemaakt, en al deze dingen zijn
geweest, spreekt de HEER; maar op de-
zen zal ik zien, op den arme en ver-
slagene van geest, en die voor mijn
woord heeft.

Matth. 11: 28.

28 Komt herwaarts tot mij, allen, die ver-
moeid en belast zijt, en ik zal u ruste geven.

1 Cor. 11: 27-29.

27 Zoo dan, wie onwaardiglijk dit brood
eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt,
die zal schuldig zijn aan het ligchaam en
bloed des Heeren.

28 Maar de mensch beproeve zich zelve,
en ete alzoo van het brood, en drinke van
den drinkbeker.

29 Want die onwaardiglijk eet en drinkt,
die eet en drinkt zich zelve een oordeel, niet
onderscheidende het ligchaam des Heeren.

289 V. *Wat zegt daarvan de Mis?*

A. Dat Christus in het brood moet aangebeden worden.

290 V. *Wat denkt gij alzo van de Mis?*

A. Dat ze, in den grond, anders niet is dan eene verloocheining van de eenige offerande en het lijden van Jezus Christus, en dus eene vervloekte afgoderij.

Vraag 81.

291 V. *Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?* 1 Cor. 11 : 28.

A. Voor degenen, die zich zelve vanwege hunne zonden mishagen. Ps. 51 : 19. Jes. 66 : 2. Matth. 11 : 28.

292 V. *Is dit genoeg?*

A. Zij moeten ook vertrouwen dat hun al hunne zonden om Christus wille vergeven zijn.

293 V. *Ook de zonden, die zij nog dagelijks begaan?*

A. Ja; zij moeten vertrouwen dat ook de overblijvende zwakheid met zijn lijden en sterven bedekt zij.

294 V. *Wat moeten zij begeeren?*

A. Hoe langer hoe meer hun geloof te sterken, en hun leven te beteren.

295 V. *Hoe denkt gij over de geveinsden en die zich niet van harte tot God bekeeren?*

A. De geveinsden, en die zich niet met een waar hart tot God bekeeren, eten en drinken zich zelve een oordeel. 1 Cor. 11 : 27, 29.

Vraag 82.

296 V. *Zal men ook die tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hunne bekentenis en leven als ongeloovige en goddelooze menschen aanstellen?*

A. Neen; want alzoó wordt Gods verbond ont-heiligd. Ps. 50 : 16, 17. Jes. 1 : 11.

297 V. *Wat is hier meer tegen?*

A. Ook wordt zoo Gods toorn over de gansche gemeente verwekt. 1 Cor. 11 : 29, 30, 31.

298 V. *Hoe moet dan met dezulken gehandeld worden?*

A. De Christelijke Kerk is schuldig, hen uit te sluiten. Rom. 16 : 17.

299 V. *Voor altijd?*

A. Neen; totdat zij betering huns levens be-wijzen. 1 Cor. 5 : 5. 2 Cor. 2 : 7.

300 V. *Op wiens last geschiedt dit?*

A. Naar de ordening van Christus en zijne Apostelen. Matth. 18 : 17. 1 Cor. 5 : 13. Titus 3 : 10.

301 V. *Waardoor geschiedt die uitsluiting?*

A. Door de Sleutelen des hemelrijks. Matth. 16 : 19.

31ste Zondag,

Vraag 83.

302 V. *Wat zijn de Sleutelen des hemelrijks?*

A. De verkondiging des H. Evangeliums en de Christelijke ban, of uitsluiting uit de Christe-lijke gemeente.

303 V. *Wat doet men daarmede?*

A. Door deze twee stukken wordt het hemelrijk den geloovigen opengedaan, en den ongeloovigen toegesloten. Matth. 16 : 19; 18 : 18.

Vraag 84.

304 V. *Voor wie en waardoor wordt het hemelrijk ontsloten?*

Psalm. 50: 16, 17.

16 Maar tot den goddeloozen zegt God :
Wat hebt gij mijne inzettingen te vertellen,
en neemt mijn verbond in uwen mond?
17 Dewijl gij de kastijding haat, en mijne
woorden achter u henenwerpt.

1 Cor. 11: 29-31.

29 Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben?
Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brande?
30 Indien men moet roemen, zoo zal ik
roemen de dingen mijner zwakheid.
31 De God en Vader van onzen Heere
Jezus Christus, die geprezen is in der eeu-
wigheid, weet dat ik niet lieg.

1 Cor. 5: 5.

5 denzulke overtegeven den satan tot
verderf des vleesches, opdat de geest
behouden mag worden in den dag des
Heeren Jezus.

Matth. 10: 19.

17 En indien hij denzelven geen gehoor geeft,
zoo zeg het der gemeente; en indien hij ook
der gemeente geen gehoor geeft, zoo zij hij
u als de heiden en de tollenaar.

Petrus 3: 10.

10 Verwerp eenen ketterschen mensch na
de eerste en tweede vermaning;

Matth. 10: 19.

18 Voorwaar zeg ik u : al wat gij op de
aarde binden zult, zal in den hemel gebon-
den wezen; en al wat gij op de aarde ont-
binden zult, zal in den hemel ontbonden
wezen.

Jes. 1: 11.

11 Waartoe zal Mij zijn de veelheid uwer
slagtoffers? zegt de HEERE; Ik ben zat van
de brandoffers der rammen, en het smeer
der vette beesten, en heb geen lust aan het
bloed der varren, noch der lammeren, noch
der bokken.

Rom. 16: 19.

17 En ik bid u broeders, neemt acht
op degenen die tweedragt en ergernis-
sissen aanrigten tegen de leer die gij
van ons geleerd hebt, en wijkt af van
dezelve;

2 Cor. 2: 4.

7 alzoo dat gij daarentegen hem lie-
ver moet vergeven en vertroosten, op-
dat de zoodanige door alle overvloedige
droefheid niet soms worde verslon-
den.

1 Cor. 5: 13.

13 Maar die buiten zijn oordeelt God. En
doet gij dezen boozen uit alieden weg.

Matth. 16: 19.

19 En ik zal u geven de sleutelen van het
koningrijk der hemelen; en zoo wat gij zult
binden op de aarde, zal in de hemelen ge-
bonden zijn; en zoo wat gij ontbinden zult
op de aarde, zal in de hemelen ontbonden
zijn.

Matth. 16: 19.
die binden.

Luce. 24: 29

47 En in zynen naam gepredikt worden bekeering en vergeving der zonden, onder alle volken, beginnende van Jeruzalem.

Joh. 3: 16.
Want alzo heeft God de wereld lief gehad, zoodat Hij zyn eniggeboren Zoon zond, om dat alle die in Hem gelooven, niet verloren gaan, maar het eeuwige leven hebben.

Hand. 13: 30, 39

38 Zoo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt;

39 en dat van alles, waarvan gij niet kondt geregtvaardigd worden door de wet van Mozes, door dezen een iegelijk die gelooft geregtvaardigd wordt.

Rom. 10: 9

9 Namelijk, indien gij met uwen mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart gelooven, dat hem God uit de dooden opgewekt heeft, zoo zult gij zalig worden.

Rom. 2: 5.

5 Maar naar uwe hardigheid, en onbekeerlijk hart, vergaert gij u zelve toorn als eenen schat, in den dag des toorns en der openbaring van het regtvaardig oordeel Gods.

Leuch. 10: 31.

31 Werpt van u weg al uwe overtredingen, waardoor gij overtreden hebt, en maakt u een nieuw hart en eenen nieuwen geest; want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls!

Rom. 3: 16.

16 in den dag wanneer God de verborgen dingen der menschen zal oordeelen door Jezus Christus, naar mijn evangelie.

2 Thess. 3: 6, 14.

6 En wij bevelen u broeders, in den naam onzes Heeren Jezus Christus, dat gij u onttrekt aan een iegelijk broeder die ongeregeld wandelt, en niet naar de inzetting die hij van ons ontvangen heeft.

14 Maar indien iemand ons woord, door dezen brief geschreven, niet gehoorzaam is, teekent dien, en vermengt u niet met hem, opdat hij beschaamd worde;

1 Cor. 5: 11.

11 Maar nu heb ik u geschreven, dat gij u niet zult vermengen, namelijk indien iemand, een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een roover; dat gij met zoodanig eenen ook niet zult eten.

A. Voor de geloovigen door de prediking des Evangelies.

305 V. *Wat wordt hun verkondigd en betwijd?*

A. Dat hun waarachtiglijk al hunne zonden van God om de verdiensten van Christus vergeven zijn. Luc. 24: 47. Hand. 13: 38, 39.

306 V. *Wanneer hebben zij het genot van die verzekering?*

A. Zoo dikwijls als zij de belofenis des Evangeliums met een waar geloof aannemen. Joh. 3: 16. Rom. 10: 9.

307 V. *Wien wordt het hemelrijk door de prediking des Evangeliums toegesloten?*

A. Allen ongeloovigen, en die zich niet van harte bekeeren.

308 V. *Wat wordt aan hen verkondigd en betwijd?*

A. Dat Gods toorn en de eeuwige verdoemenis op hen ligt. Rom. 2: 5.

309 V. *Voor altijd?*

A. Zoolang zij zich niet bekeeren. Ezech. 18: 31.

310 V. *Is dit zeker?*

A. Ja; naar dit getuigenis des Evangeliums wil God in dit en in het toekomstige leven oordeelen. Rom. 2: 16.

✠ Vraag 85.

311 V. *Wien wordt het hemelrijk toegesloten door den Christelijken ban?*

A. Achtervolgende het bevel van Christus dengenen, die onder den Christelijken naam onchristelijke leer of leven voeren. 2 Thess. 3: 6, 14. 1 Cor. 5: 11.

312 V. *Geschiedt zulks dadelyk?*

A. Neen; maar nadat zij eenige malen broederlyk vermaand zijnde, van hunne dwalingen of schandelyk leven niet afstaan willen. Tit. 3 : 10. Matth. 18 : 15, 16.

313 V. *Hoe geschiedt dit en wanneer?*

A. Nadat zij bij de gemeente, of bij hen die daartoe gesteld zijn, aangebracht zijn geworden. Matth. 18 : 17.

314 V. *Wat volgt dan hierop?*

A. Indien zij naar de vermaningen niet vragen, worden zij van hen door het verbieden van de Sacramenten uit de Christelyke gemeente gesloten. Matth. 18 : 17. 2 Joh. 10, 11. 1 Cor. 5 : 5.

315 V. *Is deze uitsluiting van gewicht?*

A. Ja; want daardoor wordt voorgesteld dat zij van God zelve uit Christus' rijk gesloten worden. Matth. 16 : 19; 18 : 11.

316 V. *Is dat voor altijd?*

A. Neen; maar zij worden wederom als lidmaten van Christus en zijne gemeente aangenomen, wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen. 2 Cor. 2 : 6, 7.

3 D E E L.

Van de Dankbaarheid.

32ste Zondag.

Vraag 86.

317 V. *Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder eenige onzer verdienste, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?* Tit. 3 : 14.

Tit. 3: 10.

10 Verwerp eenen k...
mensch na de eerste...
vermaning;

17 En indien hij denzelven geen gehoor geeft, zoo zeg het der gemeente; en indien hij ook der gemeente geen gehoor geeft, zoo zij hij u als de heiden en de tollenaar.

5 Denzulkten over te geven den Satan, tot verderf des vleesches, opdat de geest behouden moge worden in den dag van den Heere Jezus.

11 Want de Zoon des menschen is gekomen om zaligtemaken wat verloren was.

Matth. 10: 15, 16.

15 Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga henen en bestraf hem tusschen u en hem alleen: indien hij u hoort, zoo hebt gij uwen broeder gewonnen;

16 maar indien hij u niet hoort, zoo neem nog één of twee met u, opdat in den mond van twee of drie getuigen alle woord besta.

2 Joh. 10: 11

10 Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvang hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Wees gegroet;

11 want wie tot hem zegt: Wees groet, die heeft gemeenschap aan zijne booze werken.

Matth. 16: 19

19 En ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen; en zoowat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zoowat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn.

2 Cor. 2: 6, 7

6 Den zoodanigen is deze bestraffing genoeg, die van velen *geschied is*.

7 Alzoo dat gij daarentegen hem liever moet vergeven en vertroosten, opdat de zoodanige door al te overvloedige droefheid niet enigzins worde verlost.

Tit. 3: 14

14 Maar blijf gij in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan u verzekering gedaan is, wetende, van wien gij het geleerd hebt;

14 Die zich zelven voor ons gegeven heeft, opdat hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zich zelven een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken,

30 Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing.

14 hoeveeltemeer zal het bloed van Christus, die door den eeuwigen Geest zichzelven Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uwe conscientie reinigen van doode werken, om den levenden God te dienen.

8 Want Gij, HEERE! hebt mijne ziel gered van den dood, mijne oogen van tranen, mijnen voet van aanstoot.

ontferminge Gods, dat zij uwe lief. Stelt tot een levende, heylig e. Jode. neltichaptinge offerande, welke is uwe redelijke godsdienst.

Rom. 12: 1, 2.

Ik bid u dan, broeders! door de lief. Stelt tot een levende, heylig e. Jode. neltichaptinge offerande, welke is uwe redelijke godsdienst.

2 En wordt dezzer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de verneuwung uws gemoeds, opdat gij moede beproeven, welke de goede, en welbelangelijke, en volmaakte wil van God zij.

21 Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen mijnen lof vertellen.

18 Maar zal iemand zeggen: Gij hebt het geloof, en ik heb de werken. Toon mij uw geloof uit uwe werken, en ik zal u uit mijne werken mijn geloof toonen.

74 Dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreeze,

75 In heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens.

10 Daarom, broeders! benaastigt u te meer, om uwe roeping en verkiezing vast te maken: want dat doende zult gij nimmermeer struikelen.

3 En hieraan kennen wij, dat wij hem gekend hebben, zoo wij zijne geboden bewaren.
4 Die daar zegt: Ik ken hem; en zijne geboden niet bewaart, die is een leugenaar, en in dien is de waarheid niet;

16 Laat uw licht alzoo schijnen voor de menschen, dat zij uwe goede werken mogen zien, en uwen Vader, die in de hemelen is, verheerlijken.

12 En houdt uwen wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in den dag der bezoeking.

19 Zoo dan laat ons najagen hetgeen tot den vrede, en hetgeen tot de stichting onder elkander dient.

9 Of weet gij niet, dat de onrechtvaardigen het koninkrijk Gods niet zullen beerven.
10 Dwaalt niet; noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch onachtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geene lasteraars, geene roovers zullen het koninkrijk Gods beerven.

19 De werken des vleesches nu zijn openbaar: welke zijn overspel, hoererij, onreinigheid, onachtigheid,

20 Afgodertij, ventingeving, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedragt, ketterijen,

21 Nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen, en dergelijke, van dewelke ik u te

voren zeg, gelijk ik ook te voren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het koninkrijk Gods niet zullen beerven.

5 Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het koninkrijk van Christus en van God.

A. Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door zijnen H. Geest tot zijn evenbeeld vernieuwt. Titus 2: 14. 1 Cor. 1: 30. Hebr. 9: 14.

318 V. *Waar toe moeten deze goede werken, met betrekking tot God dienen?*

A. Opdat wij ons met ons gansche leven Gode dankbaar voor zijne weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen worde. Ps. 116: 8. Rom. 12 1, 2, Jes. 43: 21. Luc. 1: 74, 75.

319 V. *Waar toe meer moeten zij dienen?*

A. Dat elk, bij zich zelve, van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij. Jac. 2: 18. 2 Petr. 1: 10. 1 Joh. 2: 3, 4.

320 V. *Van wat nut moeten zij zijn voor andere menschen?*

A. Opdat door onzen godzaligen wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden. Matth. 5: 16. 1 Petr. 2: 12. Rom. 14: 19.

Vraag 87.

321 V. *Kunnen dan die niet zalig worden, die in hun goddeloos, ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeeren?*

A. In geenerlei wijze; want de H. Schrift zegt dat geen onkuische, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierigaard, dronkaard, lasteraar, noch roover, noch dergelijke Gods koninkrijk beërven zal. 1 Cor. 6: 9, 10. Gal. 5: 19, 20, 21. Ef. 5: 5.

33ste Zondag.

Vraag 88.

322 V. *In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekeering des menschen?*

A. In twee stukken: in de afsterving van den ouden, en in de opstanding van den nieuwen mensch. Ef. 4: 22, 23, 24. Col. 3: 2, 9, 10.

Vraag 89.

323 V. *Wat is de afsterving van den ouden mensch?*

A. Een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. Joël 2: 12, 13. 2 Cor. 7: 9, 10, 11.

324 V. *Wat volgt dan daaruit?*

A. Een hoe langer hoe meer haten en vlieden van die zonden. Ps. 97: 10. Amos 5: 15. Jes. 1: 16. 2 Tim. 2: 19.

Vraag 90.

325 V. *Wat is de opstanding van den nieuwen mensch?*

A. Eenehartelijke vreugde in God door Christus. Rom. 1: 17. Fil. 3: 1; 4: 4. Luc. 19: 6.

326 V. *Wat meer?*

A. Lust en liefde, om naar Gods wil in alle goede werken te leven. Rom. 7: 22. Ps. 1: 2. 1 Joh. 5: 3.

Vraag 91.

327 V. *Uit welk beginsel moeten de goede werken voortkomen?*

A. Uit een waar geloof. 1 Tim. 1: 5. Hebr. 11: 6.

328 V. *Naar welken regel moeten zij geschieden?*

A. Naar Gods wet. Rom. 14: 23. Ezech.

20: 18, 19.

329 V. *Tot wat einde?*

A. Tot Gods eer. (Matth. 5: 16. 1 Cor. 10: 31. Fil. 1: 11.

330 V. *Wat zijn valschelijk zoegenamue goeue werken?*

A. Die op ons eigen goeddunken gegrond zijn Spreuk. 16: 25. Jes. 1: 11. Matth. 15: 7-9.

11 vervuld met vruchten der gerechtigheid die door Jezus Christus zijn, tot heerlijkheid en prijs van God.

25 Er is een weg die iemand recht schijnt, maar het laatste daarvan zijn wegen des doods.

11 Waartoe zal mij de veelheid uw slagtoffers zijn? zegt de HEER; ik ben verzadigd van de brandoffers der rammen en het vet der gemeste beesten, en heb geen lust aan het bloed der varren noch der lammeren noch der bokken.

16 Laat uw licht alzoo schijnen voor de menschen, dat zij uwe goede werken mogen zien, en uwen Vader die in de hemelen is verheerlijken.

31 Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het alles ter eere Gods.

7 Gij geveinsden, wil heeft Jesaja van u geprofeeteerd, zeggende:
8 Dit volk genaakt mij met hunnen mond en eert mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van mij; leere doch tevergeefs eeren zij mij, leerende leeringen die geboden van menschen zijn.

rom. 15: 7-9

Bij 4: 22, 23, 24.

Gal. 3: 10

22 Gij vrouwen! weest aan uwe eigene mannen onderdanig, gelijk aan den Heere :
23 Want de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der gemeente is; en hij is de behouder des ligchaams.
24 Daarom gelijk de gemeente aan Christus onderdanig is, alzoo ook de vrouwen aan hare eigene mannen in alles.

2 Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn.

9 Liegt niet tegen elkander, dewijl gij uigedaaen hebt den ouden mensch met zijne werken.

10 en aangedaan hebt den nieuwen mensch, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld desgenen die hem geschapen heeft;

2 Cor. 4: 9-11.

9 nu verblijd ik mij, niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekeering; want gij zijt bedroefd geweest naar God, zoodat gij in geen ding schade van ons geleden hebt.

10 Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekeering tot zaligheid, maar de droefheid der wereld werkt den dood.

11 Want zie, dit, dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoegroote naastigheid heeft het in u gewerkt, ja verantwoording, ja onlust, ja vrees, ja verlangen, ja ijver, ja wraak: in alles hebt gij uzelve bewezen rein te zijn in deze zaak.

12 Nu dan ook, spreekt de HEER, bekeert u tot mij met uw gansche hart, en dat met vasten en met geweene en met rouwklagt;

13 en scheurt uw hart en niet uwe kleederen, en bekeert u tot den HEER uwen God; want hij is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goetierenheid, en berouw hebbende over het kwaad:

Psalm. 51: 10.

10 Gij die den HEER liefhebt, haat het kwade: hij bewaart de zielen zijner gunstgenooten, hij redt ze uit der goddeloozen hand.

Amos. 5: 15.

15 Haat het booze en hebt het goede lief, en stelt het regt in de poort: misschien zal de HEER, de God der heirscharen, Jozefs overblijfsel genadig zijn.

2 Cor. 2: 19

19 Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heer kent degenen die de zijnen zijn, en: Een lieglijk die den naam van Christus noemt sta af van ongerechtigheid.

2 Cor. 3: 1.

Voorts mijne broeders, verblijdt u in den Heer. Dezelfde dingen aan u te schrijven is mij niet verdrietig, en het is u zeker.

2 Cor. 19: 6.

6 En hij haastte zich en kwam af, en ontving hem met blijdschap.

Psalm. 1: 2.

2 maar zijn lust is in des HEEREN wet, en hij overdenkt zijne wet dag en nacht.

5 maar het einde des gebods is hetgeen uit een rein hart en uit een goede conscientie en uit een ongeveinsd geloof;

Rom. 14: 23

23 Maar die twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit het geloof eet. En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

16 Wascht u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor mijne oogen weg, laat af van kwaaddeden.

17 Want de regtvaardigheid Gods wordt in 't zelve geopenbaard uit geloof tot geloof, gelijk geschreven is: Maar de regtvaardige zal uit het geloof leven.

4 Verblijdt u in den Heer altijd; wederom zeg ik, verblijdt u...

Rom. 7: 23

22 want ik heb een vermaak in de wet Gods naar den invindigen mensch,

3 Want dit is de liefste Gods, dat wij zijne geboden bewaren. En zijne geboden zijn niet zwaar;

6 maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen; want wie tot God komt, moet gelooven dat hij is, en een belooener is dergenen die hem zoeken

18 Maar Ik zeide tot hunne kinderen in de woestijn: Wandelt niet in de inzettingen uwer vaders, en onderhoudt hunne regten niet, en verontreinigt u niet met hunne drekgoden.

19 Ik ben de HEERE, uw God, wandelt in mijne inzettingen, en onderhoudt mijne regten, en doet dezelve.

6 Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden.

7 Zalig zijn de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid geschieden.

8 Zalig zijn de reinen van harte; want zij zullen God zien.

9 Zalig zijn de vreedzamen; want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.

Exod. 20: 1-17

18 En hij gaf aan Mozes, als hij geëindigd had met hem op den berg Sinaï te spreken, de twee tafelen der getuigenis, tafelen van steen, beschreven met den vinger Gods.

Te dier tijd zeide de HEER tot mij: Houw u twee steenen tafelen als de eerste, en klim tot mij op dezen berg; daarna zult gij u eene kist van hout maken;

2 en ik zal op die tafelen schrijven de woorden die geweest zijn op de eerste tafelen, die gij gebroken hebt, en gij zult ze leggen in die kist.

3 Alzoo maakte ik eene kist van sittimhout, en hieuw twee steenen tafelen als de eerste; en ik klom op den berg, en de twee tafelen waren in mijne hand.

4 Toen schreef hij op de tafelen, naar het eerste schrift, de tien woorden die de HEER ten dage der verzameling op den berg uit het midden des vuurs tot ulieden gesproken had, en de HEER gaf ze mij.

5 En ik keerde mij en ging af van den berg, en leide de tafelen in de kist die ik gemaakt had; en aldaar zijn ze, gelijk de HEER mij geboden heeft.

9 Want dit: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet dooden, gij zult niet stelen, gij zult geen valsche getuigenis geven, gij zult niet begeeren, en zoo er eenig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, namelijk in dit: Gij zult uwen naaste liefhebben gelijk uzelfen.

21 Kinderkens, bewaart uzelve van de afgoden. Amen.

22 Welke dingen alle verderven door het gebruik, ingevoerd naar de geboden en leeringen der menschen,

18 maar ik zeide tot hunne kinderen in de woestijn: Wandelt niet in de inzettingen uwer vaderen, en onderhoudt hunne regten niet, en verontreinigt u niet met hunne drekgoden.

19 Ik ben de HEER uw God, wandelt in mijne inzettingen, en onderhoudt mijne regten, en doet dezelve;

15 En Mozes wendde zich om en klom van den berg af, met de twee tafelen der getuigenis in zijne hand; deze tafelen waren op hare beide zijden beschreven, zij waren op de ééne en op de andere zijde beschreven;

16 en die tafelen waren Gods werk, het geschrift was ook Gods geschrift zelf, op de tafelen gegraveerd.

37 En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere, uwen God, met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand.

38 Dit is het eerste en het groote gebod.

4 Hoor Israel, de HEER onze God is een éénig HEER:

5 zoo zult gij den HEER uwen God liefhebben met uw gansche hart en met uwe gansche ziel en met al uw vermogen.

39 En het tweede daaraan gelijk, is: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelfen.

10 Er zal onder u geen uitlandsch god wezen, en gij zult u voor geen vreemden god nederbuigen.

7 En wordt geen afgodendienaars gelijkterwijs als sommigen van hen, gelijk geschreven staat: Het volk zat neder om te eten en om te drinken, en zij stonden op om te spelen.

331 V. *Welke meer?*

A. Die op menschelijke inzettingen gegrond zijn. Matth. 15 : 6, 9. Col. 2 : 22. Ezech. 20 : 18, 19.

Vraag 92.

332 V. *Hoe luidt de Wet des Heeren?*

A. Dat wordt gelezen Exod. 20 : 1—17. Zie ook Deut. 5.

34ste Zondag

Vraag 93.

333 V. *Hoe worden deze tien geboden verdeeld?*

A. In twee tafelen : Exod. 31 : 18 ; 32 : 15, 16. Deut 10 : 1—5.

334 V. *Welke is de inhoud van de eerste tafel?*

A. De vier eerste geboden, aanwijzende hoe wij ons jegens God zullen houden. Matth. 22 : 37, 38. Deut. 6 : 4, 5.

335 V. *Welke is de inhoud van de tweede tafel?*

A. De zes laatste geboden leerende wat wij onzen naaste schuldig zijn. Matth. 22 : 39. Rom. 13 : 9.

GEBOD I.

Vraag 94 en 95.

336 V. *Hoe luidt de aanhef, en ook het eerste gebod?*

A. Ik ben de HEERE, uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.

Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.

337 V. *Welke zonden worden u hier verboden?*

A. Vooreerst de afgoderij. Ps. 81 : 10. 1 Cor. 10 : 7. 1 Joh. 5 : 21.

338 V. *Wat is afgoderij?*

A. Als men, in plaats van den eenigen waren God, die zich in zijn Woord geopenbaard heeft, iets anders versiert (uitdenkt) of heeft, waarop de mensch zijn vertrouwen zet. Gal. 4 : 8. 1 Thess. 1 : 9.

339 V. *Is er nog eene andere afgoderij?*

A. Ja, als men benevens den waren God nog iets anders heeft, waarop men vertrouwt; afgoderij is ook aanroeping der heiligen of andere schepselen. Matth. 4 : 10. Jes. 63 : 16. Hand. 10 : 25, 26. Openb. 19 : 10.

340 V. *Wat wordt hier meer verboden?*

A. Tooverij. Exod. 22 : 18. Hand. 13 : 8.

341 V. *Wat is het derde, dat hier verboden wordt?*

A. Waarzeggerij. Lev. 19 : 26, 31. Deut. 18 : 10, 11, 12.

342 V. *Wat is het vierde?*

A. Superstitie of bijgeloof. Marc. 7 : 3, 4. 1 Tim. 4 : 7.

343 V. *Hoe scherpelijk worden deze zonden u verboden?*

A. Dat ik ze mijde en vliede, zoo lief als mij mijner ziele zaligheid is. Openb. 21 : 8.

344 V. *Welke dingen worden u hier geboden?*

A. Dat ik, vooreerst, den eenigen waren God recht leere kennen. Jer. 9 : 24. Joh. 17 : 3. 2 Thess. 1 : 8.

345 V. *Waartoe moet u die kennis dienen?*

A. Dat ik Hem alleen vertrouwe. Jes. 26 : 4. Jerem. 17 : 5, 7.

346 V. *Waartoe meer?*

A. Dat ik met alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe. Jac. 4 : 10. 1 Petr. 5 : 5. Hebr. 10 : 36.

Ysa. 4: 5.

8 Maar toen daar gij God niet kendet, diendet gij degenen die van nature geen Goden zijn;

Matth. 4: 10.

10 Toen zeide Jezus tot hem: Ga weg satan; want er staat geschreven: Den Heer uwen God zult gij aanbidden en hem alleen dienen.

Hand. 10: 25, 26.

25 En als het geschiedde dat Petrus inkwam, ging hem Cornelius tegemoet, en vallende aan zijne voeten aanbad hij.

26 Maar Petrus rigtte hem op, zeggende: Sta op, ik ben ook zelf een mensch.

Hand. 13: 10.

18 De tooveres zult gij niet laten leven.

Hand. 13: 10.

26 Gij zult niets met het bloed eten. Gij zult op geen vogelgeschrei achtgeven noch wighelarij plegen.

31 Gij zult u niet keeren tot de waarzeggers en tot de duivelskunstenaars; zoekt ze niet, u met hen verontreinigende: ik ben de HEER uw God.

Marc. 7: 14.

3 Want de farizeeën en al de Joden eten niet, ten zij dat zij eerst de handen dikmaals wasschen, houdende de inzetting der ouden.

4 En van de markt komende, eten zij niet, ten zij dat zij eerst gewasschen zijn. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden, als namelijk de wasschingen der drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en bedden.

Openb. 21: 8.

8 Maar den vreesachtigen, en ongeloofigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoerders, en toovenaars, en afgodendienaars, en al den leugenaars, is hun deel in den pool, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood.

Joh. 17: 3.

3 En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen God, en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt.

Jes. 26: 4.

4 Vertrouwt op den HEER tot in eeuwigheid, want in den HEERE HEERE is een eeuwige rotssteen;

Ps. 5: 5.

5 Desgelijks gij jongen, zijt den ouden onderdanig; en zijt allen elkander onderdanig; zijt met de ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft hij genade.

Leet. 10: 30.

38 Want gij hebt lijdzzaamheid van noode; opdat gij, den wil van God gedaan hebbende, de beloftenis moogt wegragen.

1 Thess. 1: 9.

9 Want zij zelven verkondigen van ons, noedanigen insang wij tot u hebben, en hoe gij tot God bekeerd zijt van de afgoden, om den levenden en waarachtigen God te dienen;

Jes. 63: 10.

16 Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet: Gij, o HEERE! zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is uw naam.

Openb. 19: 10.

10 En ik viel neder voor zijne voeten om hem te aanbidden, en hij zeide tot mij: Zie dat gij dat niet doet: ik ben uw medediens knecht, en die uwer broederen die de getuigenis van Jezus hebben: aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.

Hand. 13: 8.

8 Petrus zeide tot hem: Gij zult mijne voeten niet wasschen in eeuwigheid. Jezus antwoordde hem: Indien ik u niet wasch, zijt gij niet rein.

Deut. 10: 10, 12.

10 Onder u zal niet gevonden worden, die zijnen zoon of zijne dochter door het vuur doet doorgaan, die met waarzeggerijen omgaat, een guichelnaar, of die op vogelgeschreit acht geeft, of toovenaar,

11 Of een bezweerder, die met bezwering omgant, of die eenen waarzeggenden geest vraagt, of een duivelskunstenaar, of die de doden vrangt.

12 Want al wie zulks doet, is den HEERE een gruwel; en om dezer gruwelen wil verdrieff hen de HEERE, uw God, voor uw aangezicht, uit de bezitting.

1 Thess. 4: 7.

7 Maar verwerp de ongoddelijke en oudwijfsehe fabelen; en oefen u zelven tot godzaligheid.

Jes. 9: 24.

24 Maar die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstant, en Mij kent, dat Ik de HEERE ben, doende weldadigheid, regt en gerechtigheid op de aarde; want in die dingen heb Ik lust, spreekt de HEERE.

2 Thess. 1: 8.

8 met vlamdend vuur wraak doende over degenen die God niet kennen, en over degenen die het evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoorzaam zijn;

Jes. 14: 5-7.

5 Hij nam ook van het zaad des lands, en leidde het in eenen zaadkamer; hij nam het, hij zette het bij vele wateren met groote voorspoedigheid.
7 Nog was er een groote arend, groot van vleugelen en overvloedig van vederen; en ziet, deze winstok voegde zijne wortelen naar denzelven toe, en wierp zijne takken tot hem uit, opdat hij hem bevochtigen zou naar de bedden zijner planting toe.

Jes. 4: 10.

10 Vernedert u voor den Heere, en Hij zal u verhoogen.

Joh. 13: 17.
15 Zie, zoo hij mij doodde, zoude ik niet hopen? Evenwel zal ik mijne wegen voor zijn aangezigt verdedigen.

Deut. 13.
5 Zoo zult gij den HEERE, uwen God, liefhebben, met uw gansche hart, en met uwe gansche ziel, en met al uw vermogen.

13 Gij zult den HEERE, uwen God, vrezen, en Hem dienen; en gij zult bij zijnen naam zweren.

Matth. 10: 34, 38.
37 Die vader of moeder liefheeft boven mij, is mijns niet waardig; en die zoon of dochter liefheeft boven mij, is mijns niet waardig.
38 En die zijn kruis neemt op zich neemt, en mij navolgt, is mijns niet waardig.

Deut. 1: 17, 18.
17 Zal het zoo zijn, onze God, dien wij eeren, is magtig ons te verlossen uit den oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uwe hand, o koning! verlossen.

18 Maar zoo niet, u zij bekend, o koning! dat wij uwe goden niet zullen eeren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden.

Deut. 29: 15.
15 Vervloekt zij de man die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des HEEREN, een werk van 's werkmeesters handen, zal maken en zetten in het verborgen; en al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen.

32 Al dit woord hetwelk ik ulieden gebied zult gij waarnemen om te doen; gij zult daar niet aan toevoegen en daarvan niet afdoen.

Gal. 3: 12.
7 Israël hope op den HEERE: want bij den HEERE is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing.

Matth. 10: 28.
28 En vreest u niet voor degenen, die het ligchaam doodden, en de ziel niet kunnen doodden; maar vreest veel meer Hem, die de beide ziel en ligchaam kan verdelven in de hel.

Luce. 11: 29.
29 Maar Petrus en de apostelen antwoorden, en zeiden: Men moet Gode meer gehoorzaan zijn, dan den menschen.

Deut. 4: 15-19.
15 Wacht u dan wel voor uwe zielen: want gij hebt geene gelijkenis gezien, ten dage als de HEERE op Horeb uit het midden des vuurs tot u sprak;

16 Opdat gij u niet verderft, en maakt u iets gesneden, de gelijkenis van eenig beeld, de gedaante van man of vrouw;

17 De gedaante van eenig beest, dat op de aarde is; de gedaante van eenigen gevleugelden vogel, die door den hemel vliegt;

18 De gedaante van iets, dat op den aaribodem kruipt; de gedaante van eenigen visch, die in het water is onder de aarde:

19 Dat gij ook uwe oogen niet ophelt naar den hemel, en aanziet de zon, en de maan, en de sterren, des hemels gansche heir; en wordt aangedreven, dat gij u voor die buigt, en hen dient; dewelke de HEERE, uw God, aan alle volken onder den ganschen hemel heeft uitgedeeld.

Joh. 4: 24.
24 God is een geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.

347 V. *Waartoe nog?*

A. Dat ik van Hem alles goeds verwachtte.
Job. 13 : 15. Ps. 130 : 7.

248 V. *En eindelijk?*

A. Dat ik Hem van ganser harte liefhebbe,
vreeze en eere. Deut. 6 : 5, 13. Matth. 10 : 28.

349 V. *Moet dit u niet zeer ter harte gaan?*

A. Ja; zoo, dat ik eer van alle schepselen
afga en die varen late, dan dat ik in het aller-
minste tegen zijnen wil doe. Matth. 10 : 37, 38.
Hand. 5 : 29. Dan. 3 : 17, 18.

35ste Zondag

GEBOD 2.

Vraag 96.

350 V. *Welk is het tweede gebod?*

A. Gij zult u geen gesneden beeld, noch
eenige gelijkenis maken van hetgeen dat boven in
den hemel is, noch van hetgeen dat onder op de
aarde is, noch van hetgeen dat in de wateren onder
de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen,
noch hen dienen, want Ik de Heere, uw God,
ben een ijverig God; die de misdaad der vaderen
bezoek aan de kinderen, aan het derde en vierde
lid dergenen, die Mij haten, en doe barmhar-
tigheid aan duizenden dergenen die Mij liefheb-
ben, en mijne geboden onderhouden.

351 V. *Wat wordt hier verboden?*

A. Dat wij God op eenigerlei wijze afbeelden.
Deut. 4 : 15—19 en 27 : 15.

352 V. *Wat nog meer?*

A. Dat wij Hem op eene andere wijze ver-
eeren, dan Hij in zijn Woord bevolen heeft.
Deut. 12 : 32. Joh. 4 : 24.

Vraag 97.

353 V. *Mag men dan in 't geheel geen beelden maken?*

A. God kan noch mag op eenigerlei wijze afgebeeld worden. Jes. 40 : 18. Deut. 4 : 15. Hand. 17 : 29. Rom. 1 : 23.

354 V. *Maar de schepselen kan men toch wel afbeelden?*

A. De schepselen, al is het dat ze kunnen afgebeeld worden, zoo verbiedt nochtans God hunne beeltenis te maken of te hebben, om die (godsdienstig) te vereeren of God daardoor te dienen. Lev. 26 : 1. Ps. 97 : 7. Exod. 23 : 24.

Vraag 98.

455 V. *Maar zou men de beelden in de kerken, als boeken der leeken (onkundige menschen) niet mogen lijdén?*

A. Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, die zijne Christenen niet door stomme beelden wil onderwezen hebben. Ps. 115 : 5. Jer. 10 : 8, 14. Hab. 2 : 18.

356 V. *Waardoor moeten zij dan onderwezen worden?*

A. Door de levendige verkondiging zijns Woords. Hebr. 4 : 12. Deut. 12 : 32. Rom. 10 : 14, 15. Luc. 16 : 29.

36ste Zondag

GEBOD 3.

Vraag 99 en 100.

357 V. *Hoe luidt het derde gebod?*

A. Gij zult den naam des Heeren uwes Gods niet ijdelijk gebruiken, want de Heere zal niet onschuldig houden die zijnen naam ijdelijk gebruikt.

358 V. *Wat wil dit derde gebod?*

Jes. 40: 10.

18 Bij wien dan zult gij God vergelijken?
of wat gelijkenis zult gij Hem toepassen?

Hand. 17: 29.

29 Wij dan zijnde Gods geslacht, moeten niet meenen dat de Godheid goud of zilver of steen gelijk zij, welke door mensche-kunst en bedenking gesneden zijn.

Lev. 26: 1.

Gij zult u geen afgoden maken, noch gesneden beeld noch opgerigt beeld zult gij u stellen, noch gebeden steen in uw land zetten, om u daarvoor te buigen; want ik ben de HEER uw God.

Exod. 23: 24.

24 Gij zult u voor hunne goden niet buigen noch hen dienen, ook zult gij naar hunne werken niet doen; maar gij zult ze geheel afbreken, en hunne opgerigte beelden gansch vermorzelen.

Jer. 10: 8, 14.

8 In één ding zijn zij toch onvernuftig en dwaas: een hout is een onderwijs der ijdelheden.

14 Een ieder mensch is onvernuftig geworden, zoodat hij geene wetenschap heeft, en ieder goudsmid is beschaamd van het gesneden beeld: want zijn gegoten beeld is leugen, en er is geen geest in hen.

Hebr. 4: 12.

12 Want het woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeeling der ziel, en des geestes, en der zamenvoegselen, en des mergs, en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten.

Luc. 16: 29.

20 Abraham zeide tot hem: Zij hebben Mozes en de profeten: dat ze die hooren.

Deut. 4: 15.

15 Wacht u dan wel voor uwe zielen; want gij hebt geen gelijkenis gezien ten dage als de HEER op Horeb uit het midden des vuurs tot u sprak;

Rom. 1: 23.

23 en hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mensch, en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten.

Psalm. 97: 7.

7 Beschaamd moeten wezen allen die de beelden dienen, die zich op afgoden beroemen; buigt u neder voor hem, alle gij goden.

Psalm. 115: 5.

5 Zij hebben een mond maar spreken niet, zij hebben oogen maar zien niet:

Isa. 2: 10.

18 Wat zal het gesneden beeld baten, dat zijn formeerder het gesneden heeft? of het gegoten beeld, hetwelk een leugeneer is, dat de formeerder op zijn formeersel vertrouwt, als hij stomme afgoden gemaakt heeft?

Deut. 12: 32.

32 Al dit woord, hetwelk ik ulieden gebiede, zult gij waarnemen om te doen; gij zult daar niet toedoen, en daarvan niet afdoen.

Rom. 10: 14, 15.

14 Hoe zullen zij dan hem aanroepen, in welken zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in hem gelooven, van welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij hooren, zonder wie hun predikt?

15 En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Gelijk geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, dergenen, die het goede verkondigen!

Lev. 24: 16.

16 en wie den naam des HEEREN gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden, de gansche vergadering zal hem zekerlijk steenigen; alzoo zal de vreemdeling zijn gelijk de inboorting: als hij den NAAM zal gelasterd hebben, hij zal gedood worden.

Lev. 24: 11, 15.

11 Toen lasterde de zoon der Israeltische vrouw uitdrukkelijk den NAAM en vloekte; daarom bragten zij hem tot Mozes: de naam nu zijner moeder was Selomith de dochter van Dibri, van den stam Dan.

15 En tot de kinderen Israels zult gij spreken, zeggende: Een ieder als hij zijnen God gevloekt zal hebben, zoo zal hij zijne zonde dragen;

Lev. 5: 4

4 Of als een mensch zal gezworen hebben, onbedacht met zijne lippen uitsprekende, om kwaadtedoen of om goedtedoen, naar alwat de mensch in den eed onbedacht uitspreekt, en het is voor hem verborgen geweest, en hij is het gewaargeworden, zoo is hij aan een van die schuldig.

Lev. 5: 12

12 Doch voor alle dingen, mijne broeders! zweert niet, noch bij den hemel, noch bij de aarde, noch eenigen anderen eed; maar uw ja zij ja, en het neen neen; opdat gij in geen oordeel valt.

Spreek. 29 id 4.

24 Wie met een dief deelt, haat zijne ziel: hij hoort een vloek en hij geeft het niet te kennen.

Lev. 24: 14.

14 Breng den vloeker uit tot buiten het leger; en allen die het gehoord hebben zullen hunne handen op zijn hoofd leggen; daarna zal de geheele vergadering hem steenigen.

Hand. 19: 13.

13 En sommigen van de omzwervende Joden, zijnde *duivel*/bezweerders, hebben zich onderwonden den naam des Heeren Jezus te noemen over degenen die booze geesten hadden, zeggende: Wij bezweren u bij Jezus dien Paulus predikt.

Hand. 23: 12.

12 En als het dag geworden was, maakten sommigen van de Joden een tezamenrotting, en vervloekten zichzelf, zeggende dat zij noch eten noch drinken zouden totdat zij Paulus zouden gedood hebben.

Lev. 19: 12.

12 En gij zult niet valschelijk bij mijnen naam zweren; want gij zoudt den naam uws Gods ontheiligen: ik ben de HEER.

Matth. 5: 34-36

34 Maar ik zeg u, zweert ganschelijk niet; noch bij den hemel, omdat hij is de troos Gods;

35 noch bij de aarde, omdat zij is de voethank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij is de stad des grooten Konings;

36 noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet één haar kunt wit of zwart maken.

Lev. 5: 1.

Als nu een mensch zal gezondigd hebben, dat hij gehoord heeft eene stem des vloeks, waarvan hij getuige is, hetzij hij het gezien of geweten heeft: indien hij het niet te kennen geeft, zoo zal hij zijne ongerechtigheid dragen.

Eph. 5: 11.

11 en hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veeleer.

A. Dat wij Gods naam niet lasteren. Lev. 24 : 16.

359 V. *Wat meer?*

A. Dat wij ook Gods naam niet misbruiken. Hand. 19 : 13.

360 V. *Hoe geschiedt dat?*

A. Met vloeken. Lev. 24 : 11, 15. Hand. 23 : 12.

361 V. *Hoe meer?*

A. Met een valschen eed. Lev. 19 : 12.

362 V. *En nog?*

A. Met onnoodig zweren. Lev. 5 : 4. Matth. 5 : 34, 35, 36. Jac. 5 : 12.

363 V. *Is het genoeg, dat wij zelf dit niet doen?*

A. Neen, wij mogen ons door ons stilzwijgen en toezien niet aan zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken. Lev. 5 : 1. Spreuk. 29 : 24. Eph. 5 : 11.

364 V. *Is het dan zoo groote zonde Gods naam met vloeken en zweren te lasteren, dat God zich ook over hen vertoorn, die zooveel als het hun mogelijk is, dat vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?*

A. Ja gewisselijk; want daar is geen grooter zonde, noch die God meer vertoorn, dan de lastering zijns Naams.

365 V. *Welke straf stelt de Wet van Mozes daarop?*

A. God heeft bevolen deze zonde met den dood te straffen. Lev. 24 : 14.

366 V. *Maar wat gebiedt u God in dit derde gebod?*

A. Dat wij zijnen heiligen Naam niet anders

dan met vreeze en eerbiedigheid gebruiken. Deut. 28 : 58, 59. Gen. 18 : 27.

367 V. *Waarin bestaat dit gebruik?*

A. Dat die Naam van ons recht bekend, aangeroepen, en in alle onze woorden en werken geprezen worde. Ps. 22 : 23. Col. 3 : 17.

37ste Zondag

Vraag 101.

368 V. *Mag men ook godzaliglijk bij Gods naam eenen eed zweren?*

A. Ja.

369 V. *In welke gevallen?*

A. Als het de Overheid van hare onderdanen of ook de nood vordert. Esr. 10 : 5. Hebr. 6 : 16.

370 V. *Met welk oogmerk?*

A. Om daardoor trouw en waarheid te bevestigen. Exod. 22 : 10, 11. Jos. 2 : 12.

371 V. *Tot wat einde moet dat geschreden?*

A. Tot Gods eer en des naasten zaligheid. Jos. 9 : 18.

372 V. *Zijn hier ook bewijzen voor?*

A. Ja, een recht eedzweren is in Gods Woord gegrond. Deut. 6 : 13 en 10 : 20. Jes. 65 : 16.

373 V. *Hebt ge hiervan ook voorbeelden?*

A. Ja, het is van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament recht gebruikt geweest. Gen. 21 : 24 en 28 : 31. 1 Sam. 24 : 22, 23. Rom. 1 : 9 en 9 : 1. 2 Cor. 1 : 23.

Vraag 102.

374 V. *Mag men ook bij de heiligen of bij eenige andere schepselen eenen eed zweren?*

A. Neen. Jes. 65 : 16. Ze

4 En ik zal mijne hand uitstrekken tegen Juda en tegen alle inwoners van Jeruzalem, en ik zal uit deze plaats uitroeijen het overblijfsel van Baäl, en den naam der Kemarim met de priesters;

5 en wie zich nederbuigen op de daken voor het heir des hemels, en wie zich nederbuigende zweren bij den HEER en zweren bij Malkam :

Deut. 20: 50, 59.

Gen. 18: 27

58 Indien gij niet zult waarnemen te doen al de woorden dezer wet die in dit boek geschreven zijn, om te vreezen dezen heerlijken en vreeselijken Naam, den HEER uwen God,

59 zoo zal de HEER uwe plagen wonderbaar maken, mitsgaders de plagen uws zaads; het zullen groote en gewisse plagen en booze en gewisse krankheden zijn.

Col. 3: 17

17 en alwat gij doet met woorden of met werken, doet het alles in den naam des Heeren Jezus, dankende God en den Vader door hem.

Hebr. 6: 16

16 Want de menschen zweren wel bij den meerdere dan zij zijn, en de eed tot bevestiging is denzelven een einde van alle tegenspreking:

Jas 2: 12

12 Nu dan, zweert mij toch bij den HEER, dewijl ik weldadigheid aan allen gedaan heb, dat gij ook weldadigheid doen zult aan mijns vaders huis, en geeft mij een waarteeken,

Deut. 6: 13

Zoo wach u, dat gij den Heere, die u uit Egypte lande hebt afgevoerd, niet oientblin heeft

Jes. 65: 16

16 Zoodat, wie zich zegenen zal op aarde, die zal zich zegenen in den God der waarheid; en wie zweren zal op aarde, die zal zweren bij den God der waarheid, omdat de vorige bennauwgheden zullen vergeten zijn, en omdat zij voor mijne oogen verborgen zijn.

Gen. 28: 31

Rom. 1: 9

9 Want God is mijn getuige, welken ik dien in mijnen geest, in het evangelie zijns Zoons, hoe ik zonder nalaten uwer gedenk.

2 Cor. 1: 23

Jes 65: 16
a. b. b. w.

23 Doch ik aanroep God tot een' getuige over mijne ziel, dat ik, om u te sparen, nog te Corinthen niet ben gekomen.

27 En Abraham antwoordde en zeide: Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heer, hoewel ik stof en asch ben:

P. 22: 23

23 Zoo zal ik uwen naam mijnen broeders vertellen, in het midden der gemeente zal ik u prijzen.

Gsa. 10: 5

5 Toen stond Ezra op, en deed de oversten der priesters, de Leviten en gansch Israel, zweren, dat zij zouden doen naar dit woord; en zij zwoeren.

Breud. 22: 10, 11

10 Wanneer iemand aan zijnen naaste een ezel of os of klein vee of eenig beest te bewaren geeft, en het sterft, of het wordt bezeerd, of weggedreven zonder dat iemand het ziet.

11 zoo zal des HEEREN eed tusschen hen beiden zijn, of hij niet zijne hand aan zijns naasten have geslagen heeft; en de heer derzelve zal dien aannemen, en hij zal het niet wedergeven.

Jes. 9: 10

18 En de kinderen Israels sloegen ze niet, omdat de oversten der vergadering hun gezworen hadden bij den HEER den God Israels: daarom murmureerde de gansche vergadering tegen de oversten.

20 Den HEERE, uwen God, zult gij vreezen, Hem zult gij dienen, en Hem zult gij aanhangen, en bij zijnen naam zweren.

Gen. 21: 24

24 En Abraham zeide: Ik zal zweren.

1 Sam. 24: 22, 23

22 Zoo zweer mij dan nu bij den HEERE: zoo gij mijn zaad na mij zult uitroeien, en mijnen naam zult uitdelgen van mijns vaders huis!

23 Toen zwoer David aan Saul: en Saul ging in zijn huis, maar David en zijne mannen gingen op in de vesting.

Rom. 9: 1

IK zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet, (mijn geweten mij medegetuigenis gevende door den Heiligen Geest)

trekken
wonders
it deze
in Baäl,
met de

de da-
wie zich
EER en

2 Cor. 1:23
wie vorige blaadje,
onderaan.

Jes. 63:16.
Dij zijt Kink
onze Godes, want
Abraham weet van
ons niet, en Israël
kent ons niet: Zij,
o Heere! zijt onze
Godes, onze Verlosser
van ontsaf is een naem.
1 Cor. 9:13, 14.

13 Weet gij niet, dat degenen,
die de heilige dingen bedienen,
van het heilige eten? en die
steeds bij het altaar zijn, met
het altaar deelen?

14 Alzoo heeft ook de Heere
verordend degenen, die het
evangelie verkondigen, dat zij
van het evangelie leven.

Gal 6:6.

6 En die onderwezen wordt
in het woord, deele mede van
alle goederen dergene, die
hem onderwijst.

Tit. 1:5.

5 Om die oorzaak heb ik u
in Creta gelaten, opdat gij,
hetgeen nog ontbrak, voorts
zoudt te regt brengen, en dat
gij van stad tot stad zoudt
ouderlingen stellen, gelijk ik
u bevolen heb:

1 Cor. 12:20.

20 Bidt dan den Heere des oog-
stes, dat Hij arbeiders in zij-
nen oogst uitstoot.

1 Kor. 8:34.

34 hoor gij dan in den hemel, en ver-
geef de zonde van uw volk Israël, en
breng hen weder in het land dat gij hun-
nen vaderen gegeven hebt.

1 Kor. 12:20.

39 Ziet nu, dat Ik, Ik DIE ben, en geen
God met Mij? Ik dood en maak levend, Ik
versla en Ik heel; en er is niemand, die uit
mijne hand redt!

1 Kor. 12:20.

28 En God heeft er sommigen
in de gemeente gesteld, ten
eerste apostelen, ten tweede
profeten, ten derde leeraars,
daarna krachten, daarna ge-
ven der gezondmakingen, be-
hulpsels, regeringen, meniger-
lei talen.

1 Kor. 12:20.

28 En dezelfde heeft gegeven
sommigen tot apostelen, en
sommigen tot profeten, en som-
migen tot evangelisten, en som-
migen tot leeraars:
12 Tot de volmaking der heil-
ligen, tot het werk der bedie-
ning, tot opbouwung des lig-
chaams van Christus.

Rom. 10:14, 15.

14 Hoe zullen zij dan hem
aanroepen, in welken zij niet
geloofd hebben? en hoe zul-
len zij in hem gelooven, van
welken zij niet gehoord heb-
ben? en hoe zullen zij hooren,
zonder die hun predikt?

15 En hoe zullen zij predi-
ken, indien zij niet gezonden
worden? Gelijk geschreven is:
Hoe liefelijk zijn de voeten
dergenen, die vrede verkon-
digen, dergenen, die het goede
verkondigen!

375 V. *Waarom niet?*

A. Een recht eedzweren is God aanroepen, dat Hij, als die alleen het hart kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffen, indien ik valschelijk zweer. 2 Cor. I: 23.

376 V. *Mag men daarom bij geen schepselen zweren?*

A. Neen; omdat deze eer aan geen schepsel toebehoort. 1 Kon. 8: 34. Jes. 63: 16. Deut. 32: 39.

38ste Zondag

GEBOD 4.

Vraag 103.

377 V. *Hoe luidt het vierde gebod?*

Gedenkt des Sabbatsdags, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen.

Maar de zevende dag is de Sabbat des HEEREN, uws Gods: dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uwe dochter, noch uw dienstknecht, noch uwe dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uwe poorten is.

Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt; de zee, en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage: daarom zegende de HEERE den Sabbatdag, en heiligde denzelven.

378 V. *Wat gebiedt God ons, Christenen, in dit vierde gebod?*

A. Eerstelijk, dat de kerkendienst, of het predkiambt en de scholen onderhouden worden. 1 Cor. 12: 28. Ef. 4: 11, 12. 1 Cor. 9: 13, 14. Gal. 6: 6. Rom. 10: 14, 15. Tit. 1: 5. Matth. 9: 38.

379 V. *Maar wat is de plicht van ieder Christen in 't bijzonder?*

A. Dat ik, inzonderheid op den Sabbat, dat is op den Rustdag, tot Gods gemeente naarstiglijk kome. Hebr. 10 : 25.

380 V. *Wat hebt gij daar te doen?*

A. Gods Woord te hooren. Luk. 11 : 28.

381 V. *Ook iets anders?*

A. De Sacramenten te gebruiken. Hand. 20 : 7.

382 V. *Wat meer?*

A. God den Heere openlijk aan te roepen. Hand. 2 : 42 en 4 : 24.

383 V. *Wat nog?*

A. Den armen christelijke handreiking te doen. 1 Cor. 16 : 2.

384 V. *Hebt gij dan genoeg gedaan?*

A. Neen; ik moet mij alle dagen mijns levens van mijne booze werken onthouden. Jes 66 : 2.

385 V. *Wat meer?*

A. Den Heere door zijnen Geest in mij laten werken. Ef. 4 : 30.

386 V. *Waar toe dat?*

A. Opdat ik alzo den eeuwigen Sabbat (ruste) in dit leven aanvange. Jes. 66 : 23. Hebr. 4 : 9, 10, 11.

39ste Zondag

GEBOD 5.

Vraag 104.

387 V. *Noem nu eens het vijfde gebod?*

A. Eert uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.

388 V. *Gebiedt God hier alleen uwe ouders te eeren?*

A. Mijnen vader en mijne moeder en allen, die over mij gesteld zijn. Lev. 19 : 3, 32. 1 Sam. 24 : 12. Rom. 13 : 1. Petr. 2 : 13, 14.

Hebr. 10: 25

25 En laat ons onze onderling: bijeenkomst niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben, maar elkander vermanen; en dat zoo veel te meer, als gij ziet, dat de dag nadert.

Hand: 20: 7

7 En op den eersten dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen; en hij strekte zijne rede uit tot den middernacht.

1 Cor. 16: 2

2 Op eiken eersten dag der week, legge een iegelijk van u iets bij zich zelve weg, vergaderende eenen schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft; opdat de verzamelingen alsdan niet eerst geschieden, wanneer ik gekomen zal zijn.

1 Pt. 4: 30

30 En bedroeft den Heiligen Geest Gods niet, door welken gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing.

Hebr. 4: 9-11

9 Er blijft dan eene rust over voor het volk Gods.

10 Want die ingezaan is in zijne rust, heeft zelf ook van zijne werken gerust, gelijk God van de zijne.

11 Laat ons dan ons benaarstigen, om in die rust in te gaan; opdat niet iemand in hetzelfde voorbeeld der ongelooivheid valle.

1 Sam. 24: 12

12 Zie toch, mijn vader! ja zie de slip uws mantels in mijne hand: want als ik de slip uws mantels afgesneden heb, zoo heb ik u niet gelood; beken en zie, dat er in mijne hand geen kwaad, noch overtreding is, en ik tegen u niet gezondigd heb; nogtans jaagt gij mijne ziel, dat gij ze wegnemet.

Luc. 11: 20

28 Maar hij zeide: Ja zalig zijn degenen, die het woord Gods hooren, en hetzelfde bewaren.

Hand. 2: 42

42 En zij waren volhardende in de leer der apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking des broods, en in de gebeden.

Hand 4: 24

24 En als zezen dat hoorden, hieven zij eendragtelijk hunne stem op tot God, en zeiden: Heere! Gij zijt de God, die gemaakt hebt den hemel, en de aarde, en de zee, en alle dingen, die in dezelve zijn.

Yes. 66: 2

2 Want mijne hand heeft al deze dingen gemaakt, en al deze dingen zijn geweest, spreekt de HEERE; maar op dezen zal ik zien, op dien armen en verslagenen van geest, en die voor mijn woord beeft.

Yes. 66: 23

23 En het zal geschieden, dat van de eene nieuwe maan tot de andere, en van den eenen sabbat tot den anderen, alle vleesch komen zal om aan te bidden voor mijn aangezicht, zegt de HEERE.

Lev. 19: 3, 32

3 Een ieder zal zijne moeder en zijnen vader vrezen, en mijne sabbaten houden: Ik ben de HEER uw God!

32 Voor het graauwe haar zult gij opstaan, en zult het aangezicht des ouden vereeren; en gij zult vrezen voor uwen God: ik ben de HEER!

Rom. 13: 1

DAT de broederlijke liefde blijve.

1 Pt. 2: 13, 14

13 Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig, om des Heeren wil: hetzij den koning, als de operste magt hebbende;

14 Hetzij den stadhouderen, als die van hem gezonden worden, tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen, die goed doen.

Spoutth. 15: 4, 5, 6.

1 Petr. 2: 17, 10.

4 Want God heeft geboden, zeggende: Eer uwen vader en moeder; en: Wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven.

5 Maar gij zegt: Zoo wie tot vader of moeder zal zeggen: *Het is een gawe, zoo wat u van mij zou kunnen te nutte komen; en zijnen vader of zijne moeder geenszins zal eeren, die voldoet.*

6 En gij hebt alzo Gods gebod krachteloos gemaakt door uwe inzetting.

17 Eert een' iegelijk; hebt de broederschap lief: vreest God; eert der koning.

18 Gij huisknechten! zijt met alle vreeze onderdanig den heeren, niet alleen den goeden en bescheidenen, maar ook den harden.

1 Thess. 5: 12.

12 En wij bidden u, broeders! erkent degenen, die onder u arbeiden, en uwe voorstanders zijn in den Heere, en u vermanen;

Rom. 13: 7.

7 Zoo geeft dan een' iegelijk wat gij schuldig zijt: schatting, dien gij de schatting, tol, dien gij den tol, vreeze, dien gij de vreeze, eere, dien gij de eere schuldig zijt.

Opwekk. 1: 8.

8 Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer uwer moeder niet:

Hebr. 13: 17.

17 Zijt uwen voorgangeren gehoorzaam, en zijt hun onderdanig: want zij waken voor uwe ziele, als die rekenenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende: want dat is u niet nuttig.

Opwekk. 30: 17.

17 Het oog, dat den vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitpikken, en des arends jongen zullen het eten.

2 Petr. 2: 23 en 25.

23 En hij ging vandaar op naar Beth-El. Als hij nu den weg opging, zoo kwamen kleine jongens uit de stad, die bespotten hem en zeiden tot hem: Kaalkop, ga op; kaalkop, ga op!

24 En hij keerde zich achterom, en hij zag ze, en vloekte ze in den naam des HEEREN: toen kwamen twee beeren uit het woud, en verscheurden van hen tweeënveertig kinderen.

25 En hij ging vandaar naar den berg Karmel, en vandaar keerde hij weder naar Samarië.

Rom. 13: 1, 2

ALLE ziel zij de magten, over haar gesteld, onderworpen: want er is geene magt dan van God, en de magten, die er zijn, die zijn van God verordend.

2 Alzoo dat die zich tegen de magt stelt, de verorlening van God wederstaat; en die ze wederstaan, zullen over zich zelven een oordeel haïen.

Tit. 2: 9, 10.

9 Vermaan de dienstknechten, dat zij hunnen eigenen heeren onderdanig zijn, dat zij in alles welbehagelijk zijn, niet tegensprekende; 10 Niet onttrekkende, maar alle goede trouw bewijzende; opdat zij de leer van God, onzen Zaligmaker, in alles mogen versieren.

Ep. 6: 1.

GIJ kinderen! zijt uwen Gouderen gehoorzaam in den Heere: want dat is regt.

Opwekk. 5: 12, 13.

12 En zegt: Hoe heb ik de tucht gehaat, en mijn hart de bestraffing vermaad!

13 En heb niet gehoord naar de stem mijner onderwijzers, noch mijne ooren geneigd tot mijne leeraars!

Opwekk. 23: 22.

22 Hoor naar uwen vader, die u gewonnen heeft; en veracht uwe moeder niet, als zij oud geworden is.

Open. 9: 24 - 26.

24 En Noach ontwaakte van zijnen wijn; en hij merkte, wat zijn kleinste zoon hem gedaan had.

25 En hij zeide: Vervloekt zij Kanaän; een knecht der knechten zij hij zijnen broeder!

26 Voorts zeide hij: Gezegend zij de HER, de God van Sem; en Kanaän zij hem een knecht!

1 Petr. 2: 13, 14.

13 Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig om des Heeren wil, hetzij den koning, als de opperste magt hebbende,

14 hetzij den stadhouder, als die van hem gezonden worden tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen die goeddoen.

Op. 4: 10 re blads. 55.

1 Petr. 12: 28.

28 En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen.

389 V. *Hoe moet gij u jegens hen gedragen?*

A. Hun alle eer, liefde en trouw bewijzen. Matth. 15: 4, 5, 6. 1 Petr. 2: 17, 18. 1 Thess. 5: 12. Tit. 2: 9, 10. Rom. 13: 7.

390 V. *Hoe omtrent hunne leer en straf?*

A. Aan hunne goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid mij onderwerpen. Spreuk 1: 8. Ef. 6: 1. Hebr. 13: 17. Spreuk. 5: 12, 13.

391 V. *Hoe omtrent hunne gebreken?*

A. Met hunne zwakheden en gebreken moet ik geduld hebben. Spreuk. 23: 22 en 30: 17. Gen. 9: 24, 25, 26. 2 Kon. 2, 23, 24, 25.

392 V. *Waarom zijn wij dat verplicht?*

A. Aangezien het Gode belieft ons door hunne hand te regeeren. 1 Petr. 2: 13, 14. Rom. 13: 1, 2. Ef. 4: 11. 1 Cor. 12: 28.

40ste Zondag

GEBOD 6.

Vraag 105.

393 V. *Welk is het zesde gebod?*

A. Gij zult niet doodslaan.

394 V. *Wat eischt God in het zesde gebod?*

A. Dat ik mijnen naaste niet onteere, hate, kwetse of doode, en alle wraakgierigheid aflegge.

395 V. *Hoe kan dit geschieden?*

A. Met gedachten. Lev. 19: 17. 1 Joh. 3: 15.

396 V. *Hoe meer?*

A. Met woorden. Ps. 57: 5. Matth. 5: 21, 22.

397 V. *Hoe nog?*

A. Met gelaat. Gen. 4: 6.

398 V. *Hoe eindelijk in 't ergstegeval?*

A. Met de hand. Num. 35: 16, 17, 18.

399 V. *Het zelf te doen, of te het laten doen, is dat eenerlei?*

knecht!

1 Petr. 2: 13, 14.

13 Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig om des Heeren wil, hetzij den koning, als de opperste magt hebbende.

14 hetzij den stadhouderen, als die van hem gezonden worden tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen die goe'doen.

Of 4: 10 re blads. 55.

1 Petr. 12: 2 d.

28 En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen.

HEEREN: toen kwamen twee beeren uit het woud, en verscheurden van hen tweeënveertig kinderen.

25 En hij ging vandaar naar den berg Karmel, en vandaar keerde hij weder naar Samarië.

Rom. 13: 1, 2

ALLE ziel zij de magten, over haar gesteld, onderworpen: want er is geene magt dan van God, en de magten, die er zijn, die zijn van God verordend.

2 Alzoo dat die zich tegen de magt stelt, de verorlening van God wederstaat; en die ze wederstaan, zullen over zich zelven een oordeel halen.

A. Met gedachten. Lev. 19 : 17. 1 Joh. 3 : 15.
396 V. *Hoe meer?*

A. Met woorden. Ps. 57 : 5. Matth. 5 : 21, 22.
397 V. *Hoe nog?*

A. Met gelaat. Gen. 4 : 6.

398 V. *Hoe eindelijk in 't ergstegeval?*

A. Met de hand. Num. 35 : 16, 17, 18.

399 V. *Het zelf te doen, of te het laten doen, is dat eenerlei?*

Lev. 19 : 17.

17 Gij zult uwen broeder in uw nart niet haten; gij zult uwen naasten naastiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen.

Psalm 57 : 5.

5 Mijne ziel is in het midden der leeuwen, ik lig onder stokebranden, menschen-kindern, welker tanden spiesen en pijlen zijn, en hunne tong een scherp zwaard.

Gen. 4 : 6.

6 En de HEER zeide tot Kaïn : Waarom zijt gij ontstoken, en waarom is uw aangezicht gevallen?

11 Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle menschen.

12 En onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzekende, matig, en rechtvaardig, en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld;

13 Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den grooten God en onzen Zaligmaker, Jezus Christus;

14 Die zich zelve voor ons gegeven heeft, opdat hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zich zelve een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken.

1 Joh. 3 : 15.

15 Een iegelijk, die zijnen broeder haat, is een doodsleger; en gij weet, dat geen doodsleger het eeuwige leven heeft in zich blijvende.

Matth. 5 : 21, 22.

21 Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is : Gij zult niet dodden; maar zoo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gerigt.

22 Doch ik zeg u : zoo wie te onrecht op zijnen broeder toornig is, en wie tot zijnen broeder zegt : Raka! die zal strafbaar zijn door den grooten raad; maar wie zegt : Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur.

Num. 35 : 16-18.

16 Maar indien hij hem met een ijeren instrument geslagen heeft, dat hij gestorven zij, een doodsleger is hij; deze doodsleger zal zekerlijk gedood worden.

17 Of indien hij hem met een' handsteen, waarvan men zoude kunnen sterven, geslagen heeft, dat hij gestorven zij, een doodsleger is hij; deze doodsleger zal zekerlijk gedood worden.

18 Of indien hij hem met een houten handinstrument, waarvan men zoude kunnen sterven, geslagen heeft, dat hij gestorven zij, een doodsleger is hij; deze doodsleger zal zekerlijk gedood worden.

A. Ja. 2 Sam. 12: 9. Matth. 27: 25.

400 V. *Wat verbiedt God hier ten opzichte van u zelve?*

A. Mij zelve te kwetsen, of moedwillig in eenig gevaar te begeven. Matth. 4: 6, 7. Hand. 16: 28.

401 V. *Blijft de overtreding van dit gebod ongestraft?*

A. Neen; de Overheid draagt het zwaard, om den doodslag te weren. Gen. 9: 6. Rom. 13: 4.

Vraag 106.

402 V. *Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?*

A. God, verbiedende den doodslag, leert ons dat Hij den wortel des doodslags haat, en voor doodslag houdt. Matth. 5: 21, 22. 1 Joh. 3: 15.

403 V. *Wat is de eerste wortel?*

A. Nijd. Gen. 37: 4, 11.

404 V. *Wat de tweede?*

A. Haat. Spreuk. 10: 12. 1 Joh. 3: 15.

405 V. *Wat de derde?*

A. Toorn. Spreuk. 29: 22. Jac. 1: 20.

406 V. *Wat de vierde?*

A. Wraakgierigheid. Spreuk. 24: 29. Rom. 12: 19. 1 Thess. 5: 15. 1 Petr. 3: 9.

Vraag 107.

407 V. *Maar is het genoeg, dat wij onzen naaste, als gezegd is, niet dooden?*

A. God, verbiedende den nijd, haat en toorn gebiedt dat wij onzen naaste liefhebben als ons zelve.

408 V. *Welke deugden zijn hierin opgesloten?*

A. Geduld. 1 Cor 13: 7. Coll. 3: 12, 13.

2
b Waard
HEEREN
zijne oog
met het z
hebt gij u
gij met he
doodgesla

6 en
Zoon
want
engel
op de
niet
steen
7 Je
om g
God

4
te
kw
zij
ve
na
de

15
bro
ger
doo
hee

12 H
dekt

23 E
gramm

20
werk

19
min
plaa
Mij
het

9 V
kwa
den,
wete
roep
zoud

7 zij be
dingen,
draagt a

2 Sam. 12: 9.

9 Waarom hebt gij dan het woord des HEEREN veracht, doende wat kwaad is in zijne oogen? Gij hebt Urias, den Hethiet, met het zwaard verslagen, en zijne huisvrouw hebt gij u ter vrouwe genomen; en hem hebt gij met het zwaard van de kinderen Ammons doodgeslagen.

Matth. 4: 6, 7

6 en zeide tot hem: Indien gij Gods Zoon zijt, werp uzelfen nederwaarts; want er is geschreven, dat hij zijne engelen van u bevelen zal, en dat zij u op de handen zullen nemen, opdat gij niet te eeniger tijd uwen voet aan een steen aanstoot.

7 Jezus zeide tot hem: Er is wederom geschreven: Gij zult den Heer uwen God niet verzoeken.

Rom. 13: 4.

4 Want zij is Gods dienaar, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, zoo vrees; want zij draagt het zwaard niet te vergeefs: want zij is Gods dienaar, eene wreckerster tot straf degenen, die kwaad doet.

1 Joh. 3: 15.

15 Een iegelijk, die zijnen broeder haat, is een doodslager, en gij weet, dat geen doodslager het eeuwige leven heeft in zich blijvende.

Sprenk. 10: 12.

12 Haat verwekt krakeelen; maar de liefde dekt alle overtredingen toe.

Sprenk. 29: 22.

22 Een toornig man verwekt gekijft, en de grammoedige is veelvoudig in overtreding.

Jac. 1: 20.

20 Want de toorn des mans werkt Gods gerechtigheid niet.

Rom 12: 29.

19 Wreekt u zelfen niet, beminde! maar geeft den toorn plaats: want er is geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere.

1 Joh. 3: 9.

9 Vergeldt niet kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden, maar zegent daarentegen; wetende, dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegening zoudt beërven.

1 Cor. 13: 7.

7 zij bedekt alle dingen, zij geloof alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen.

Matth 29: 25.

25 En al het volk, antwoordende, zeide: Zijn bloed kome over ons, en over onze kinderen!

Hand. 10: 10.

28 Maar Paulus riep met groote stem, zeggende: Doe u zelfen geen kwaad, want wij zijn allen hier.

Gen. 9: 6.

6 wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mensch vergoten worden; want God heeft den mensch naar zijn beeld gemaakt.

Matth 5: 21, 22

21 Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doden; maar zoo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gerigt.

22 Doch ik zeg u: zoo wie te onrecht op zijnen broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gerigt; en wie tot zijnen broeder zegt: Raka! die zal strafbaar zijn door den grooten raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur.

Gen. 37: 4, 11.

4 Als nu zijne broeders zagen, dat hun vader hem boven al zijne broederen liefhad, haatten zij hem, en konden hem niet vredelijk toespreken.

11 Zijne broeders dan benijdden hem; doch zijn vader bewaarde deze zaak.

1 Joh. 3: 15
als boven.

Sprenk. 24: 29

29 Zeg niet: Gelijk als hij mij gedaan heeft, zoo zal ik hem doen; ik zal een' ieder vergelden naar zijn werk.

1 Thess. 5: 15

15 Ziet, dat niemand kwaad voor kwaad iemand vergelde; maar jaagt allen tijd het goede na, zoo jegens elkander als jegens allen.

Gal. 3: 12, 13.

12 Zoo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminde, de innerlijke bewegingen der barmhertigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, laagmoedigheid:

13 Verdragende elkander, en vergevende de een den anderen, zoo iemand tegen iemand eenige klagt heeft, gelijkjerwijs als Christus u vergeven heeft, doet ook gij alzoo.

Maarc. 9: 50.

50 Het zout is goed; maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij dat smakelijk maken? Hebt zout in u zelve, en houdt vrede onder elkander.

Rom. 12: 18.

18 Indien het mogelijk is, zoo veel in u is, houdt vrede met alle menschen.

Matth. 11: 24.

29 Neemt mijn juk op u, en leert van mij, dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uwe zielen.

Matth. 5: 7

7 Zalig zijn de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid geschieden.

Joed. 2: 13.

13 Want een onbarmhartig oordeel zal gaan over dengene, die geene barmhartigheid gedaan heeft; en de barmhartigheid roemt tegen het oordeel.

2 Tim. 2: 24.

24 en een dienstknecht des Heeren moet niet twisten, maar vriendelijk zijn jegens allen, bekwaam om te leeren, en die de kwaden kan verdragen;

Roem. 22: 4

4 Gij zult uws broeders ezel of zijnen os niet zien liggende op den weg en u van die verbergen; gij zult ze voorzeker met hem oprigten.

Phil. 2: 4

4 Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op hetgeen der anderen is.

Matth. 5: 44-47.

44 Maar ik zeg u: hebt uwe vijanden lief; zegent ze, die u vervloeken; doet wel dengenen, die u haten; en bidt voor dengenen, die u geweld doen, en die u vervolgen;

45 Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, die in de hemelen is; want Hij doet zijne zon opgaan over boezen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.

46 Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde?

47 En indien gij uwe broeders alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaars alzoo?

Ep. 5: 3
We zien naar.

Ep. 4: 3

3 U benaastigende te behouden de eenigheid des Geestes door den band des vredes.

Matth. 5: 5.

5 Zalig zijn de zachtmoedigen; want zij zullen het aardrijk beërven.

Ep. 4: 2.

2 Met alle ootmoedigheid en zachtmoedigheid, met langmoedigheid, verdragende elkander in liefde;

Luc. 6: 36.

36 Weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader barmhartig is.

Phil. 4: 5, 8.

5 Uwe bescheidenheid zij allen menschen bekend. De Heere is nabij.

8 Voorts, broeders! al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat lieflijk is, al wat wel luidt, zoo er eenige deugd is, en zoo er eenige lof is, bedenkt datzelfde.

1 Pet. 3: 8

8 En eindelijk, zijt allen eensgezind, medelijdend, de broeders liefhebbende, met innerlijke barmhartigheid bewogen, vriendelijk;

1 Joh. 3: 16.

16 Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat hij zijn leven voor ons gesteld heeft; en wij zijn schuldig voor de broeders het leven te stellen.

Rom. 12: 20.

20 Indien dan uwen vijand hongert, zoo spijzig hem; indien hem dorst, zoo geeft hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hoop.

Ep. 5: 3-5.

3 Maar laat hoererij en alle onreinigheid of gierigheid onder u ook niet genaamd worden, gelijkterwijs het den heiligen betaamt;

4 noch oneerbaarheid, noch zot geklap, of gekkernij, welke niet betamen, maar veelmeer dankzegging.

5 Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het koninkrijk van Christus en van God.

4
12
4
Ef.
4
Ja
4
1
4
is,
4
Ma
is.
zij
4:
3 W
ligmal
hoerer
4 dat
te bez

409 V. *Welke is de tweede?*

A. Vrede. Marc. 9 : 50. Ef. 4 : 3. Rom. 12 : 18.

410 V. *Welke is de derde?*

A. Zachtmoedigheid. Matth. 5 : 5 en 11 : 29. Ef. 4 : 2.

411 V. *Welke is de vierde?*

A. Barmhartigheid. Matth. 5 : 7. Luc. 6 : 36. Jac. 2 : 13.

412 V. *Welke is de vijfde?*

A. Vriendelijkheid. Fil. 4 : 5, 8. 2 Tim. 2 : 24. 1 Petr. 3 : 8.

413 V. *Welke plichten vloeien hieruit nog meer voort?*

A. Des naasten schade, zooveel als ons mogelijk is, afkeeren. Deut. 22 : 4. 1 Joh. 3 : 16. Fil. 2 : 4.

414 V. *Hoe ver moet dit zich wel uitstrekken?*

A. Ik moet ook aan mijne vijanden goed doen. Matth. 5 : 44—47. Rom. 12 : 20.

41ste Zondag

GEBOD 7.

Vraag 108.

415 V. *Welk is het zevende gebod?*

A. Gij zult niet echtbreken.

416 V. *Wat leert ons dat?*

A. Dat alle onkuischheid van God vervloekt is. Ef. 5 : 3—5.

417 V. *Wat wordt ons hier bevolen?*

A. Dat wij de onkuischheid van harte vijandig zijn. Ef. 5 : 3.

418 V. *Welk gedrag?*

A. Dat wij kuisch en tuchtelijk leven. 1 Thess. 4 : 3, 4.

1 Thess. 4 : 3, 4.
 3 Want dit is de wil Gods, uwe heiligmaking: dat gij u onthoudt van de hoererij,
 4 dat een iegelijk van u wete zijn wat te bezitten in heiligmaking en eer,

419 V. *Wanneer?*

A. Hetzij in den heiligen huwelijken staat, of buiten denzelven.

Vraag 109.

420 V. *Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreuk en dergelyke schanden?*

A. Dewijl onze lichaam en ziel tempelen des H. Geestes zijn, zoo wil Hij ook dat wij die beiden zuiver en heilig bewaren. 1 Cor. 3: 16, en 6: 18.

421 V. *Wat verbiedt God meer?*

A. Ten eerste, alle onkuische daden. Ef. 4: 17, 19.

422 V. *Wat ook?*

A. Onkuische gebaren. 2 Petr. 2: 14.

423 V. *Wat nog meer?*

A. Onkuische woorden. Ef. 4: 29.

424 V. *Nog wat anders?*

A. Onkuische gedachten. Matth. 5: 28.

425 V. *Nog meer?*

A. Onkuische lusten. 1 Thess. 4: 4, 5.

426 V. *Eindelijk?*

A. Al wat den mensch tot onkuischheid trekken kan. Deut. 22: 5. 1 Tim. 2: 9. 2 Kon. 9: 30.

42ste Zondag

GEBOD 8.

Vraag 110.

427 V. *Welk is het achtste gebod?*

A. Gij zult niet stelen.

428 V. *Wat wordt hier verboden?*

A. Vooreerst, het stelen en rooven, hetwelk de Overheid straft. Rom. 13: 4.

16 We
tempel
in ulie

17 I
het i
meer
ander
de h
18 V
stanc
het l
tend
verha
19 V
den z
overg
om al
te be

28
eer
zel
rec
ha

5 He
vrouw
aantr
HEEL

30 E
dat h
zigt, e
venste

1 Cor. 3:16,

16 Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?

Ep. 4:17-19.

17 Ik zeg dan dit, en betuig het in den Heere, dat gij niet meer wandelt, gelijk als de andere Heidenen wandelen in de ijdelheid huns gemoeds,

18 Verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hen is, door de verharding huns harten.

19 Welke, ongevoelig geworden zijnde, zich zelven hebben overgegeven tot ontuchtigheid, om alle onreinigheid gieriglijk te bedrijven.

Matth. 5:20.

28 Maar ik zeg u, dat zoo wie eene vrouw aanziet, om dezelve te begeeren, die heeft alreede overspel in zijn hart met haar gedaan.

Deut. 22:5.

5 Het kleed eens mans zal niet zijn aan eene vrouw, en een man zal geen vrouwekleed aantrekken: want al wie zulks doet, is den HEERE, uwen God, een gruwel.

2 Cor. 9:30.

30 En Jehu kwam te Jizreël. Als Izébel dat hoorde, zoo blankette zij haar aangezigt, en versierde haar hoofd, en keek ten venster uit.

1 Cor. 6:10.

18 Vliedt de hoerery. Alle zonde, die de mensch doet, is buiten het ligchaam; maar die hoerery bedrijft, zondigt tegen zijn eigen ligchaam.

2 Act. 2:14.

14 Hebbende de oogen vol overspel, en die niet ophouden van zondigen; verlokkende de onvaste zielen, hebbende het hart geoefend in gierigheid, kinderen der vervloeking;

Ep. 4:29.

29 Geene vuile rede ga uit uwen mond, maar zoo er eenige goede rede is tot nuttigestichting, opdat zij genade keve dien, die dezelve hooren.

1 Thess. 4:4, 5.

4 Dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en eer;

5 Niet in kwade beweging der begeerlijkheid, gelijk als de Heidenen, die God niet kennen.

1 Tim. 2:9.

9 Desgelijks ook, dat de vrouwen, in een eerbaar gewaad, met schaamte en matigheid, zich zelven versieren, niet in vlechtningen des haars, of goud, of paarden, of kostelijke kleeding;

Rom. 13:4.

4 want zij is Gods dienaar, u ten goede. Maar indien gij kwaaddoet, zoo vrees, want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; want zij is Gods dienaar, een wreekster tot straf dengene die kwaaddoet.

Lev. 19: 11, 13.

Lev. 3: 17.

11 Gij zult niet stelen, en gij zult niet liegen, noch valschelijk handelen, een iegelijk tegen zijnen naasten.

12 En gij zult niet valschelijk bij mijnen naam zweren: want gij zoudt den naam uws Gods ontheiligen: Ik ben de HEER!

13 Gij zult uwen naasten niet bedriegelijk verdrukken, noch berooven; des daglooners arbeidsloon zal bij u niet vernachten tot aan den morgen.

14 En hem vraagden ook de krijgslieden, zeggende: En wij, wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: Doet niemand overlaster, en ontvermoed niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uwe bezoldingen.

Lev. 19: 35, 36.

35 Gij zult geen onrecht doen in het gerigt, met de el, met het gewigt, of met de maat.

36 Gij zult een rechte weegschaal hebben, rechte weegsteenen, een rechte efa, en een rechte hin: ik ben de HEER uw God, die u uit Egypteland uitgevoerd heb.

18 Gij zult geen tweeërlei weegsteenen in uwen zak hebben, een grooten en een kleinen;

16 Want alwie zulks doet is den HEER uw God een gruwel, ja alwie onrecht doet.

Openb. 11: 1.

Amos. 8: 5, 6.

ENEDER bedriegelijke weegschaal is den HEERE een gruwel; maar een volkomen weegsteen is zijn welgevallen.

5 zeggende: Wanneer zal de nieuwe-maan voorbij zijn, dat wij leeftogt mogen verkoopen, en de sabbat dat wij koren mogen openleggen? verkleinende de efa, en den sikkel vergrootende, en verkeerdelijk handelende met bedriegelijke weegschalen;

Esai. 22: 25.

6 dat wij de armen voor geld mogen koopen, en den nooddrufte om een paar schoenen: dan zullen wij het kaf van het koren verkoopen.

24 oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet.

25 brand voor brand, wond voor wond, buil voor buil.

Exech. 18: 4, 8.

Jer. 22: 13.

13 Wee dengeen die zijn huis bouwt met ongerechtigheid, en zijne opperzalen met onrecht; die zijns naasten dienst omniët gebruikt, en hem zijn arbeidsloon niet geeft;

7 en niemand verdrukt, den schuldenaar zijn pand wedergeeft, geen roof roof, den hongerige zijn brood geeft en den naakte met kleding bedekt;
8 niet op woeker geeft noch overwinst neemt, zijne hand van onrecht afkeert, waarachtig regt tusschen den één en den ander oefent;

1 Tim. 6: 9, 10.

9 Doch wie rijk willen worden, vallen in verzoeking en in den strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de menschen doen verzinken in verderf en ondergang.

10 Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad: tot welke sommigen lust hebbende zijn afgedwaald van het geloof, en hebben zichzelf met vele smarten doorstoken.

Job. 5: 4.

4 Zie, het loon der werklieden die uwe landen gemaaid hebben, 't welk van u verkort is, roept, en het geschrei dergenen die geogst hebben is gekomen tot in de ooren des Heeren Zebaoth.

Openb. 23: 20, 21.

20 Wees niet onder de wijnzuipers, noch onder de vleeschvreters:

21 Want een zuiper en vraat zal arm worden; en de slumering doet verscheurde kleederen dragen.

Luc. 12: 15.

15 En hij zeide tot hen: Ziet toe en wacht u van de gierigheid; want het is niet in den overvloed gelegen, dat iemand leeft van zijne goederen.

Phil. 2: 4.

4 Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op hetgeen der anderen is.

Matth. 7: 12.

12 Alle dingen dan, die gij wilt, dat u de menschen zouden doen, doet gij hun ook alzoo: want dat is de wet en de profeten.

1 Thess. 4: 11, 12.

11 En dat gij u benaastigt stil te zijn, en uwe eigene dingen te doen, en te werken met uwe eigene handen, gelijk wij u bevolen hebben;

12 Opdat gij eerlijk wandelt bij degenen, die buiten zijn, en geen dinc van noode hebt.

429 V. *Wat meer?*

A. Alle booze stukken en aanslagen, waarmede wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld of schijn van recht. Lev. 19: 11, 13. Luc. 3: 14.

430 V. *Hoe door schijn van recht?*

A. Als met onrecht gewigt, el, maat, waar, munt of woeker. Lev. 19: 35, 36. Deut. 25: 13, 16. Spreuk. 11: 1. Amos 8: 5, 6. Exod. 22: 25. Ezech. 18: 7, 8.

431 V. *Hoe meer?*

A. Door eenig middel, van God verboden. Jer. 22: 13. Jac. 5: 4.

432 V. *Wat verbiedt God nog?*

A. Gierigheid. 1 Tim. 6: 9, 10. Luc. 12: 15.

433 V. *En verder?*

A. Alle misbruik en verkwisting van Gods gaven. Spreuk. 23: 20, 21.

Vraag 111.

434 V. *Maar wat gebiedt God u in dit gebod?*

A. Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere. Fil. 2: 4.

435 V. *Naar welken regel?*

A. Dat ik met hem alzoo handele, als ik wilde dat men met mij handelde. Matth. 7: 12.

436 V. *Wat gebiedt Hij u meer?*

A. Dat ik trouwelijk arbeide. 1 Thess. 4: 11, 12. 2 Thess. 3: 10, 11, 12.

437 V. *Tot welk einde?*

A. Opdat ik ook den nooddruftige helpe moge. Ef. 4: 28. Deut. 15: 7, 8.

2 Thess. 3: 10-12.

Eph. 4: 28.

10 Want ook toen wij bij u waren, hebben wij u dit bevolen, dat, zoo iemand niet wil werken, hij ook niet ete.

11 Want wij hooren, dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende, maar ijdele dingen doende.

12 Doch de zoodanigen bevelen en vermanen wij door onzen Heere Jezus Christus, dat zij met stilheid werkende hun eigen brood eten.

28 Die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever. werkende wat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te deelen dengene, die nood heeft.

Deut. 15: 7, 8.

7 Wanneer er onder u een arme zal zijn, een uit uwe broeders, in een uwer poorten, in uw land dat de HEER uw God u geven zal, zoo zult gij uw hart niet verstijven noch uwe hand toesluiten voor uwen broeder die arm is; 8 maar gij zult hem uwe hand milde-lijk openen, en zult hem rijkelijk leenen, genoeg voor zijn gebrek dat hem ontbreekt.

43ste Zondag.

GEBOD 9.

Vraag 112.

438 V. *Welk is het negende gebod?*

A. Gij zult geen valsch getuigenis spreken tegen uwen naaste.

439 V. *Wat wil dat gebod in 't algemeen?*

A. Dat ik tegen niemand valsch getuigenis geve. Exod. 23 : 1. Spreuk. 6 : 16, 19.

440 V. *Wat wordt hieronder meer begrepen?*

A. Dat ik niemands woorden verkeere. Matth. 26 : 61. Joh. 2 : 19.

441 V. *Wat meer?*

A. Dat ik noch een achterklapper, noch een lasteraar zij. Tit. 3 : 2. Ef. 4 : 31. Ps. 15 : 3.

442 V. *Wat nog meer?*

A. Niemand lichtelijk en onverhoord oordeele, of helpe verdoemen. Joh. 7 : 51. Matth. 7 : 1, 2. Luk. 6 : 37.

443 V. *Nog iets?*

A. Allerlei liegen en bedriegen. Ef. 4 : 25. Rom. 16 : 11. 1 Thess. 2 : 5. Matth. 12 : 36. 2 Cor. 4 : 2.

444 V. *Wordt u dat alles streng verboden?*

A. Ja; ik moet het met afkeer vermijden, als eigene werken des duivels. Joh. 8 : 44. Jak. 3 : 6.

445 V. *Onder welke bedreiging?*

A. Tenzij dat ik Gods zwaren toorn op mij laden wil. Ps. 5 : 7. Openb. 21 : 8.

446 V. *Wat wordt in dit gebod geboden?*

A. Dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe. Exod. 18 : 21. Zach. 8 : 16.

Openb. 21 : 8.

8 Maar den vreesachtigen, en onge-loovigen, en gruwelijken, en doodsla-gers, en hoereerders, en tovenaars, en afgodendienaars, en al den leugenaars, is hun deel in den poel die brandt van vuur en zwavel; 't welk is de tweede dood.

Zach. 8 : 16.

16 Dit zijn de dingen die gij doen zult: spreekt de waarheid een iegelijk met zijnen naaste, oordeelt de waarheid en een oordeel des vredes in uwe poorten;

Spreuk. 10 : 21.

Wah zie gij om, an-der al het volk, nae-klieke mannen; God-veerende, waawaichtige mannen, die giedig-heid haaken; zke-se over hen, overste-der steinenden, overste-der honden, overste-der vijftigen, overste-der kicken.

Exodus 23: 1.

Gij zult geen valsch gerucht opnemen; en stel uwe hand niet bij den goddelooze, om een getuige tot geweld te zijn.

Matth 26: 61.

61 Maar ten laatste kwamen twee valsche getuigen, en zeiden: Deze heeft gezegd: Ik kan den tempel Gods afbreken, en in drie dagen denzelven opbouwen.

Tit. 3: 2.

2 Dat zij niemand lasteren, geen vechters zijn, maar bescheiden zijn, alle zachtmoedigheid bewijzende jegens alle menschen.

Psalm. 15: 3.

3 wie met zijne tong niet lastert, zijnen medgezel geen kwaad doet, en geen smaadrede opneemt tegen zijnen naaste;

Matth 7: 1, 2.

ORDEELT niet, opdat gij niet geoordeeld wordt.

2 Want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden; en met welke mate gij meet, zal u wedergemeten worden.

Op 4: 2 5.

25 Daarom legt at de leugen, en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijnen naaste: want wij zijn elkanders leden.

1 Ahees. 2: 5.

5 Want wij hebben nooit met pluimstrijkende woorden omgegaan, gelijk gij weet, noch met enig bedeksel van gierigheid, God is getuige;

2 Cor 4: 2.

2 Maar wij hebben verworpen de bedekselen derschand, niet wandelende in arglistigheid, noch het woord Gods vervalshende, maar door openbaring der waarheid ons zelven aangenaam makende bij alle gewetens der menschen, in de tegenwoordigheid Gods.

Jac. 3: 6.

6 De tong is ook een vuur, eene wereld der ongerechtigheid: alzoo is de tong onder onze leden gesteld, welke het geheele ligchaam besmet, en ontsteekt het rad onzer geboorte, en wordt ontstoken van de hel.

Spreek. 6: 16, 19

16 Deze zes naat de HEER, ja zeven zijn zijne ziel een gruwel:

19 een valsche getuige die leugens blaast, en wie tusschen broeders twisten werpt.

Joh. 2: 19.

19 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Breek dezen tempel, en in drie dagen zal ik denzelven oprigten.

Op 4: 31.

31 Alle bitterheid, en gramscap, en lastering, zij van u geweerd, met alle boosheid;

Joh. 7: 51.

51 Oordeelt ook onze wet den mensch, tenzij dat zij eerst van hem zehoord heeft, en verstaat, wat hij doet?

Jac. 4: 11.

37 En oordeelt niet, en gij zult niet geoordeeld worden: verdoemt niet, en gij zult niet verdoemd worden: laat los, en gij zult losgelaten worden;

Rom. 16: 11.

11 Groet Herodion, die van mijne maagschap is. Groet hen, die van het huis gezin van Narcissus zijn, degenen namelijk, die in den Heere zijn.

Matth. 12: 36.

36 Maar ik zeg u, dat van elk tijd woord 't welk de menschen zullen gesproken hebben, zij van 't zelve zullen rekenschap geven in den dag des oordeels.

Joh. 8: 44.

44 Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begreerten uws vaders doen; die was een menschenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geene waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zoo spreekt hij uit zijn eigen: want hij is een leugenaar, en de vader derzelve leugen.

930 m. 5:

7 Gij zult de leugensprekers verdolgen; van den man des bloeds en des bedrogs heeft de HEER een afschuw.

14: 25.

die vorige
bladzijde
1 Sam 19: 4.

4 Zoo sprak dan Jónathan goed van David tot zijnen vader Saúl; en hij zeide tot hem: De koning zondige niet tegen zijnen knecht David, omdat hij tegen u niet gezondigd heeft, en omdat zijne daden voor u zeer goed zijn.

Jer 38: 2, 9.

8 Zoo ging Ebed-mélech uit het huis des konings uit, en hij sprak tot den koning, zeggende:

9 Mijn heer koning! deze mannen hebben kwalijk gehandeld in alles, wat zij gedand hebben aan den profet Jeremia, dien zij in den kuil geworpen hebben: daar hij toch in zijne plaats zou gestorven zijn van wege den honger, dewijl geen brood meer in de stad is.

Rom. 4: 4, 8.

7 Wat zullen wij dan zeggen? is de wet zonde? Dat zij verre. Ja ik ken de zonde niet dan door de wet: want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeeren.

8 Maar de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht: want zonder de wet is de zonde dood.

Gal. 5: 22.

22 Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, langmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.

Psalm 119: 44.

47 En ik zal mij vermaken in uwe geboden die ik liefheb.

1 Joh. 1: 8.

8 Indien wij zeggen, dat wij eene zonde hebben, zoo verdeden wij ons zelven, en de waarheid is in ons niet.

Jac. 3: 2.

2 Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, magtig om ook het geheele ligchaam in den toom te houden.

Psalm 137: 2.

2 Wie oprecht wandelt en gerechtigheid werkt, en wie met zijn hart de waarheid spreekt;

1 Sam 20: 3.

3 Toen zwoer David verler, en zeide: Uw vader weet zeer wel, dat ik genade in uwe oogen gevonden heb, daarom heeft hij gezegd: Dat Jónathan dit niet wete, opdat hij zich niet bekommere; en zekerlijk, zoo waarachtig als de HEERE leeft, en uwe ziel leeft, er is maar als eene schrede tusschen mij en tusschen den dood!

Joh. 4: 50, 51.

50 Nicodemus zeide tot hen, welke des nachts tot hem gekomen was, zijnde een uit hen:

51 Ordeelt ook onze wet den mensch, tenzij dat ze eerst van hem gehoord heeft en verstaat wat hij doet?

Jac. 1: 14, 15.

14 Maar een iegelijk wordt verzocht, als hij van zijne eigene begeerlijkheid afgetrokken en verlost wordt.

15 Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende baart zonde; en de zonde voleindigd zijnde baart den dood.

Rom. 4: 22.

22 Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mensch;

Marc. 5: 15.

15 Haat het booze, en hebt lief het goede, en besteeft het regt in de poort: missehien zal de HEERE, de God der heirscharen, aan Jozefs overblijfsel genadig zijn.

Psalm 119: 13.

13 Wie zou de afdwalingen verstaan? reinig mij van de verborgene afdwalingen.

447 V. *Wat meer?*

A. Dat ik die oprechtelijk spreke en bekenne.
Ef. 4 : 25. Ps. 15 : 2.

448 V. *En eindelijk?*

A. Dat ik ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere.
1 Sam. 19 : 4 en 20 : 3. Jer. 38 : 8, 9. Joh. 7 : 50, 51.

44ste Zondag

GEBOD 10.

Vraag 113.

449 V. *Hoe luidt het tiende gebod?*

A. Gij zult niet begeeren uws naasten huis; gij zult niet begeeren uws naasten vrouw, noch zijnen dienstknecht, noch zijne dienstmaagd, noch zijnen os, noch zijnen ezel, noch iets dat uws naasten is.

450 V. *Wat wordt daarin geeischt?*

A. Dat ook de minste lust en gedachte tegen eenig gebod Gods nimmermeer in ons hart kome.
Rom. 7 : 7, 8. Jak. 1 : 14, 15.

451 V. *Wat nog meer?*

A. Dat wij ten allen tijde van ganscher harte, aller zonden vijand zijn, en lust tot alle gerechtigheid hebben. Gal. 5 : 24. Rom. 7 : 22. Ps. 119 : 47. Amos 5 : 15.

Vraag 114.

452 V. *Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?*

A. Neen zij. 1 Joh. 1 : 8. Ps. 19 : 13.

453 V. *Hoe zoo?*

A. Omdat ook de allerheiligsten, zoolang zij in dit leven zijn, maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid hebben. Jak. 3 : 2. Zie verder Rom. 7.

454 V. *Hoe is dat beginsel werkzaam?*

A. Alzoo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven. Rom. 7 : 22. Fil. 3 : 13, 14.

Vraag 115.

455 V. *Waarom dan laat ons God de tien geboden zoo scherpelyk prediken, zoo ze toch niemand in dit leven houden kan?*

A. Eerstelijc, opdat wij ons leven lang onzen zondigen aard hoe langer hoe meer leeren kennen. Rom. 3 : 20 en 5 : 20.

456 V. *Waartoe moet die kennis dienen?*

A. Opdat wij des te begeeriger zijn, de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Gal. 3 : 21—24.

457 V. *Waartoe dient de Wetprediking nog meer?*

A. Opdat wij ons zonder onderlaten tot het onderhouden der wet benaarstigen. Fil. 3 : 14. 1 Cor. 9 : 24—27.

458 V. *Wat moeten wij doen bij het gevoel onzer zwakheid?*

A. God bidden om de genade van den H. Geest, opdat wij hoe langer hoe meer naar Gods beeld vernieuwd worden. Ps. 119 : 4, 5, 33 en 143 : 10.

459 V. *Hoe lang moeten wij dit doen?*

A. Totdat wij tot de voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken. 1 Cor. 13 : 9, 10. 1 Joh. 3 : 2. Hebr. 12 : 14. Fil. 3 : 12.

45ste Zondag.

Vraag 116.

460 V. *Waarom is het gebed voor de Christenen noodig?*

A. Daarom dat dit het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert. Ps. 50 : 14, 15.

Rom. 4: 23

22 Maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde, en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uwe vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven.

Rom. 8: 20.

2. Daarom zal uit de werken der wet geen vleesch gerekentvaardigd worden voor Hem: want door de wet is de kennis der zonde.

Gal. 3: 21-24

21 Is Gan de wet tegen de beloftenissen Gods? Dat zij verre: want indien er eene wet gegeven ware, die magtig was levend te maken, zoo zou waarlijk de regtvaardigheid uit de wet zijn.

22 Maar de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus aan de geloovigen zou gegeven worden.

23 Doch eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld, en zijn besloten geweest tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden.

24 Zoo dan, de wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zoudengeregtvaardigd worden.

Psalm 119: 4, 5: 33

4 Heer, gij hebt geboden dat men uwe bevelen wel bewaren zal.

5 Och dat mijne wegen gerigt werden om uwe inzettingen te bewaren!

33 HEER, leer mij den weg uwer inzettingen, en ik zal hem houden ten einde toe.

Psalm 143: 10.

10 Leer mij uw welbehagen doen, want gij zijt mijn God: uw goede Geest, geleide mij in een effen land.

1 Petr. 3: 2.

2 Geliefden! nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard z. v., wij hem zullen gelijk wezaa; want wij zullen hem zien, gelijk hij is.

Gal. 3: 13

12 Niet dat ik het alreede gekregen heb, of alreede volmaakt ben; maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mogt, waartoe ik van Christus Jezus ook gekregen ben.

Gal. 3: 14

13 Broeders! ik acht niet, dat ik zelf het gekregen heb. 14 Maar een ding doe ik, vergetende hetgeen achter is, en strekkende de mij tot hetgeen voor is, jaag ik naar het wit, tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.

Rom. 8: 20

20 Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde: en waar de zonde meerder geworden is, daar is de genade veel meer overvloedig geweest;

Gal. 3: 14

14 Maar een ding doe ik, vergetende hetgeen achter is, en strekkende mij tot hetgeen vooris, jaag ik naar het wit, tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.

1 Cor. 7: 24-27

24 Weet gijlieden niet, dat die in de loopbaan loopen, allen wel loopen, maar dat een den prijs ontvangt? loopt alzoo, dat gij dien moogt verkrijgen.

25 En een iegelijk, die om prijs strijdt, onthoudt zich in alles. Deze dan doen wel dit, opdat zij eene verderfelijke kroon zouden ontvangen, maar wij eene onverderfelijke.

26 Ik loop dan alzoo, niet als op het onzekere; ik kaamp alzoo, niet als de lucht slaande;

27 Maar ik bedwing mijn lichaam en bring het tot dienstbaarheid, opdat ik niet ecnigzins, daar ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde.

1 Cor. 13: 9, 10.

9 Want wij kennen ten deele, en wij profeteren ten deele;

10 Doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten deele is, te niet gedaan worden.

Hebr. 13: 11

14 Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal:

Gal. 3: 13

Offer en bestaan om me ge

15 En roep mij aan in den dag der benaauwdheid: ik zal er u uithelpen, en gij zult mij eeren.

461 V. *Waarom nog meer?*

A. Omdat God zijne genade en den H. Geest alleen aan hen geven wil, die Hem daarom bidden, en daarvoor danken. Matth. 7 : 7, 8. Luc. 11 : 13.

462 V. *Hoe moet dat geschieden?*

A. Met hartelijke zuchtigen en zonder ophouden. Rom. 8 : 26. Col. 4 : 2. 1 Thess. 5 : 17, 18.

Vraag 117.

463 V. *Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?*

A. Eerstelijk, dat wij den eenigen waren God aanroepen, die zich in zijn Woord geopenbaard heeft. Ps. 50 : 15. Matth. 4 : 11. Joh. 4 : 22. Rom. 10 : 14.

464 V. *Om welke dingen?*

A. Om al datgene dat Hij ons bevolen heeft te bidden. 1 Joh. 5 : 14. Jac. 4 : 3.

465 V. *Hoe?*

A. Van harte. Klaagl. 3 : 41. Joh. 4 : 24. Hebr. 10 : 22.

466 V. *Wat wordt er meer in een gebed vereischt?*

A. Dat wij onzen nood en ellendigheid recht en grondig kennen. 2 Kron. 20 : 12. Openb. 3 : 17.

467 V. *Waartoe dat?*

A. Opdat wij ons voor het aangezicht van Gods majesteit verootmoedigen. Ezra 9 : 6. Luc. 18 : 13. 1 Petr. 5 : 5b.

468 V. *Wat is het derde, dat vereischt wordt?*

A. Dat wij dezen vasten grond hebben, dat God ons gebed, niettegenstaande onze onwaardigheid, om Christus' wil zekerlijk verhooren zal. Dan. 9 : 18. 1 Joh. 5 : 14.

469 V. *Op wat grond vertrouwen wij dit?*

A. Omdat Hij het ons in zijn Woord beloofd

*En dit is de reden waarom wij dit
 Hem hebben, dat nu
 naar zijnen wil. Hij onthoudt*

*dat
 lat
 n-
 ll.*

*tegen
 vrucht
 ons
 zul-*

*nd
 U
 g-
 en
 en*

heeft. Psalm 50: 15. Joh. 14: 13 en 16: 23.

Vraag 118.

470 V. *Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*

A. Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons zelf geleerd heeft. [Matth. 6: 9—13. Luc. 11: 1—4]

Vraag 119.

471 V. *Hoe luidt dat gebed?*

A. Onze Vader, die in de hemelen zijt,

Uw naam worde geheiligd.

Uw koningrijk kome.

Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzoo ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijksch brood.

En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze.

Want U is het koningrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid.

Amen!

46ste Zondag.

Vraag 120.

472 V. *Waarom heeft ons Christus geboden God alzoo aan te spreken: Onze Vader?*

A. Opdat Hij van stonde aan, in het begin onzes gebeds, in ons de kinderlijke vreeze Gods verwekke.

473 V. *Wat meer?*

A. Een kinderlijk toevorzicht tot Hem.

474 V. *Waartoe zijn die noodrg?*

23
niet
was
Vad
naa

E
bid
een
hen
bid
zijn
2
nee
Va
uw
ko
sch
ala
3
dag
4
del
aan
dig
ver
va

Psalm 50:15.
Zij bladen 64 onder
aan rechts.

Joh. 16:23.
23 En in dien dag zult gij mij
niets vragen. Voorwaar, voor-
waar, ik zeg u: al wat gij den
Vader zult bidden in mijnen
naam, dat zal Hij u geven.

Joh. 11:1-4.
EN het geschiedde, toen hij
in eene zekere plaats was
biddende, als hij ophield, dat
een van zijne discipelen tot
hem zeide: Heere! leer ons
bidden, gelijk ook Johannes
zijnen discipelen geleerd heeft.

2 En hij zeide tot hen: Wan-
neer gij bidt, zoo zegt: Onze
Vader, die in de hemelen *zijt!*
uw naam worde geheiligd. Uw
koningrijk kome. Uw wil ge-
schiede, gelijk in den hemel,
alsoo ook op de aarde.

3 Geef ons eiken dag ons
dagelijksch brood.

4 En vergeef ons onze zon-
den: want ook wij vergeven
aan een' iegelijk, die ons schul-
dig is. En leid ons niet in
verzoeking, maar verlos ons
van den booze.

Joh. 14:13.
13 En zoo wat gij begeeren
zult in mijnen naam, dat zal
ik doen; opdat de Vader in
den Zoon verheerlijkt worde.

Matth. 6:9-13.
9 Gij dan lidt aldus: Onze
Vader, die in de hemelen *zijt!*
uw naam worde geheiligd.

10 Uw koningrijk kome. Uw
wil geschiede, gelijk in den he-
mel, *alsoo* ook op de aarde.

11 Geef ons heden ons dage-
lijksch brood.

12 En vergeef ons onze schul-
den, gelijk ook wij vergeven
onzen schuldenaren.

13 En leid ons niet in verzoek-
king, maar verlos ons van den
booze. Want uw is het ko-
ningrijk, en de kracht, en de
heerlijkheid, tot in der eeuwig-
heid. amen.

1. Pet. 1:17

Hebr. 4:16

17 En indien gij tot eenen Vader aanroeft Dengene, die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijk werk, zoo wandelt in vreezen den tijd uwer inwoning;

16 Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholden te worden ter bekwaamer tijd.

Jerc 11:13

Ep. 3:20

13 Indien dan gij, die boos zijt, weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal de hemelsche Vader den Heiligen Geest geven dengenen, die Hem bidden?

20 Hem nu, die martig is meer dan overvloediglijk te doen, boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt,

Rom. 8:15

15 Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door welken wij roepen: Abba, Vader!

Joh. 1:12, 13

12 Maar zoo velen hem aangenomen hebben, dien heeft hij magt gegeven kinderen Gods te worden, *namelijk* die in zijnen naam gelooven;

13 Welke niet uit den bloede, noch uit den wil des vleesches, noch uit den wil des mans, maar uit God geboren zijn.

Ep. 1:5

5 Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in zich zelven, naar het welbehagen van zijnen wil,

Psalm 113:13

12 Zoo ver het oosten is van het westen, zoo ver doet Hij, onze overtre lingen van ons.
13 Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de HEERE over degenen, die Hem vreezen.

Rom. 8:17

17 En indien wij kinderen zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God, en mede-erfgenamen van Christus; zoo wij anders met hem liiden, opdat wij ook met hem verheerlijkt worden.

Jerc 1:17

17 Alle goede gave, en alle volmaakte gift is van boven, van den Vader der lichten afkomende, bij welken gene verandering is, of schaduw van omkeering.

Hebr. 2:27

27 Maar waarlijk, zou God op de aarde wonen? Zie, de hemelen, ja, de hemel der hemelen zouden U niet begrijpen, hoe veel te min dit huis, dat ik gebouwd heb!

Jerc 66:1

ALZOO zegt de HEERE: De hemel is mijn troon, en de aarde is de voetbank mijner voeten; waar zou dat huis zijn, dat gijlieden Mij zoudt bouwen? en waar is de plaats mijner rust?

Rom. 10:12

12 Want er is geen onderscheid, noch van Jood noch van Griek: want een zelfde is Heere van allen, rijk zijnde over allen, die hem aanroepen.

Ep. 1:15, 17, 18

17 Heere! open mijne lippen, zoo zal mijn mond uwen lof verkondigen.

8 Laat mijnen mond vervuld worden met uwen lof, den ganschen dag met uwe heerlijkheid.

2 Gimel. De werken des HEEREN zijn groot. Daleth. zij worden gezocht van allen die er lust in hebben.

3 Hé. Zijn doen is majesteit en heerlijkheid. Vau. en zijne gerechtigheid bestaat in eeuwigheid.

4 Zain. Hij heeft zijnen wonderen eene gedachtenis gemaakt, Cheth. de HEER is genadig en barmhartig.

5 Teth. Hij heeft dengenen die hem vreezen spijs gegeven; Jod. hij gedenkt in eeuwigheid aan zijn verbond.

6 Kaf. Hij heeft de kracht zijner werken aan zijn volk bekendgemaakt, Lamed. hun gevende het erf der heidenen.

7 Mem. De werken zijner handen zijn waarheid en oordeel, Nun. al zijne bevelen zijn getrouw.

8 Samech. ze zijn vastgesteld voor altoos en in eeuwigheid, Ain. zijnde gedaan in waarheid en opregtheid.

De HEER regeert, hij is met hoogteid bekleed, de HEER is bekleed met sterkte, hij heeft zich omgord, ook is de wereld bevestigd, zij zal niet wankelen.

A. Zij zijn beide de grond van ons gebed. 1 Petr. 1: 17. Hebr. 4: 16. Luc. 11: 13. Ef. 3: 20. Rom. 8: 15.

475 V. *Welk vertrouwen is de grond van ons gebed?*

A. Dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel weniger afslaan zal, hetgeen wij van Hem met een oprecht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen. Joh. 1: 12: 13. Ef. 1: 5. Rom. 8: 17. Ps. 103: 13.

Vraag 121.

476 V. *Waarom wordt hier toegedaan: Die in de hemelen zijt?*

A. Opdat wij van Gods hemelsche majesteit niet aardsch denken. Jac. 1: 17. 1 Kon. 8: 27. Jes. 66: 1.

477 V. *Wat meer?*

A. Dat wij van zijne almachtigheid alle nooddrift des lijfs en der ziele verwachten. Rom. 10: 12b.

47ste Zondag.

BEDE 1.

Vraag 122.

478 V. *Welk is de eerste bede?*

A. Uw naam worde geheiligd.

479 V. *Wat wil dat zeggen?*

A. Geef dat wij U regt kennen. Ef. 1: 16, 17, 18.

480 V. *Wat meer?*

A. Geef dat wij U in al uwe werken, in welke uwe volmaaktheden klaarlijk schijnen, heiligen, roemen en prijzen. Ps. 51: 17; 71: 8 en 111: 2—8.

481 V. *Welke volmaaktheden?*

A. Ten eerste, zijne almacht. Ps. 93: 1.

482 V. *Welke is de tweede?*

A. Zijne wijsheid. Ps. 104 : 24.

483 V. *Welke is de derde?*

A. Zijne goedheid. Ps. 25 : 7, 8; 145 : 9.

484 V. *Welke is de vierde?*

A. Zijne rechtvaardigheid. Dan. 9 : 14.

485 V. *Welke is de vijfde?*

A. Zijne barmhartigheid. Ps. 103 : 8.

486 V. *Welke is de zesde?*

A. Zijne waarheid. Ps. 111 : 7.

487 V. *Vragen wij niet nog meer in deze bede?*

A. Ja: daarna ook, dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken alzo schikken en richten, dat Gods naam om onzent wil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. Rom. 2 : 24. Gal. 1 : 24.

48ste Zondag.

BEDE 2.

Vraag 123.

488 V. *Welke is de tweede bede?*

A. Uw koningrijk kome.

489 V. *Wat bidden wij hier?*

A. Regeer ons alzo door uw Woord en door uwen Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen. Ps. 25 : 4, 5 en 143 : 10.

490 V. *Wat meer?*

A. Bewaar en vermeerder uwe Kerk. Ps. 51 : 20 en 122 : 6, 7. 2 Thess. 3 : 1. Matth. 9 : 38.

491 V. *Wat al meer?*

A. Verstoor de werken des duivels, en alle geweld, dat zich tegen U verheft, mitsgaders alle booze raadslagen, die tegen uw heilig Woord bedacht worden. Rom. 16 : 20. 1 Joh. 3 : 8b.

Psalm 104: 24.

24 Hoe groot zijn uwe werken, o HEER! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van uwe goederen.

Psalm 145: 9

9 Teth. De HEER is aan allen goed, en zijne barmhartigheden zijn over al zijne werken.

Psalm 113: 8.

8 Barmhartig en genadig is de HEERE, langmoedig en groot van goelertierenheid.

Rom. 2: 24.

24 Want de naam van God wordt om uwentwil gelasterd onder de Heidenen; gelijk geschreven is.

Psalm 113: 4, 5

4 Daleth. HEER, maak mij uwe wegen bekend, leer mij uwe paden.

5 Hé. Van. Leid mij in uwe waarheid en leer mij, want zij zijt de God mijns heils; u verwacht ik den ganschen dag.

Psalm 91: 20.

20 Doe wél aan Sion naar uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem op.

2 Thess. 3: 1.

VOORTS, broeders! bidt voor ons, opdat het woord des Heeren zijnen loop hebbe, en verheerlijkt worde, gelijk ook bij u;

Rom. 16: 20.

20 En de God des vredes zal den Satan haast onder uwe voeten verpletteren. De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden. Amen.

Psalm 7: 8

7 Cheth. Gedenk niet aan de zonden mijner jonkheid noch aan mijne overtredingen; gedenk mijner naar uwe goedertierenheid, om uwer goedheid wil, o HEER.

8 Teth. De HEER is goed en regt; daarom zal hij de zondaars onderwijzen in den weg.

Psalm 9: 14.

14 Daarom heeft de HEERE over het kwade gewaakt, en Hij heeft het over ons gebragt; want de HEERE, onze God, is rechtvaardig in al zijne werken, die Hij gedaan heeft, dewijl wij zijner stem niet gehoorzaamden.

Psalm 110: 7.

7 Mem. De werken zijner handen zijn waarheid en oordeel; Nun. al zijne bevelen zijn getrouw.

Psalm 1: 24.

24 En zij verheerlijkten God in mij.

Psalm 143: 10.

10 Leer mij uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God; uw goede Geest geleide mij in een effen land.

Psalm 133: 6, 7.

6 Bidt om den vrede van Jeruzalem; wél moeten ze varen die u beminnen.

7 Vrede zij in uwe vesting, welvaart in uwe paleizen.

Psalm 9: 30.

38 En Johannes antwoordde hem, zeggende: Meester! wij hebben eenen gezien, die de duivelen uitwierp in uwen naam, welke ons niet volgt; en wij hebben het hem verboden, omdat hij ons niet volgt.

Psalm 1: 8.

8 Die de zonde doet, is uit den duivel; want de duivel zondigt van den beginne. Hier toe is de Loon van God openbaar, opdat hij de werken des duivels verbreken zou.

1. Gen. 22: 20.
Opent. 22: 20.
24 Daarna zal het einde zijn, wanneer hij het koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben; wanneer hij zal te niet gedaan hebben alle heerschappij, en alle macht en kracht:

28 En wanneer hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon zelf onderworpen worden Dien, die hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen.

Joh. 1: 12
11 Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle menschen,

12 En onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzakende, matig, en rechtvaardig, en godzalig leve: zouden in deze tegenwoordige wereld;

Hand. 21: 14
14 En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevrede, zeggende: De wil des Heeren geschiede.

Luc. 22: 42
42 Zeggende: Vader! of Gij wildet dezen drinkbeker van mij wegnemen! doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede.

Psalm 101: 2
2 Ik zal tot den HEERE zeggen: Mijne toevlugt en mijn burg! mijn God, op welchen ik vertrouw!

Psalm 103: 20, 21
20 Looft den HEERE, zijne engelen! gij krachtige helden, die zijn woord doet, gehoorzamen de stem zijns woords.

21 Looft den HEERE, al zijne heerscharen! gij zijne dienaars, die zijn welbehagen doet!

Psalm 114
14 Zijn zij niet allen gediensige geesten, die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil, die de zaligheid beerven zullen?

20 Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, ik kom haastiglijk. Amen. Ja kom, Heere Jezus!

Matth. 16: 24
24 Toen zeide Jezus tot zijne discipelen: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zich zelven, en neme zijn kruis op, en volge mij.

Psalm 25: 4, 5
4 Daleth. HEERE! maak mij uwe wegen bekend, leer mij uwe paden.

5 He. Van. Leid mij in uwe waarheit, en leer mij, want Gij zijt de God mijns heils: U verwacht ik den zanschen dag.

1 Pet. 4: 19
19 Zoo dan ook die lijden naar den wil van God, dat zij hunne zielen Hem, als den getrouwen Schepper, bevelen met weldoen.

Psalm 90: 17
17 En de liefelijkheid des HEEREN, onzes Gods, zij over ons; en bevestig Gij het werk onzer handen over ons, ja het werk onzer handen, bevestig dat.

1 Cor. 7: 24
24 Een iegelijk, waarin hij geroepen is. broeders! die blijve in hetzelfde bij God.

Dan. 7: 2
10 Eene vurige rivier vloeide en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tien duizendmaal tien duizenden stonden voor Hem; het gerigt zette zich, en de boeken werden geopend.

Psalm 145: 15, 16
15 Ain. Aller oogen wachten op U; en Gij geeft hun hunne spijs te zijner tijd.

16 Pe. Gij doet uwe hand open, en verzadigt al wat er leeft, naar uw welbehagen.

Opent. 30: 8
8 IJdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet: voed mij met het brood mijns bescheiden' deels;

492 V. *En eindelijk?*

A. Dat de volkomenheid van Gods rijk kome, waarin Hij alles zal zijn in allen. 1 Cor. 15: 24, 28. Openb. 22: 20.

49ste Zondag

BEDE 3.

Vraag 124.

493 V. *Welke is de derde bede?*

A. Uw wil geschiede, gelijk in den hemel alzo ook op de aarde.

494 V. *Wat meenen wij daarmede?*

A. Geef dat wij en alle menschen onzen eigen wil verzaken. Matth. 16: 24. Tit. 2: 11, 12.

495 V. *Wat verder?*

A. En Gods wil, die alleen goed is, zonder eenig tegenspreken gehoorzaam zijn. Ps. 25: 4, 5. Hand. 21: 14. 1 Petr. 4: 19. Luc. 22: 42.

496 V. *Tot welk einde?*

A. Opdat een iegelijk zijn ambt en beroeping gewilliglijk en getrouwelijk bediene en uitvoere. Psalm 90: 17; 101: 2. 1 Cor. 7: 24.

497 V. *Hoe gevillig en getrouw?*

A. Als de engelen in den hemel doen. Psalm 103: 20, 21. Dan. 7: 10. Hebr. 1: 14.

50ste Zondag.

BEDE 4.

Vraag 125.

498 V. *Welke is de vierde bede?*

A. Ons dagelijksch brood geef ons heden.

499 V. *Wat is dat?*

A. Wil ons met alle nooddrift des ligchaams verzorgen. Psalm 145: 15, 16. Spreuk. 30: 8.

500 V. *Tot wat einde?*

A. Opdat wij daardoor bekennen dat Gij de eenige oorsprong van alle goed zijt. Jac. 1: 17. Hand. 14: 17.

501 V. *Wat moeten wij ook bekennen?*

A. Dat noch onze zorg en arbeid, noch Gods gaven zonder zijnen zegen ons gedijen. Spreuk. 10: 22. Ps. 127: 1, 2 en 90: 17.

502 V. *Tot wat einde nog?*

A. Opdat wij ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken, en op God alleen stellen. Psalm 62: 8—11. Jer. 9: 23, 24. Ps. 55: 23. Fil. 4: 6.

51ste Zondag.

BEDE 5.

Vraag 126.

503 V. *Welke is de vijfde bede?*

A. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

504 V. *Wat wil deze bede zeggen?*

A. Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om het bloed van Christus niet toerekenen. Psalm 51: 6, 7, 11. 13. 19. Luc. 18: 13. 1 Joh. 1: 8, 9.

505 V. *Wanneer bidden wij dat met vertrouwen?*

A. Als wij dit getuigenis van Gods genade in ons bevinden, dat ons gansche voornemen is, onzen naaste van harte te vergeven. Matth. 6: 14, 15; 18: 35.

Jac. 1: 17.

17 Alle goede gave, en alle volmaakte gifte is van hoven, van den Vader der lichten afkomende, bij welken geene verandering is, of schaduw van omkeering.

Openb. 10: 22.

22 De zegen des HEEREN, die maakt rijk, en hij voegt er geen smart bij.

Psalm. 90: 17.

17 En de liefelijkheid van den HEER onzen God zij over ons; en bevestig gij het werk onzer handen over ons, ja het werk onzer handen, bevestig dat.

Psalm. 62: 3-11.

8 In God is mijn heil en mijne eer; de rotssteen mijner sterkte, mijne toevlugt is in God.

9 Vertrouwt op hem te aller tijd, o volk; stort ulieder hart uit voor zijn aangezicht; God is ons eene toevlugt. Sela.

10 Immers zijn de gemeene lieden ijdelheid, de groote lieden zijn leugen; in de weegschaal opgewogen, zouden zij tezamen *lijter* zijn dan de ijdelheid.

11 Vertrouwt niet op onderdrukking noch op rooverij; wordt niet ijdel als het vermogen overvloedig aanwaast, zet er het hart niet op.

Jes. 4: 6.

6 Weest in geen ding bezorgd, maar laat uwe begeerten in alles door bidden en smeeken, met dankzegging, bekend worden bij God;

Jac. 1: 13.

13 En de tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de oogen niet ophieven naar den hemel, maar sloeg op zijne borst, zeggende: O God! wees mij zondaar genadig!

1 Joh. 1: 1, 9.

Indien wij zeggen, dat wij gezond bleefden hebben, zoo verheiden wij ons zelven, en de waarheid is in ons niet.

9 Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid.

Hand. 14: 17.

17 hoewel hij nogtans zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goeddoende van den hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijs en vrolijkheid.

Salom. 127: 1, 2.

Een lied hammaaloth, van Salomo. Zoo de HEER het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan; zoo de HEER de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter.

2 Het is tevergeefs dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, brood der smarten eet: 'tis alzoo dat hij het zijnen be-*ninde als in den slaap* geeft.

Jer. 17: 24.

23 Zoo zegt de HEER: Een wijze beroeme zich niet op zijne wijsheid, en de sterke beroeme zich niet op zijne sterkte; een rijke beroeme zich niet op zijnen rijkdom:

24 maar wie zich beroemt, beroeme zich hierop, dat hij verstaat, en mij kent, dat ik de HEER ben, doende weldadigheid, regt en gerechtigheid op de aarde; want in die dingen heb ik lust, spreekt de HEER.

Psalm. 55: 23.

23 Werp uwe zorg op den HEERE, en Hij zal u onderhouden: Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankele.

Psalm. 61: 9.

Psalm 51: 6, 7, 11, 13, 19.

6 Tezen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan, dat kwaad is in uwe oogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in uw spreken, en rein zijt in uw rigten.

7 Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijne moeder ontvangen.

11 Verberg uw aangezicht van mijne zonden, en delg uit al mijne ongerechtigheden.

13 Verwerp mij niet van uw aangezicht, en neem uwen Heiligen Geest niet van mij.

19 De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten.

14 Want indien gij den menschen hunne misdaden vergeeft, zoo zal uw hemelsche Vader ook u vergeven.

15 Maar indien gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven.

Matth. 18: 35.

35 Alzoo zal ook mijn hemelsche Vader u doen, indien gij niet van harte vergeeft een iegelijk zijnen broeder zijne misdaden.

41 Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt: de geest is wel gewillig, maar het vleesch is zwak.

Ep. 6: 11-12.

11 Doet aan de geheele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels.

12 Want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de overheden, tegen de magten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke hooheden in de lucht.

13 Daarom neemt aan de geheele wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den boozen dag, en alles verrigt hebbende, staantie blijven.

14 Staat dan, uwe lenten omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen der gerechtigheid;

15 En de voeten geschoeid hebbende met

bereidheid van het evangelie des vredes:

16 Bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, met hetwelk gij al de vurige pijlen des boozen zult kunnen uitblusschen.

17 En neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods woord;

18 Met alle bidding en smeeking, bidde-nie te allen tijd in den geest, en tot het-zelve wakende met alle gedurigheid en smee-king voor al de heiligen;

Joh. 15: 10.

19 Indien gij van de wereld waart, zoo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld.

Joh. 8: 13.

13 Verwondert u niet, mijne broeders, zoo u de wereld haat.

Matth. 5: 17.

17 Want het vleesch begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vleesch; en deze staan tegen elkander over, al-zoo dat gij niet doet hetgeen gij wil-det.

13 Verwerp mij niet van uw aangezicht, en neem uwen Heiligen Geest niet van mij.

37 Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door hem die ons liefgahd heeft.

Rom. 16: 20.

20 En de God des vredes zal den Satan haast onder uwe voeten verpletteren. De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden. Amen.

Rom. 8: 26.

26 En desgelijke komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp: want wij weten niet, wat wij bidden zullen, geelijk

het bekwam, maar de Geest zelf bidt voor ons met on-uitpreekelijke-zuchtlijgen.

Ep. 6: 12.

12 Want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de overheden, tegen de magten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.

Matth. 13: 38, 39.

38 En de akker is de wereld; en het goede zaad zijn de kinderen des koninkrijks; en het onkruid zijn de kinderen des boozen;

39 En de vijand, die hetzelfde gezaaid heeft, is de duivel; en de oogst is de voleinding der wereld; en de maaiers zijn de engelen.

Joh. 2: 15, 16.

15 Hebt de wereld niet lief noch 't geen in de wereld is: zoo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem;

16 want alwat in de wereld is, name-lijk de begeerlijkheid des vleesches en de begeerlijkheid der oogten en de grootschheid des levens, is niet uit den Vader maar is uit de wereld.

Jac. 1: 14.

14 Maar een iegelijk wordt verzocht als hij van zijne eigene begeerlijkheid afgetrokken en verlost wordt:

Ep. 6: 10, 11, 12.

10 Voorts mijne broeders, wordt krach-tig in den Heer en in de sterkte zijner magt.

11 Doet aan de geheele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels;

vers. 6. als boven.
1 Tim. 3: 11.

11 Doch onze God en Vader zelf, en onze Heere Jezus Christus rigte onzen weg tot u.

1 Thes. 5: 23.

23 En de God des vredes zelf heilige u geheel en al; en uw geheel opregte geest, en ziel, en ligchaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst van onzen Heere Jezus Christus.

52ste Zondag.

BEDE 6.

Vraag 127.

506 V. *Welke is de zesde bede?*

A. Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze.

507 V. *Waarom bidden wij dat?*

A. Dewijl wij van ons zelve zoo zwak zijn, dat wij niet één oogenblik kunnen bestaan. Matth. 26: 41. Rom. 8: 26.

508 V. *Waarom meer?*

A. Dewijl daarbij onze doodvijanden niet ophouden ons aan te vechten. Ef. 6: 11—18.

509 V. *Welke zijn die?*

A. Ten eerste, de duivel. Ef. 6: 12. Matth. 13: 38, 39.

510 V. *Welke meer?*

A. De wereld. Joh. 15: 19. 1 Joh. 2: 15, 16; 3: 13.

511 V. *Welke is de derde?*

A. Ons eigen vleesch. Gal. 5: 17. Jac. 1: 14.

512 V. *Wat bidden wij nu tegenover die vijanden?*

A. Dat God ons toch wil behoeden en sterken door de kracht van zijnen Heiligen Geest. Ps. 51: 13.

513 V. *Tot welk einde?*

A. Opdat wij in dezen geestelijken strijd niet onderliggen, maar altijd sterken wederstand doen. Ef. 6: 10, 11, 12.

514 V. *Met welke uitkomst?*

A: Totdat wij eindelijk ten eenenmale de overhand behouden. Rom. 8: 37. 16: 20. 1 Thess. 3: 11. 5: 23.

Vraag 128.

515 V. *Hoe besluit gy uw gebed?*

A. Want uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid.

516 V. *Wat is dat te zeggen?*

A. Dit alles bidden wij van U daarom, dat Gij, als onze Koning en alle dingen machtig, den wil en het vermogen hebt, ons alles goeds te geven. 1 Kron. 29: 11, 12. 2 Kron. 20: 6. Ef. 3: 20.

517 V. *Tot wat einde?*

A. Opdat daardoor niet wij, maar uw heilige naam eeuwiglijk geprezen worde. Psalm 115: 1. Fil. 4: 20.

Vraag 129.

518 V. *Wat beduidt het woord Amen?*

A. Amen, dat is te zeggen: het zal waar en zeker zijn. Deut. 27: 26. Jer. 28: 5, 6. 2 Cor. 1: 20. Openb. 22: 20b.

519 V. *Waarom wordt dit daarby gevoegd?*

A. Omdat mijn gebed veel zekerder van God verhoord is, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer. Jes. 65: 24. Mark. 11: 24. Ef. 3: 20, 21.

Handwritten notes on the right margin, including the word "he" and a small table with the number "24" and the words "gij", "ontv", "wor".

1 Kron. 29: 11, 12. 2 Kron. 20: 6.

11 Uw, o HEER, is de grootheid en de magt en de heerlijkheid en de overwinning en de majesteit, want alles wat in den hemel en op de aarde is is uw; uw, o HEER, is het koninkrijk, en gij hebt u verhoogd tot een Hoofd boven alles.

12 En rijkdom en eer zijn voor uw aangezigt, en gij heerscht over alles; en in uwe hand is kracht en magt, ook staat het in uwe hand alles groot te maken en sterk te maken.

Psalm. 115: 1.

NIET ons, o HEERE! niet ons, maar uwen naam geef eer, om uwer goedertierenheid, om uwer waarheid wil.

Psalm. 24: 26.

Overvloekt zij, die de woorden derzen niet niet zal bevestigen, denende derelke Ven al het volk zal zeggen:

Amen. 10

2 Cor. 1: 20.

20 want zoovele beloften Gods als er zijn, die zijn in hem ja, en zijn in hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons.

Hebr. 11: 24.

24 Daarom zeg ik u, alle dingen die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u ge worden.

Christus Jezus, in alle geslachten, tot alle eeuwigheid. Amen.

6 en hij zeide: O HEER, God onzer vaders, zijt gij niet die God in den hemel? Ja gij zijt de Heerscher over alle koninkrijken der heidenen; en in uwe hand is kracht en sterkte, zoodat niemand zich tegen u stellen kan.

Ps. 3: 20.

20 Hem nu, die magtig is meer dan overvloediglijk te doen, boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt,

Psalm. 4: 20.

20 Onzen God nu en Vader zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.

Jer. 20: 5, 6.

5 Toen sprak de profeet Jeremia tot den profeet Hananja, voor de oogen der priesteren, en voor de oogen des ganschen volks, die in het huis des HEEREN stonden;

6 En de profeet Jeremia zeide: Amen, de HEERE doe alzoo! de HEERE bevestigte uwe woorden, die gij geprofeteerd hebt, dat Hij de vaten van des HEEREN huis, en allen, die gevatelijk zijn weggevoerd, van Babel wederbrengte tot deze plaats!

Openb. 22: 20.

20 Die deze dingen getuigt, zegt: Ja ik kom haastelijk, amen. Ja kom Heere Jezus.

Jes. 65: 24.

24 En het zal geschieden eer zij roepen zoo zal ik antwoorden, terwijl zij nog spreken zoo zal ik hooren;

Ps. 3: 20, 21

20 Hem nu, die magtig is meer dan overvloediglijk te doen, boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt,

21 Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid in de gemeente, door

H

De

1. I

2. I

I.

1.

2.

3.

II.

1.

2.

A.

B.

SCHETS

VAN DEN

HEIDELBERGSCHEN CATECHISMUS.

De eerste afdeeling behelst:

1. Eene korte aanprijzende voorrede, vr. 1.
 2. De verdeeling van dit geheele onderwijs in drie deelen, vr. 2.
- I. Eerste deel: Van des menschen *ellendigheid*. Zond. II, III, IV. Hierin vindt men:
1. Den *weg* om zijne ellende te leeren kennen, Zond. II.
 2. Den *oorsprong* en de *uitgestrektheid* dezer ellende. Zond. III.
 3. De *treurige gevolgen* daarvan. Zond. IV.
- II. Tweede deel: Van des menschen *verlossing*. Zond. V—XXXI, waarin men vindt:
1. Het *middel* van de verlossing. Zond. V, VI.
 - a. Van welk een aard dat zijn moet. Zond. V.
 - b. En wat het is. Zond. VI.
 2. Hoe men daaraan deel verkrijgt, namelijk, door *het geloof*. Hier wordt men gewezen op:
 - A. Den *aard* en het *voorwerp* van dat geloof. Zond. VII.
 - B. De bijzondere waarheden, die men gelooven moet, vervat in de 12 artikelen; welke eerst in drie deelen worden verdeeld, en dan deel voor deel verhandeld.
Eerste deel: *van God, den Vader, en onze schepping*. Zond. IX, X.
als Schepper. Zond. IX.
als Onderhouder. Zond. X.
Tweede deel: *van God, den Zoon, en onze verlossing*. Zond. IX—XIX.
 - a. Des Verlossers *namen*.
Jezus. Zond. XI.

Christus. Zond. XII.

b. Zijne *naturen*.

Goddelijke. Zond. XIII.

Menschelijke. Zond. XIV.

c. Des Verlossers *staten*.

Zijne vernedering. Zond. XV, XVI.

Zijne verhooging. Zond. XVII—XIX.

Derde deel: *van den H. Geest en onze heiligmaking*. Zond. XX—XXII.

a. Van den H. Geest en zijn werk. Zond. XX.

b. Van de Kerk, de gemeenschap der heiligen en de vergeving der zonden. Zond. XXI.

c. De opstanding en 't eeuwig leven.

c. De *vrucht* des geloofs: de rechtvaardiging, Zond. XXIII, XXIV.

d. De *oorsprong* van het geloof; de werking van den H. Geest door het Woord. Zond. XXV.

De middelen tot versterking van hetzelfde, de *Sacramenten*. Zond. XXVI.

In 't bijzonder.

Van den H. Doop. Zond. XXVI, XXVII.

Van het H. Avondmaal Zond. XXVIII—XXXI.

III. Derde deel: de leer der *dankbaarheid*. Zond. XXXII—LII en daarin:

1. Hare *noodzakelijkheid* en *betamelijkheid*. Zond, XXXII.

2. Begin van het leven der dankbaarheid, namelijk de *bekeering*. Zond. XXXIII.

3. De aard der *goede werken*.

Ingericht naar Gods *wet*. Zond. XXXIV—XLIV.

De vrucht van een voortdurend *gebed*.

a. Van 't gebed, in 't algemeen. Zond. XLV.

b. Van 't gebed des Heeren. Zond. XLVI—LII.

i-

K.

n

I.

l.

n

r.

o,

-

..

,

-

-

..

..

G
E
L
N
D
J
R
R
I
I
I
I
I
I

M
M
I
J
P

I
P
I
I
I
I
I

REGISTER DER 66 BIJBELBOEKEN.

Het Oude Testament, 39 boeken.

Genesis	Ezra.	Hozéa.
Exodus.	Nehemia.	Joël.
Leviticus.	Esther.	Amos.
Numeri.	Job.	Obadja.
Deuteronomium	Psalmen.	Jona.
Jozua.	Spreuken.	Micha.
Rigteren.	Prediker.	Nahum.
Ruth.	Hooglied.	Habakuk.
I Samuel.	Jesaja.	Zephanja.
II Samuel.	Jeremia.	Haggai.
I Koningen.	Klaagliederen	Zacharia.
II Koningen.	van Jeremia.	Maleachi.
I Kronieken.	Ezéchiël.	
II Kronieken.	Daniël.	

Het Nieuwe Testament, 27 boeken.

Het Evangelie van:	II Thessalonicensen.
Mattheus.	I Timotheus.
Markus.	II Timotheus.
Lukas.	Titus.
Johannes.	Filemon.
Handelingen der Apostelen.	Hebreën.
De brieven van Paulus:	De Algemeene Zendbrieven:
Romeinen.	Jacobus.
I Corinthen.	I Petrus.
II Corinthen.	II Petrus.
Galaten.	I Johannes.
Efezen.	II Johannes.
Filippensen.	III Johannes.
Kolossensen.	Judas.
I Thessalonicensen.	Openbaring v. Johannes.

De tien Geboden.

Het eerste gebod.

Gij zult geen andere goden voor mijn aanzicht hebben.

Het tweede gebod.

Gij zult u geen gesneden beeld, noch eenige gelijkenis maken van hetgene boven in den hemel is, noch van hetgene onder op de aarde is, noch van hetgene in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen, want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten, en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en mijne geboden onderhouden.

Het derde gebod.

Gij zult den naam des HEEREN uwes Gods niet ijdellijk gebruiken: want de HEERE zal niet onschuldig houden, die zijnen naam ijdellijk gebruikt.

Het vierde gebod.

Gedenkt den Sabbatdag, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de Sabbat des HEEREN uwes Gods; dan zult gij geen werk doen; gij, noch uw zoon, noch uwe dochter, noch uw dienstknecht, noch uwe dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage: daarom zegende de HEERE den Sabbatdag, en heiligde denzelven.

n-
ge
el
eh
is.
n,
ig
le
id
id
en

ls
et
t.

t.
;
N
h
t,
w
s
e
ij
e

dag
HF

uw

zu
di
os

oo

v

v

d

Het vijfde gebod.

Eert uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.

Het zesde gebod.

Gij zult niet doodslaan.

Het zevende gebod.

Gij zult niet echtbreken.

Het achtste gebod.

Gij zult niet stelen.

Het negende gebod.

Gij zult geen valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste.

Het tiende gebod.

Gij zult niet begeeren uws naasten huis; gij zult niet begeeren uws naasten vrouw; noch zijnen dienstknecht, noch zijne dienstmaagd, noch zijnen os, noch zijnen ezel, noch iets, dat uws naasten is.

Het volmaakte Gebed.

Onze Vader, die in de hemelen zijt.

Uw naam worde geheiligd.

Uw koningrijk kome.

Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzoo ook op aarde.

Geef ons heden ons dagelijksch brood.

En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze.

Want Uw is het koningrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid. Amen.

De twaalf Artikelen

VAN HET ALGEMEEN EN ONGETWIJFELD CHRISTELIJK
GELOOF.

1. Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

2. En in Jezus Christus, zijn' eeniggeboren' Zoon, onzen Heere;

3. Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria;

4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;

5. Ten derden dage wederom opgestaan van de dooden;

6. Opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders;

7. Van waar Hij komen zal, om te oordeelen de levenden en de dooden.

8. Ik geloof in den Heiligen Geest.

9. Ik geloof eene heilige, algemeene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;

10. Vergeving der zonden;

11. Wederopstanding des vleesches,

12. En een eeuwig leven.

De twaalf Stamvaders van Israel.

Ruben — Siméon — Levi — Juda — Dan — Naphthali — Gad — Aser — Issaschar — Zebulon — Jozef — Benjamin.

Koningen van Israël.

Saul — David — Salomo — Jerobeam — Nadab — Baésa — Ela — Zimri — Omri — Achab — Aházia — Joram — Jehu — Jóahaz — Joäs — Jerobeam II — Zacharia — Sallum — Menáhem — Pekáhia — Pekah — Hoséa.

K

,

'

,

'

n

-

a

-

R
Aha
Jotl
Josi

1. S
2. J
3. J
4. J
5. J
6. J
7. J

J. d

68

93
105
165
177
200
210
213
216
225
243
251
290
291

300

h2890

Koningen van Juda.

Rehabeam — Abia — Asa — Jósafat — Joram —
 Aházia — Athália — Joäs — Amázia — Uzzia —
 Jotham — Achaz — Hizkia — Manasse — Amon —
 Josia — Jóahaz — Jójakim — Jójachin — Zedékia.

Namen der Apostelen.

1. Simon, genaamd Petrus.	8. Mattheüs, de tollenaar.
2. Andreas, zijn broeder.	9. Jakobus, zoon van Alfeüs.
3. Jakobus, zoon van Zebedeus.	10. Lebbeüs, bijgenaamd Thaddeüs.
4. Johannes, zijn broeder.	11. Simon, de Kananiter.
5. Filippus.	12. Judas Iskarioth.
6. Bartholomeüs.	
7. Thomas.	

Bijbelsche Tijdrekening.

J. d. w.	
1 Schepping.	
687 Methusalem geboren, sterft 1656.	
930 Adam sterft.	
1056 Noach geb.-sterft 2006.	
1656 Zondvloed.	
1770 Babelsche spraakverw.	
2008 Abram geb.-overl. 2183.	
2108 Izak geb.-overl. 2280.	
2133 Abraham's offer.	
2168 Jakob geb.-overl. 2315.	
2259 Jozef geb.-overl. 2369.	
2433 Mozes geb.-overl. 2553.	
2514 Wetgeving op Sinai.	
2909 Saul tot koning gezalfd.	
2914 David tot koning gezalfd.	
3000 Tempel van Salomo voltooid.	
	3283 Israël weggevoerd naar Assyrië.
	3416 Juda weggevoerd naar Babel, eerste verwoesting van Jeruzalem.
	3489 Tweede tempel voltooid.
	4004 Jezus geboren.
	30 Jezus door Johannes gedoopt.
	33 Jezus' dood, opstanding en hemelvaart.
	38 Paulus' bekeering.
	70 Verwoesting van Jeruzalem.
	100 Johannes, de laatste Apostel, sterft.

INHOUD.

Zondag,	Blz.	Zondag	Blz.
1 de eenige troost . . .	5	31 sleutelen des hemel- rijks	44
2 kennis der ellende . .	6	32 de dankbaarheid . . .	46
3 oorsprong der ellen- de	7	33 de bekeering	47
4 de straf der zonde . . .	8	34 Gods wet	49
5 de voldoening	9	35 beeldendienst	51
6 de Middelaar	11	36 vloeken	52
7 het geloof	12	37 de eed	54
8 de H. Drieëenheid . . .	14	38 dag des Heeren	55
9 de Schepping	15	39 kinderplicht	56
10 de Voorzienigheid . . .	16	40 doodslaan	57
11 de naam Jezus	17	41 echtbreken	59
12 de naam Christus.	18	42 stelen.	60
13 Gods Zoon, onze Heere .	19	43 valsch getuigen. . . .	62
14 des Heilands geboorte .	20	44 begeeren.	63
15 des Heilands lijden . . .	21	45 noodzakelijkheid des gebeds.	64
16 des Heilands dood . . .	22	46 onze Vader.	66
17 des Heilands opstan- ding	24	47 naam geheiligd	67
18 des Heilands hemel- vaart	25	48 koningrijk kome	68
19 zitting aan Gods rechterhand	26	49 wil geschiede	69
20 de H. Geest	28	50 dagelijksch brood . . .	69
21 de Kerk	28	51 schuldvergeving. . . .	70
22 de opstanding	30	52 verlossing van den booze.	71
23 de rechtvaardiging . . .	31	Schets vanden Catechismus	73
24 Goede werken onver- dienstelijk	33	Inhoud des Bijbels	75
25 de Sacramenten	33	Tien geboden	76
26 de H. Doop	35	Onze Vader.	77
27 de kinderdoop	36	Twaalf geloofs-artikelen	78
28 het H. Avondmaal . . .	38	Twaalf patriarchen	78
29 verandering van brood en wijn	40	Koningen van Israël en Juda	79
30 de paapsche mis	42	Twaalf Apostelen.	79
		Bijbelsche tijdrekening.	79
		Inhoud	80

Blz.

44

46

47

49

51

52

54

55

56

57

59

60

62

63

64

66

67

68

69

69

70

71

us 73

75

76

77

78

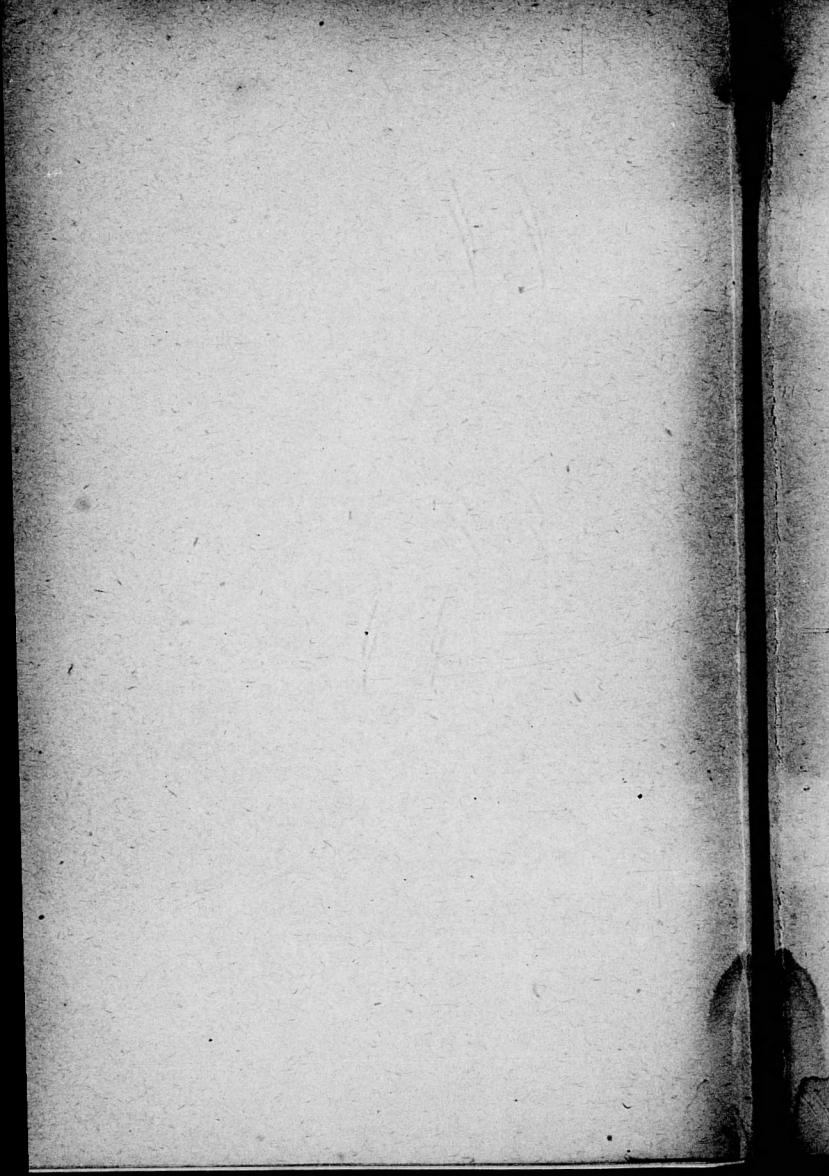
78

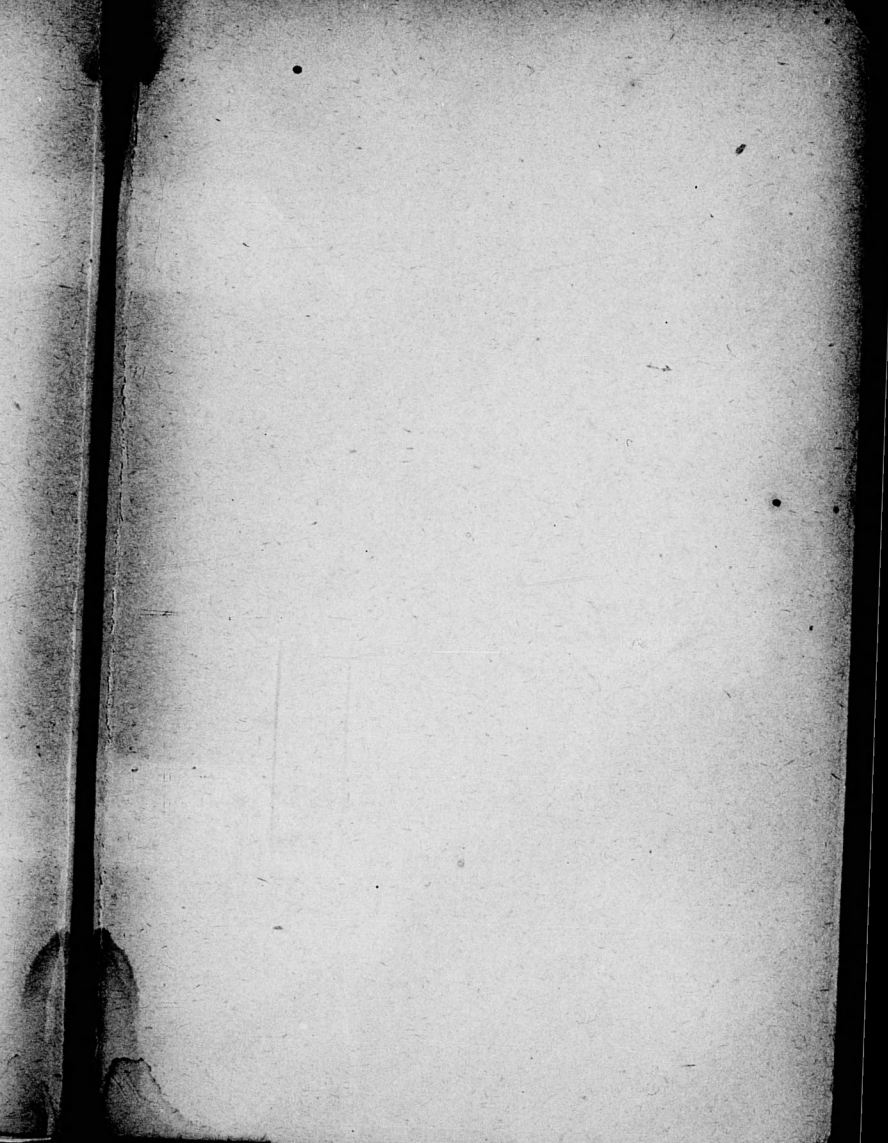
79

79

79

80

H. K. Deur, heeft uitgegeven

- Balsamine, Woorden van troost en opwekking
Bethlehem, Kerstgeschenk voor de Jeugd
Brief van een Weeskind aan zijn lieven Heer
Bunjan, De Enge poort met titelplaatje

Voorechten en voordeelen der Heiligen
Calvin, Over de Rustdag, door B. de W. de
Cheval, Christus ons alles, ing. f 0,25 geb.
Christelijke gebeden voor de Jeugd
De Dochter van den Vuurtoren-Wachter.
De Kerstavond: waar verhaal.
Gods beloften zijn getrouw.
Geschied. Weg der Zaligheid.
Heideveldsche Catechismus geprikt.
Het Boeren vrouwtje uit Valais
Kohlbrugge, De opstanding des vleesch
Lauster, Doeft met God, ing. f 0,30, oeffenings
Ledensteyn, Geestelijke opwekker

Weegschaal der heilige
Nieuwe wereld: lief kinderboekje
Bekruins handboekje, ing. f 0,40, heel linnen
Bryaars, Hervorming in Elzevir
Schouten, Beerreden over J. de
Smith, Doet dat tot mijne

De trooster der kinderen
Vrede des gemoeds.
Winkler, Goede woorden v. or. te
Wohl, Veldyvoeltjes.

Zie de ziele en Abraham

Zie God ybor ons is, wie
Zegers, De verheerlijking van Jesus
Zondag (de welbestede)

9209

G